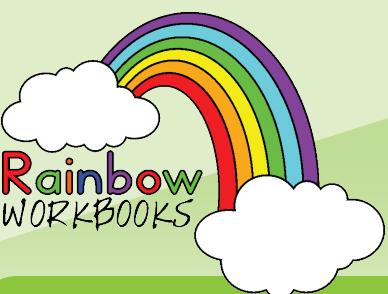

ISBN 978-1-920458-44-7

9 781920 458447

SESOTho HOME LANGUAGE

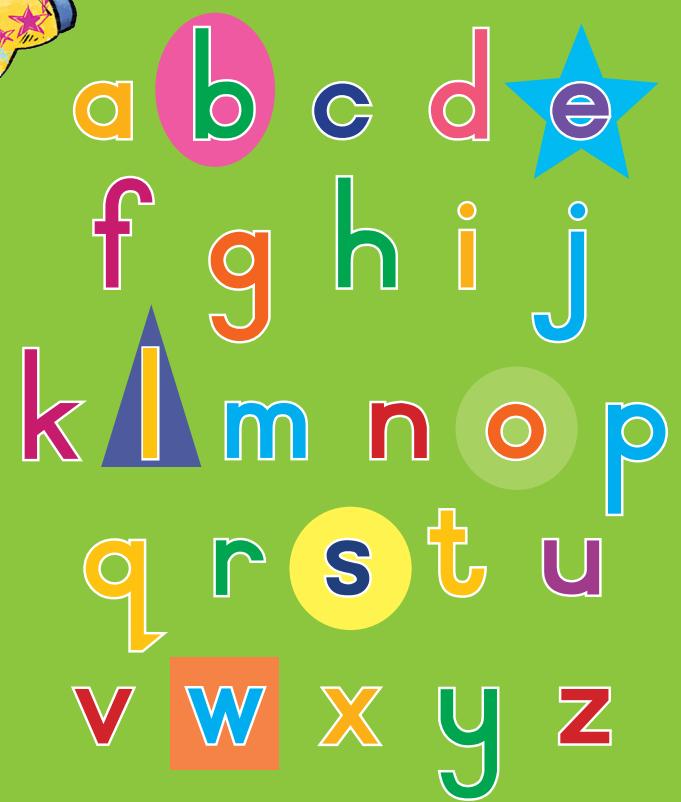
GRADE 4 – BOOK 1

TERMS 1 & 2

ISBN 978-1-920458-44-7

THIS BOOK MAY NOT BE SOLD.

10th Edition

ISBN 978-1-920458-44-7

SESOTho PUO YA LAPENG – Kereiti 4 Buka ya 1

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Lebitso:

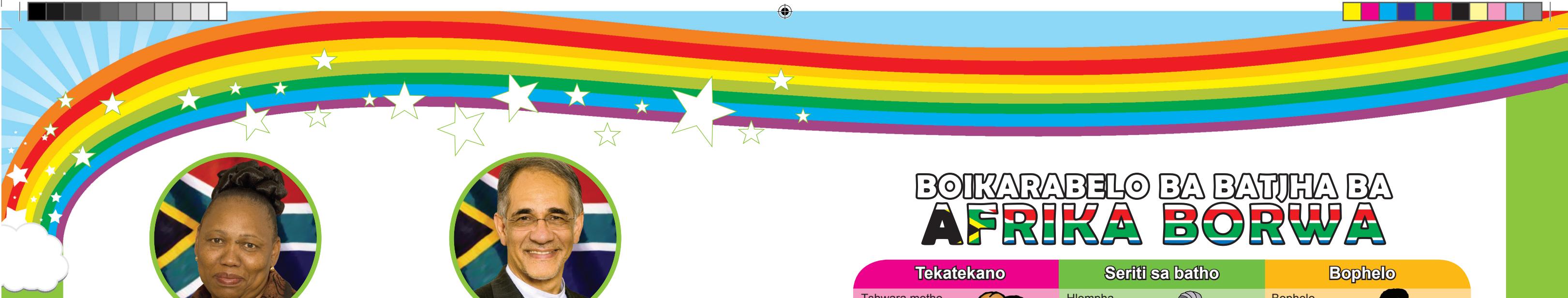
Phaposi:

YA LAPENG

SESOTho PUO

Buka ya 1
kotara 1 & 2

Mofumahadi Angie Motshetka,
letona la Lafapha la
Thuto ya Motheo

Mong. Enver Surty,
Motlatso wa Letona la
Thuto ya Motheo

Dibuka tsena tsa tshebetso di etseditswe bana ba Afrika Borwa tlasa boetapele ba Letona la Thuto ya Motheo. Mof. Angie Motshetka, mmoho le Motlatso Letona la Thuto ya Motheo. Mong. Enver Surty.

Dibuka tsa tshebetso tsa Rainbow di bopa karolo ya Lefapha la Thuto ya Motheo, ya thuso e reretsweng ho netefatsa tshebetso ya baithuti ba Afrika Borwa dikereiting tse qalang tse tsheletseng. Jwaleka e nngwe ya dintlha tsa bohlokwa tsa Moralo wa Tshebetso ya Mmuso, projek ena e etsahetse ka tshehetso ya letlole la Polokelo la Setjhaba. Sena se entse hore Lefapha le etse dibuka tsena tsa tshebetso ka dipuo tsohle tsa semmuso, ntle le tefello ya letho.

Re tshepa hore, matitjhere a tla fumana dibuka tsa tshebetso di le bohlokwa mosebetsing wa bona wa letsatsi le letsatsi, le ho etsa bonnate ba hore baithuti ba bona ba etsa kharikhulamo yohle. Re nkile boikarabelo ba ho tataisa titjhere mosebetsing ka e nngwe le e nngwe ya mesebetsi, ka ho kenyelletsa motshwao a bontshang hore na seo barutwana ba tshwanelang ho se etsa ke sefe.

Re a kgolwa hore bana ba tla natefelwa ke ho sebetsa ka buka ena ha ba ntse ba hola le ho ithuta, le hore wena titjhere, o tla natefelwa mmoho le bana.

Re le lakalletsa katleho ho sebediseng dibuka tsena tsa tshebetso.

BOIKARABELO BA BATJHA BA AFRIKA BORWA

Tekatekano	Seriti sa batho	Bophelo
Tshwara motho e mong le e mong ka ho lekana, ntle le leeme. Se kgetholle.	Hlompha motho e mong le e mong Eba pelonolo mme o be le tlhokomelo.	Bophelo ke ntho ya bohlokwa Hlompha bophelo bo bong le bo bong.
Lelapa	Thuto	Mosebetsi
	Tlotla mme o hlompho batswadi ba hao. Eba mosa le botshepehi ho ba lapa leno. 	Kena sekolo, ithute o sebetsi ka thata. Mamela melao ya sekolo.
Bolokolohi/tokollo le polokelo	Thepa/leruo	Bodumedi, ditumelo le maikutlo
	Se lematse, tshosa, kapa hona ho hlekefatsa batho ba bang, hape o dumelle ba bang ho etsa jwalo. Rarolla dikganyetsano ka kgotso.	Hlompha thepa ya batho ba bang. Se senye thepa kapa hona ho utswa.
Boipaballo	Boahi	Tokolloho ya puo
	Hlokomele lefatshe. O se senye metsi le motlakasi. Boloka lehae le tokolloho ya hao di hlwekile e bile di bolokehile.	Eba Moafrika-borwa ya lokileng ebile a tshepeha. Hlompha melao, mme o netefatse hore ba bang ba etsa jwalo.
		O se ke wa hasanya leshano le lehloyo. Netefatsa hore batho ba bang ha ba hlapolwe kapa maikutlo a bona ha a utlwiswe bohlok.

Published by the Department of Basic Education
222 Struben Street
Pretoria
South Africa

© Department of Basic Education
Tenth edition 2020

ISBN 978-1-920458-44-7

This book may not be sold.

The Department of Basic Education has made every effort to trace copyright holders but if any have been inadvertently overlooked, the Department will be pleased to make the necessary arrangements at the first opportunity.

Kereiti 4

P u o y a
L a p e n g

YA SESOTHO

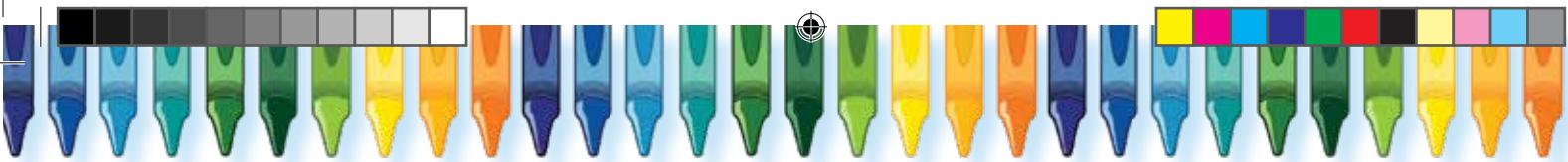
Buka ena ke ya:

SESOTHO

Buka

I

TATAISO YA HO SEBEDISA BUKATSHEBETO ENA

Sebedisa Bukatshebetso
mmoho le dithusathuto tse
ding tsa hao. Tadima CAPS
boemo ba bohareng
Puo ya Lapeng.

Re lakatsa ho o amohela boemong ba bohare ba Bukatshebetso Puo ya Lapeng. Boemo ba bohareng ba Puo Ya Lapeng bo maikemisetsong a ho matlafatsa bokgoni ba morutwana ba puo dikamanong, maemong a botho, le ho matlafatsa bobatsi ba bokgoni ba ho etsa mosebetsi wa sekolo dithutong tsohle. Re tshepa hore o tla fumana Bukatshebetso ena e le molemo ho thusa barutwana ba hao ho matlafatsa bokgoni ba bona.

Bukatshebetso ena e raluwe ka ho ya ka disekele tsa dibeke tse pedi tsa CAPS. O tla fumana kakaretso ya se tla etswa ho e nngwe le e nngwe ya disekele tsena maqepheng a 1, 35, 69, le 103 Bukatshebetsong ena. Sekele ka nngwe ya beke ya 2 e bokelletswe ho kenyelletsa bokgoni bo latelang ba puo:

1 Ho mamela le ho bua(Puo) – dihora tse 2 ka sekele ya dibeke tse 2

Ha re bueng

Barutwana ba hloka menyetla e tlang kgafetsa ya ho matlafatsa bokgoni ba bona ba ho Mamela le ho Bua hore ba kgone tlhahisoleding, ho rarolla qaka le ho matlafatsa maikutlo le dikgopololo. Bukatshebetso e na le mesebetsi e mmalwa ya ho bua le ho mamela eo o ka e matlafatsang ho netefatsa hore barutwana ba fumana monyetla wa ho kwetlisa mosebetsi wa ho bua.

2 Ho bala le ho boha – dihora tse 5 sekeleng ya dibebe tse 2

Ha re baleng

CAPS e hloka barutwana ho bala le ho sheba dingolwa tse itseng le mefuta ya dingolwa ho e ngnwe le e nngwe yay a disekele tse pedi. Sena se kenyelletsa ho bala: dipale tse kgutshwane, ditshomo, diketsahalo tse etsahetseng ho yena, mangolo, di email, bukatsatsi, tshwantshiso, diatekele tsa koranta, diatikele tsa dimakazine, puisano ya radiong, dithothokiso, dingolwa tse susumetsang, papatso, ditaelo, ditaelo tsa ho leba le le tsela ya ho etsa. Ho tlatseletsa CAPS e hloka hore barutwana ba bale dingolwa tsa tlhahisoleding tse nang le ditshwantsho: mmapa, tjhate, tafole, ditshwantsho, mmapa wa mohopolo, tjhate ya boemo ba lehodimo, diphousetara, ditsebiso, ditshwantsho le dikerafo. O tla fumana kgetho e ngata e ntle ya dingolwa tsena Bukatshebetsong ena.

CAPS e kgetholla tsela ya ho bala e itshetlehileng mehatong ya se etsah alang pele ho balwa, ho bala, le kamora ho bala. O tla fumana tlhaloso e molemo ya ditshwantsho ya mokgwa wa ho bala kahare leqepheng le ka ple la khabara.

3 Ho Ngola le ho Behela – dihora tse 4 sekeleng ya dibeke tse 2

Ha re ngole

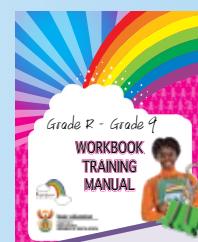
CAPS e hloka hore barutwana ba fumane monetla wa ho kwetlisa ho ngola mefuteng e fapaneng ya dingolwa kgafetsa. Bukatshebetso e nehelana ka diforeimi le tlhophiso ya ho ngola ho tshehetsa nehelano ya barutwana ya tsela ya ho ngola, mmoho le dingolwa tse bonwang le tsa mefuta e meng e fapaneng.

LAPENG

4 Sebopoho sa Puo le Dipheto – dihora tse 1 ka sekele ya dibeke tse 2

CAPS e nehelana lenane la Dibopoho tsa Puo le Dipheto tse tshwanetseng ho etswa kereiting e nngwe le e nngwe. Tlwaelo ke hore diketsahalo tsena di ba le "tlhokomediso" e hlalosang dipheto tsa.

Bakeng sa tataiso
e nngwe tadima
bukana ya kwetliso ya
Bukatshebetso.

Tema 1: Dipale le ditema

Dipale Kotara 1: Dibeke 1 - 2

1 Ho bapala papadi 2

Tokisetso ya ho bala le ho lepa pale.
Ho bala pale.
Puo ka baphetwa, sebaka le moraloo.
Puo ka ho lepa hore pale e tla fela
jwang.
Ho ngola pheletso ya pale.
Ho etsa tshwantsho ka pale.
Hlakiso ya tlotlontswe e itshetlehileng
mantsweng a ntshofaditsweng.

2 Ho nahana ka pale 4

Tlotlontswe: Ho amanya mantswe le
meelelo.
Kutlwiso ho araba dipotso tse
arajwang ka e kapa tjhe le dipotso
tseo ho kgethwang e nepahetseng
ho tse ngata.
Kgutsufatsa tatellano ya
diketsahalo paleng.

3 Ho etsahetse eng kamorao ho moo? 6

Ho bala qetello ya pale.
Ho pheta hape se etsahetseng paleng
ka ho hlahlamana.
Ho nomora dipolelo tse hlhang
paleng ka ho hlahlamana.
Tsebiso ya mabitsotlwaelo.
Ho kgetholla mabitsotlwaelo paleng.
Ho tsepama tseleng ya ho ngola.

4 Ho ngola pale 8

Ho latela mehato ya tsela ya ho
ngola pale.
Ho rala pale ho sebediswa mmappa
wa mohopolo.
Ho ngola pale ho sebediswa foreimi.
Ho romela SMS, ho sebediswa
dipolelonolo.
Ho rekota mantswe a matjha le meelelo
dikishinaring ya hao.

5 Mefuta e fapaneng ya mabitso 10

Ho kgetholla mabitsotlwaelo le
mabitso.
Ho sebedisa mabitsobitso dipolelong.
Mabitso a balehang le a sa baleheng.
Ho nka qeto hore mabitso a a baleha
kapa ha a balehe.

6 Jabu o pshatla mahe 12

Tokisetso ya ho bala le ho lepa hore
pale e tla bua kang o sebedisa
mohlala wa se bonwang.
Puo ka pale – mophetwa le moraloo.
Sebedisa ditshwantsho tsa khathunu le
dibudulwa tsa puo ho hodisa pale.
Lokisetsa ho ngola pale o sebedisa
okanaesara e bonolo.
Ngola pale e itshetlehileng ho metako
e fumanwang okanaesareng ya
manswe.
Rekota manswe a matjha le meelelo
dikishinareng ya hao.

7 Seo bokantle ba buka bo re bolellang sona 14

Ho sebedisa pale e fetileng ho
sekaseka buka. Ho sebedisa pale
e fetileng e le seikokotlelo sa
ho sekaseka buka. Ho fumana
tlahisoleseding paleng le
bokantleng ba buka, ho kgutsufatsa
moraloo le kaho ya baphetwa.
Ho kgetholla dipuisano bokantleng
ba buka.
Ho kgutsufatsa pale boemong ba
mophetwa wa sehlooho o sebedisa
sebopoho sa bukatsatsi ho lekgathe
lefetile.
Ho nyalanya makgethi le mabitso,
malatodi le mabitsokgobokwa.

8 Ngola ka nepo 16

Ho etsa boitokiso le ho ngola ka tse
etsahetseng ho wena. O tsepame ho
dipolelo tsa sehlooho le dirapa.
Ho rekota mantswe a matjha le meelelo
dikishinaring ya hao.

Maqephe a thothokiso Kotara 1: Dibeke 3 - 4

9 Leqephe la thothokiso 18

Ho balla dithothokiso tse pedi hodimo.
Tsepama ho disebediswa tsa
thothokiso: onomatopia, morethetho
le raeme.
Araba dipotso tsa kutlwiso
thothokisong.
Ho bona mantswe a raemang le
ditshebediso tse ding tsa thothokiso.

10 Ingolle thothokiso ya hao 20

Ho ithuta mantswe a raemang ho
phethela thothokiso.
Ho ngola thothokiso ya raeme ya
khapolete.

Ho hlahisa mabitsokgopoloo
Ho tlatsa mabitsokgopoloo a
nepahetseng dipolelong.

11 Lengolo la mabitso 22

Ho tlatsa mefuta e fapaneng ya
mabitso lengolong hore le be le
moelelo.
Ho ngola bukatsatsing o sebedisa
mabitsokgopoloo.
Ho kgutsufatsa se ngotsweng
bukatsatsing o sebedisa dipolelonolo
ho SMS.
Tlatsa foromo ya boitsebiso ba hao ka
tshebediso ya mabitsobitso.
Kgetholla mme o sebedise
mabitsobitso dipolelong.
Hlophisa mabitso ka mabitsobitso a
batho, sebaka kapa nako (letsatsi
kapa kgwedi).

12 Leeto la sekolo la barati ba dikokonyana 24

Bala memelo ya ho nka leeto la sekolo
Kgetholla mabitso.
Araba dipotso tsa kutlwiso.
Bala thothokiso mme o kgetholle
mantswe a raemeng. Taka
setshwantsho se itshetlehileng
hodima thothokiso.

13 Serurubele kgale o le kae? 26

Ho bala thothokiso tsa dibopeho.
Sebedisa matshwao a puo dipolelong.

14 Ho kopanya mabitso 28

Ho arola mabitsokopa.
Ho mamela medumo ya mantswe.
Ho kgetholla mabitsokgopoloo.

15 Bina pina 30

Bala thothokiso.
Sebedisa matshwao a puo dipolelong.
Dintho tsa ho hopolwa ka mabitso a
sa baleheng.

16 Ha re ngoleng buka 32

Ho itokisetsa ho ngola buka
ya dipale.
Ho ngola le ho behela
ka buka ya dipale e
kgepholwang.

1 Ho bapala papadi

Tadima setshwantsho mme o bolele hore pale e bua ka eng. Na o nahana hore e tla ba pale ya nnete? O nahana hore bana ba paleng ba dilemo di kae?

Ha re baleng

E ne e le letsatsi le phodile la Pherekong ha sehlopha sa bolo ya maoto se ka tlase ho dilemo tse leshome le motso o le mong se theoha bese se buela hodimo. Ba ne ba ilo bapala papadi ya ho qetela ya sehla. Jwalo ka ha ba ne ba tsamaya ba kgaola lebala ba lebile lebaleng la bolo, ba ne ba utlwa divuvuzela le ho hoa ha bana.

Bohole ba ne ba thabetse papadi ya ho qetela e pakeng tsa sekolo sa New Town le sekolo se tlase sa Sea View.

Ann le Mandu e ne e le bona feela banana sehlopheng sa New Town. Ba ne ba tshepa hore batla kgonha ho hlola sekolo se tlase sa Sea View.

Ha mokapotene, e leng Anna a tsamaya hara lebala, a inahana a amohela mohope wa sehlopha sabo. A e bona e benya letsatsing. Anna o ne a tsotella. O ne a ile a etsa konsarete ya sekolo ho bokella tjhelete ho reka dieta tsa bolo bakeng sa bana ba sehlopha sa hae ba sa kgoneng ho ithekela. Kajeno o ne a ikemiseditse ho etella sehlopha sa hae pele ho leba tlholong.

Mandu ya dilemo tse leshome le motso o le mong le yena o ne a thabile. A ipona a se a kentse ntlha ya tlholo ka dieta tsa hae tse tshehla tsa bolo. Ka tshohanyetso a ntsha seboko ha a wela mokoting.

Pele o bala

Sheba ditshwantsho le dihlooho mme o leke ho noha hore se ngotsweng se mabapi le eng. Bala leqhephe mona le mane o shebe seo o tlang ho bala ka sona.

Ha o ntse o bala

Lekanya seo o se nohileng le seo o badileng ka sona. Ha o sa utwlisise serapanha seo, bala hape o iketlile. Se balle hodimo.

Letsatsi:

"Nthuseng!" a bokolla. Anna, Peter le Jabu ba mathela morao ho mo thusa. "joo!" a lla, a qhoma ka leoto le le leng. "Ha ke kgone ho ema ka leoto la ka!" A dula fatshe jwanng. "Ke tshepa hore ha ke a roba leqaqailane la ka," a rialo a lla.

Anna a ipotsa hore temalo ya Mandu e tla mo ama jwang. "Ha Mandu a sa bapale ho bolela hore le nna ha ke bapale. Ke tla tlameha ho mo isa tliliniking."

Anna a hemela hodimo.

"Se ka tshwenyeha Mandu," a bua, "Ke tla o isa ngakeng."

"Tjhe Anna, tjhe! O ke ke wa etsa jwalo. Ke tla ema mona ho fihlela kamora papadi."

"O ke ke wa ba mona o le mong, Mandu," Anna a arabela.

Anna a reteleha a tadima sehlopha sohle. A Iwantsha dikeledi a re,

"Tsamaya o ilo bapala. Mme o etse bonnete ba hore le a hlola!"

Ha re ngoleng

Bua le motswalle wa hao kamoo o hopolang hore pale e tla fell a jwang.

Jwale ngola qetello ya pale ka mantswe a ka bang 40 – 50.

Na Anna o tla bapala kapa o tla thusa Mandu?

Titjhore: Saena

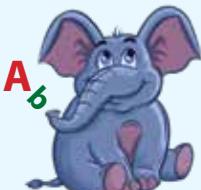
Letsatsi

2 Ho nahana ka pale

Ha re bueng

Re tseba ka baphetwa paleng ka diketso tsa bona, mehopolo le dipuo.
Bua ka botho ba Anna. Bua ka seo a se etsang, seo a se nahanneng le
diketso tsa hae.

A₆

Taka mola ho nyalanya lenseswe letsohong le letshehadi
le moelego wa lona ka ho le letona.

Mosebetsi wa mantswe

kakanyo
benya
bokolla
kotsi
Ka telo

E benya e phatsima

Bokolla kapa ho lla

Ho nahana ka

Ka matla

Roba, tswenyeha

Ha re ngoleng

Bala pale ya Anna le Mandu ebe o araba dipotso
tsena.

Baphetwa ba sehlooho paleng ee ke bo mang?

Jwale etsa sedikadikwe tlhakung e thoko le karabo e nepahetseng

Re tseba jwang hore Mandu o ne a tshohile?

- 1 Ha a bona mokoti jwanng
- 2 O ipone a kenya ntlha ya tlholo
- 3 O ne a batla ka matla ho bapala
- 4 Ha a kgonna ho robala bosiu bo fetileng

Re tseba jwang hore dibapadi di ne di thabile
haholo?

- 1 Ba ne ba lakatsa ho hlola
- 2 Ba utlwile divuvuzela
- 3 Ba theohile beseng ba buela hodimo
- 4 Ha ba ka ba thusa Mandu

Letsatsi:

Ke dihlopha dife tse neng di bapala tlhodisanong?

Fumana polelo paleng e bontshang hore Anna e ne e le motho ya tsotellang?

Na o hopola hore Anna e ne e le motswalle wa sebele ho Mandu? Hobaneng?

Ha re ngoleng

Ngola kgutsufatso ya mantswe a ka bang 40 – 50 ka se etsahetseng ho Mandu.

A large pink lined writing area for a child's response, with a pencil icon at the top right corner.

Titjhhere: Saena

Letsatsi

3 Ho etsahetse eng kamorao ho moo?

Ha re baleng

Jwale bala qetello ya pale.
Na ho na le e mong sehlopheng sa lona
ya neng a lebelletse qetello ee?

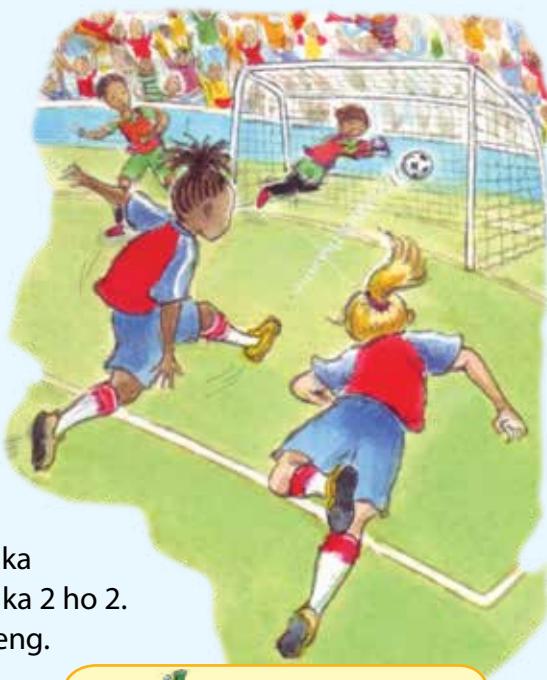
Anna o ne a thusa Mandu ha ba kgutlela beseng, mme bobedi ba ya tliliniking. Ngaka ya hlahloba leoto la Mandu ka hloko. A nka x-ray, a e sheba mme a bososela. A tlamella ka bandeji mme a bolella Mandu hore a ka boela a bapala bolo hang ha a ikutlwa hantle.

“Ha o rata,” ho rialo ngaka, “Nka o isa lebaleng la dipapadi ka koloi. Ke qetetse kgale ho boha papadi ya bolo.”

Jwale ngaka e molemo ya ba kganna ho ya lebaleng. Ba fihlile ka nako ya kgefutso. Dintlha di ne di lekana mahlakore a mabedi ka 2 ho 2. Ha papadi e qala hape, banana bobedi ba bona ba kena lebaleng.

Hang Anna a kenya ntlha ya boraro ya sehlopha sa New Town, mme Mandu yena a hlaba ntlha ya bone pele feela ho phala ya ho qetela. Babohi ba thoholetsa mme divuvuzela tsa utlwahala motseng o thoko.

Banana bobedi ba ne ba le motlotlo ha ba ilo nka mohope.

Pele o bala

- Sheba ditshwantsho le dihlooho mme o leke ho noha hore se ngotsweng se mabapi le eng.
- Bala leqephe mona le mane o shebe seo o tlang ho bala ka sona.

Ha o ntse o bala

- Lekanya seo o se nohileng le seo o badileng ka sona.
- Ha o sa utwlisise serapano seo, bala hape o iketlile. Se balle hodimo.

Ha re bueng

Nehanang sebaka le motswalle ho bolela se etsahetseng paleng ho tloha ha sehlopha sa bolo se theoha bese ho fihla pheletsong ha New Town e hlola papadi. O se ke wa lebala palo ya dintlha.

Ha re ngoleng

Nomora dipolelo tsena ho tloha ho 1 ho isa ho 6 ho bontsha tatellano ya diketso.

Mandu ha a bona mokoti jwanng mme a wela ka hara oona.
Anna o isitse Mandu ngakeng.
Ngaka e ile ya kgutlisetsa banana lebaleng la dipapapdi.
Bana ba ile ba tsamaya ka bese ho ya lebaleng la bolo.
Ba kgao hantse thota ka hare ho leba lebaleng la bolo.
Dibapadi tsa sehlopha di ne di thabile haholo ha se ilo nka mohope.

Letsatsi:

Mabitsobitso

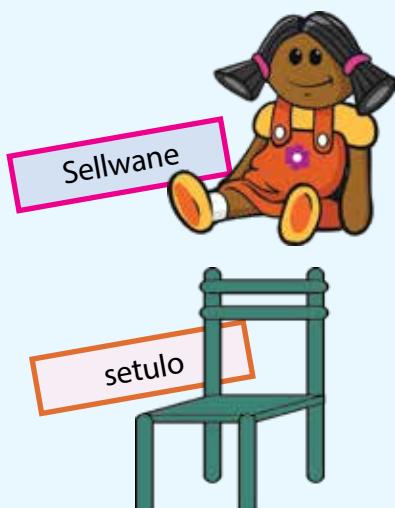

Ha re ngoleng

Seipati le Dineo

Mabitsobitso ke mabitso a reilweng ntho, motho
kapa sebaka

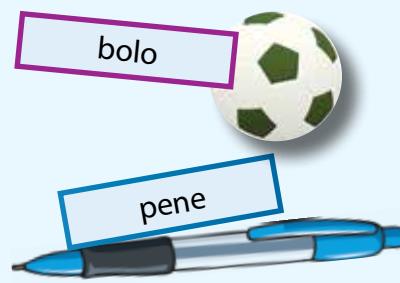
Sellwane

setulo

apole

Jwale ngola
mabitsobitso
ao o ka a
hopolang.

bolo

pene

Ha re ngoleng

Fumana mme o sehele mabitsobitso a hlahang
paleng mela ka tlase.

Ha re baleng

Jwale ngola dipolelo tse tsheletseng o sebedisa a
mang a mabitsobitso ao o a fumaneng.

Tsela ya ho ngola moqoqo

Ha o ngola moqoqo, o lokela ho latela mehato e mehlano.

- 1 Lokisetsa moqoqo o sebedisa mmapa wa mohopolo.
- 2 Ngola pale ya hao pele feela.
- 3 Lokisa mopeleto le matshwao a puo.
- 4 Ikgopotse pale.
- 5 Hlahloba le ho lokisa diphoso paleng ya hao.
- 6 Ngola ka makgethe bukeng ya hao.

Titjhere: Saena

Letsatsi

4 Ho ngola pale

Ha re ngoleng

Tlatsa mmapa ona wa mohopolo ho bontsha se etsahetseng paleng ka papadi e kgolo.

1

Qalehong

Bana ba ne ba leba ho kae mme hobaneng?

2

Bohare

Ho etsahetse eng?

3

Bohare

Jwale yaba ho etsahala eng?

4

Qetello

Pale e felletse jwang?

Letsatsi:

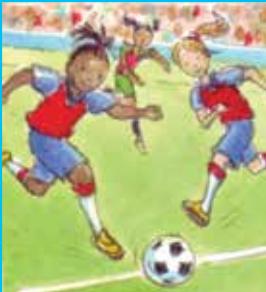
Ha re ngoleng

Jwale sebedisa mmapa wa mohopolo wa ho o thusa ho ngola pale ya hao leqepheng lena. Re kentse ditshwantsho ho o thusa. Pale ya hao e be mantswe a ka bang 120 – 140.

- Sebedisa mmapa wa mohopolo ho lokisetsa ho ngola ha hao
- Ngola feela ntle ho makgethe
- Kopa motswalle ho lokisa mosebetsi wa hao o sa etswang ka makgethe
- Tadima mosebetsi wa hao hape mme o lokise moo ho hlokahalang
- Jwale ngola mosebetsi oo ka makgethe bukeng ya hao.

Sehlooho sa pale

Romella mokapoteni wa New Town SMS.

Titjhere: Saena

Letsatsi

5 Mefuta e fapaneng ya mabitso

Mabitsobitso

Mabitsobitso ke mabitso a batho, dibaka, dikgwedi le matsatsi.

John

Pherekong

M	L	L	L	L	M	S
1	2	3	4	5		
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Bongi

Phato

M	L	L	L	L	M	S
1	2	3				
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Sam

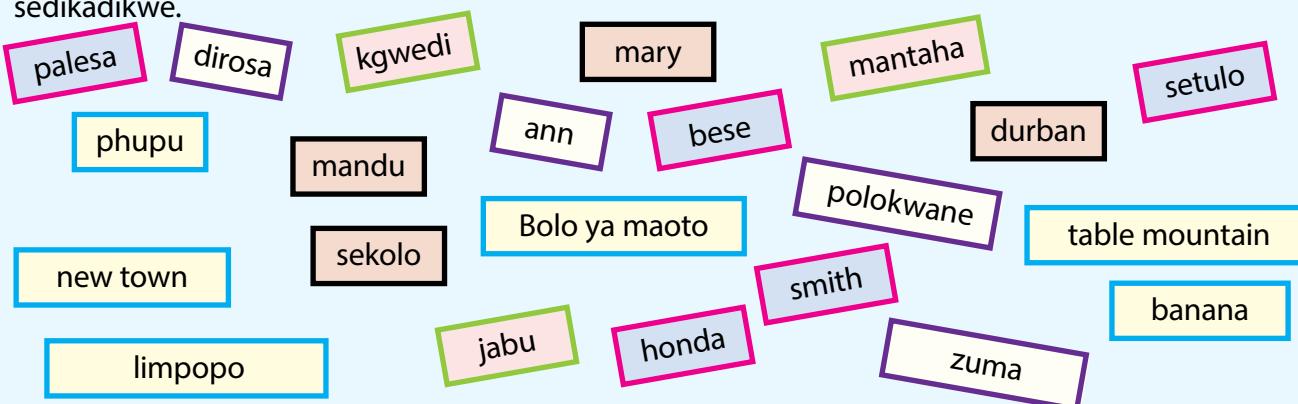

Ha re ngoleng Ngola tse a mang mabitsobitso a batho le dibaka.

Batho	
Dibaka	

Etsetsa mantswe ao e leng mabitsobitso mme a tshwanelang ho qala ka tlhaku e kgolo sedikadikwe.

Letsatsi:

Ha ré ngoleng

Ngola dipolelo tse nne o sebedisa mabitso.

Mabitso a balehang ke eng? Ke mabitso a dintho tse sa baleheng, jwaloka lehlabathe, metsi le letsawai. Re sebedisa mantswe nnyane kapa ngata le mabitso a sa baleheng.

Botsa motswalle ka dintho ka tlelaseng kapa lapeng. Botsa dipotso tse qalang ka

Ha re bueng

Tse kae [red box] ? kapa Le lekae [red box] ?

Ha ré ngoleng

Sehela mabitsobitso mela ka tlase ho e nngwe le e nngwe ya dipolelo tsena. Sheba hore na di a baleha kapa ha di balehe mme o behe letshwao lebokoseng le nepahetseng. Jwale etsetsa lebitsobitso sedikadikwe.

1	Ke lapile empa ha ho na dijo tse kaalo tse setseng.
2	Mandu o hlabile dintlha tse ngata.
3	Jabu o bapalla lehlabatheng.
4	Dan o na le dikgaitsemi tse pedi.
5	Thabiso o rata borotho.
6	Re ile dibakeng tse ngata tse kgahleng Gauteng.
7	Bana tlelaseng ya heso ba natefelwa ke dipapapdi.
8	Ke na le dikatiba tse mmalwa.
9	Dineo a se je tswekere e ngata.
10	Thuli a nwa lebese le lengata.

Baleha

Balehe

Titjhhere: Saena [red box]

Letsatsi [red box]

11

6 Jabu o pshatla mahe

Ha re bueng

Tadima ditshwantsho mme o bale dibudula tsa puo. Jwale bolella motswalle pale, le nehana sebaka. Tlatsa budulwana ya ho qetela ho bontsha seo Jabu a se nahanang.

1

Ho
lokile, mme ke
tla ya.

2

Ha re ngoleng

Jwale tlatsa pale dibakeng tse nepahetseng mmapeng wa mohopolo.

1

Qalehong

- Sebedisa mmapa wa mohopolo ho lokisetsa ho ngola ha hao • Ngola feela ntle ho makgethe • Kopa motswalle ho lokisa mosebetsi wa hao o sa etswang ka makgethe
- Tadima mosebetsi wa hao hape mme o lokise moo ho hlokalang
- Jwale ngola mosebetsi oo ka makgethe bukeng ya hao.

2

Se etsahetseng ka morao

Hhalosa se etsahetseng setshwantshong sa 3

3

Qetellong, bolela hore pale e fedile jwang

4

Letsatsi:

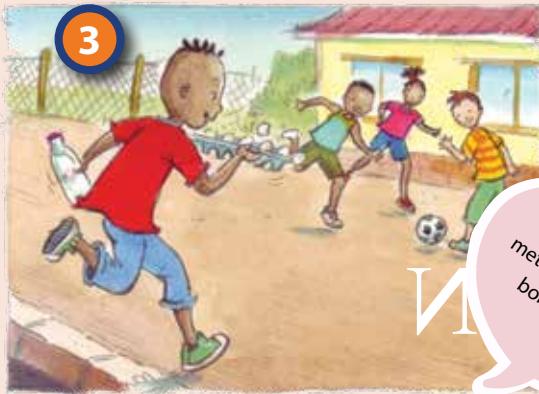
M A N T S W E A

M
A
T
J
H
A

Ha re ngoleng

Jwale sebedisa mmapa wa hao wa mohopolo ho
ngola pale ya hao.

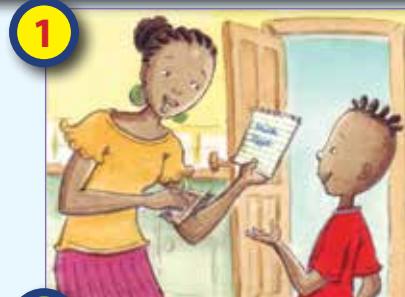
3

4

K

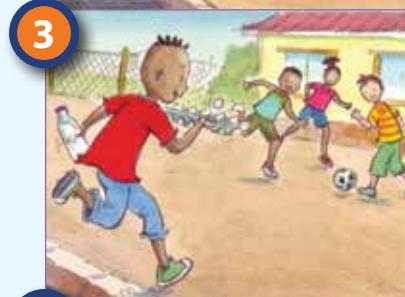
Jabu
o kgahlwa ke
metswalle e bapaling
bolo. A itebala.

1

2

3

4

Titjhhere: Saena

Letsatsi

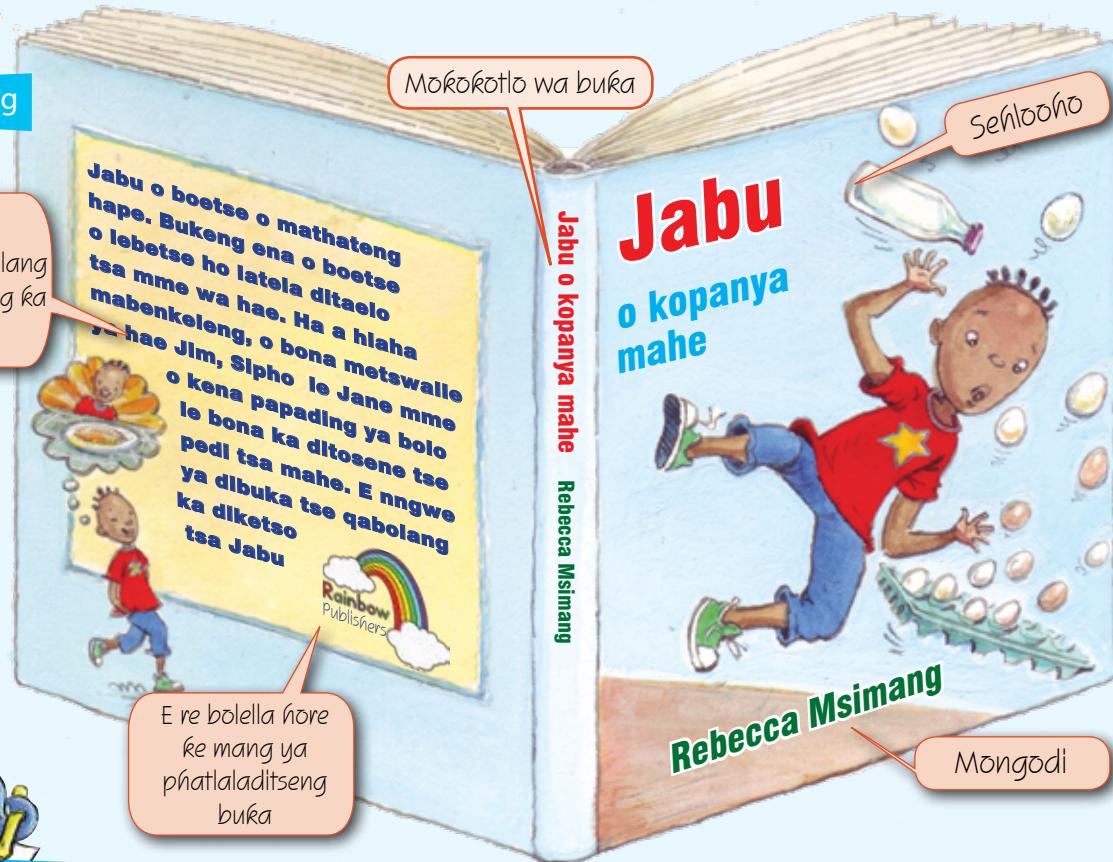
Seo bokantle ba buka bo re bolellang sona

Ha re bueng

Bua le motswalle ka seo bokantle ba buka bo re bolellang sona.

Tlhaloso e re bolellang
ka seo buka e leng ka
sona

Ha re ngoleng

Jwale ngola tekolo ka buka.

Lebitso la buka	
Mongodi	
Baphetwa ba sehlooho	
Mophatlalatsi	
Se etsahalang paleng?	
Ngola dipolelo tse pedi tse re bolellang hore ho na le dibuka tse ding ka Jabu Jabulani.	

Letsatsi:

Inahane o le Jabu. Ngola bukatsatsing o kgutsufatsa se etsahetseng tsatsing leo.

Ha ré ngoleng

Dumela Bukatsatsi

Letsatsi:

Ha ré ngoleng

Nyalanya mabitso ana le makgethi a a hhalosang.

Makgethi a re bolella haholo ka lebitso le kgethwang, mohl.
Ngwanana e motle

Makgethi	motjha	motle	hodimo	matla	buutle
-----------------	--------	-------	--------	-------	--------

Mabitso	palesa	ngwana	pholo	kgudu	moaho
----------------	--------	--------	-------	-------	-------

Jwale nyalanya mantswe ana le malatodi a oona moleng o tlaase.

Malatodi ke mantswe hananang ka moeelo o nehilweng, mohl.
Ntle-mpe

tele	ntsho	hannyane	ntle	mosa	bonolo
------	-------	----------	------	------	--------

haholo	kgopo	kgutshwane	tshweu	thata	mpe
--------	-------	------------	--------	-------	-----

Thabisa

Tereisa mola ho tloha ho setshwantsho ho leba ho lebitsokgoboka le nepahetseng.

Mabisokgoboka ke mabitso a dintho tse tshwanang mmoho.

mohlape

sekgakgatha

sehlopha

madinyane

nyeunye

sekgakgatha

Titjhhere: Saena

Letsatsi

8 Ngola ka nepo

Ha ré ngoleng

Sheba sehloho sa moqoqo/
pale bohareng ba mmapa wa
mohopolo. Jwale tlatsa ditaba
tse ding ka sehloho se seng
le se seng lebokoseng la
mmapa wa mohopolo.

Leqephetshebetson lena re tadima hore na
dirapa di ngolwa jwang. Dipale tsohle di nale
dirapa, mme serapa ka seng se bua ka taba
e itseng. Hangata polelo ya pele ke yona e
bolelang taba. E o bolella seo serapa sohle se
tlang ho bua ka sona.

Serapa 1

Lebitso la ka ke _____.

Ke dilemo tse _____.

Ke dula _____.

Serapa 3

Ke kena sekolo sa _____.

Ke kereiting ya _____.

Dithuto tseo e leng dithatohatsi ke _____.

T
S
O
H
L
E

K
A
N
N
A

Serapa 2

Lelapeng leso ho na le batho ba _____ ka palo.

Ke dula le _____.

Ke na le phoofolo ya setswall e leng _____.

Serapa 4

Kamora sekolo ke rata ho _____.

Metswall e ya ka ke _____.

Bosiu pele ke robala ke _____.

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Sebedisa mmapa wa hao wa mohopolo ho ngola pale ka wena. Kamehla re siya mola pakeng tsa dirapa.

Ha o qetile ho ngola pale ha motswalle wa hao a e bale mme a lokise diphoso.

Qala ka ho ngola pale ya hao feela ntle ho makgethe.

Jwale e ngole ka makgethe bukeng ya hao.

Serapa 1

Serapa 2

Serapa 3

Serapa 4

Titjhhere: Saena

Letsatsi

17

9 Leqephe la thothokiso

Ha re baleng

PUO YA DIPHOOFOLO

Katse e a miauwa, tau e
a puruma
Morubisi o a lla, bere e a kgona.
Ditsirtsiri dia tsitsira
Nku mmee, empa KE A BUA!

Ditshwene di a inanatha, kgomo muu,
Matata a kwakwatsa, maeba a bina,
Dikolobe di a tlerola, pere e a reneketsa
Dikgoho di a lla, empa nna ke A TJHO!

Ditsintsi di a hoba, ntja e a bohola,
Bomangane ba a tlerola,
diphokojwe di a lla,
Dinqanqane di a qoqotsa,
dipapakgae di a hweshetsa
Dinotshi di a bina, empa
NNA KE A BUA!

A Shapiro (fetoletswe)

Ha re ngoleng

Dithothokisong mantswe
a sebedisetswa matla
ao a nang le oona.
Ho na le lenseswe le
ikgethileng bakeng sa
sena,-oniomatopia. Etsa
medumo e tsheletseng
ya diphoofolo mme
motswalle a leke ho o
bolella hore ke modumo
wa phoofolo efe.

Tlatsa mabitso a diphoofolo tse tsheletseng tse bolewang thothokisong
mme o bolele le medumo eo di o etsang.

katse

miauwa

Jwale tlatsa mantswe a raemang le mantswe ho tswa thothokisong .

roro

kgona

lla

moo

hweshetsa

tsitsira

Letsatsi:

Ha re baleng

Jwale bala thothokiso e latelang haholo mme o sehele
dipara tsa mantswe a raemang mola ka mebal e
fapaneng.

M A N T S W E A

M
A
T
J
H
A

Ha ré ngoleng

Ho ne ho le kgudu e nyenyan
O na dula lebokoseng
O ne a sesa qanthaneng
A palamela lejweng
A tlolela monwang
A tlolela letsetse
A tlolela serurubele
Mme a tlolela le nna
A tshwara monwang
A tshwara letsetse
A tshwara serurubele,
Empa a se ke a ntshwara

C Lindsay (fetoletswe)

Kgudu e ne e dula kae?

E ne e sesa kae?

E ne e palama kae?

E ne e tlolela eng?

E ile ya tshwara eng?

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Ingolle thothokiso ya hao

Ha ré ngoleng

Qetella thothokiso ena ka ho tlatsa mantswe a raemang a silweng.

galase

terene

tlelase

pula

mpoleletse

bata

Thothokiso ka nna

Ke kereiting ya 4

Ke nwa jusi ka

Ke rata ha ho se

Jwale ke ya ka baesekele e seng

Ha ke rate ha ho

Ke tlwaetse ho etsa ha o

Ha ré ngoleng

Ingolle thothokiso ya hao. Leka ho sebedisa mantswe a raemang qetellong ya mantswe oohle a meleng ya dinomoro tse sa aroleheng ka pedi.

Sehlooho sa thothokiso

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

Letsatsi:

Mabitsokgopololo

Ha ré ngoleng

Tlatsa mabitso a maikutlo a bontshwang
ke difahleho tsena.

boi

thabo

kgalefo

hlonamo

Batla mabitsokgopololo

Mabitsokgopololo ke ntho eo o ke
keng wa e bona, utlwá, fofonela,
ama, kapa latswa.

Phethela dipolelo tsena ka ho tlatsa mabitsokgopololo.

Ha ré ngoleng

1. Mandu o ne a le ha a ne a lemadirse

leqaqailane la hae.

swabile

2. O ha a nahana hore ha a na ho bapala.

halefa

thahasello

3. O utlwile hore ha a sheba moo a
neng a ya teng.

bohlokong

bohloko

4. Re utlwile ha ambulense e tlo mo lata.

boi

5. Ho hlokile hore Mandu a bapale hape.

6. Sekolo se seng se utlwile ha ba lahlehelwa ke papadi.

Titjhore: Saena

Letsatsi

Ha re baleng

Bala lengolo mme o tlatse mabitso hore lengolo le be le moelelo.

- Tlatsa mabitsobitso a qalang ka ditlhaku tse kgolo meleng e metala.
- Tlatsa mabitso a bolelang dintho meleng e mekgubedu.
- Tlatsa mabitsokgopoloo a bolelang maikutlo a hao meleng e bolou.

_____ ya ratehang.

Ke o ngolla ke le phomolong. Ke tlide le kgaitseya
ka _____.

Ho monate mona _____.

Maobane re ile _____ hamorao ra bapala _____.

Hamorao re ile mabenkeleng moo re rekileng dijo.

Re ne re hloka _____, _____ le _____.

Ke ne ke _____ nako tsohle ha ke bona daenasoso ka moholo o _____

Kamorao ho moo ke hlolehole ho robala. Ke ne ke na le _____ mme ka lora hampe.

Re tla kgutlela beke e tlang. Ke tatetse ho kgutlela sekolong.

Ditumediso

24 Steve Biko Road

Sea View

0120

12 Hlakola 20 _____

Ha re ngoleng

Jwale ha re nahaneng ka buka e o natefetseng.
Bolela pale eo ka dipolelo tse ka bang 3 – 4.

Jwale romella motswalle SMS o
mmolella ka bokgutshwane hore
pale e etsa o ikuthwe jwang.

Letsatsi:

Mabitsobitso

M A N T S W E A

Y

M

A

T

J

H

A

Tlatsa karete ena ka wena. Dikarabo tsohle ke mabitsobitso,
kahoo di qala ka tlhaku tse kgolo.

Ha re ngoleng

Ka nna

Lebitso la hao o mang?	
O hlahetse kae?	
O hlahile ka kgwedi efe?	
Lebitso la sekolo sa hao ke mang?	
O dula profenseng efe?	
Lebitso la e mong wa metswalle ya hao ke mang?	
Lebitso la titjhere ya hao ke mang?	
Lebitso la buka eo o e ratisisang ke mang?	
Ke lenaneo lefe la TV leo o le ratisisang?	
Ke naha efe eo o ka ratang ho e etela?	

Ha re ngoleng

Jwale etsetsa mabitsobitso didikadikwe tafoleng e ka tlaase. E tla ba mabitso a batho, dibaka, matsatsi le dikgwedi.

Johannesburg	Veronica	Mandu	Lusikisiki	ntatemoholo
Mantaha	setulo	buka	Durban	Mandla
Cape Town	Palesa	bishopo	palesa	Dan
Anna	kuku	Polokwane	baesekel	pene
dibutse	kgomo	poho	nkwe	seeta
Labone	Mphalane	Phupu	nonyana	serobe

Ngola mabitsobitso ho hlaha lenaneng lena le ka hodimo dikholumong tse nepahetseng ka tlaase.
Ngola mabitso a tlwaelehileng dikholumong tse pedi tsa ho qetela.

Mabitsobitso			Mabitso a tlwaelehileng	
Motho	Sebaka	Nako	Ntho	Ntho

Titjhere: Saena

Letsatsi

Ha re baleng

MEMO

Mokgatlo wa Tlhokomelo ya Tikoloho wa sekolo sa Poraemari sa New Town

Dumelang barutwana ba Kereiti 4

Ha o batla ho tseba haholwanyane ka diphoofolo le dikokonyana, kenela mokgatlo wa tikoloho

Ho etsahalang matsatsing a phomolo

Leeto le ikgethileng la ho ya boha dikokonyana le lokiseditswe matsatsi a phomolo a Mphalane

O tla tseba ka dinotshi le dirurubele, dikokonyana, dinonyana le ditsienyana serapeng sa Green Valley.

Nako: 09:00-16:00

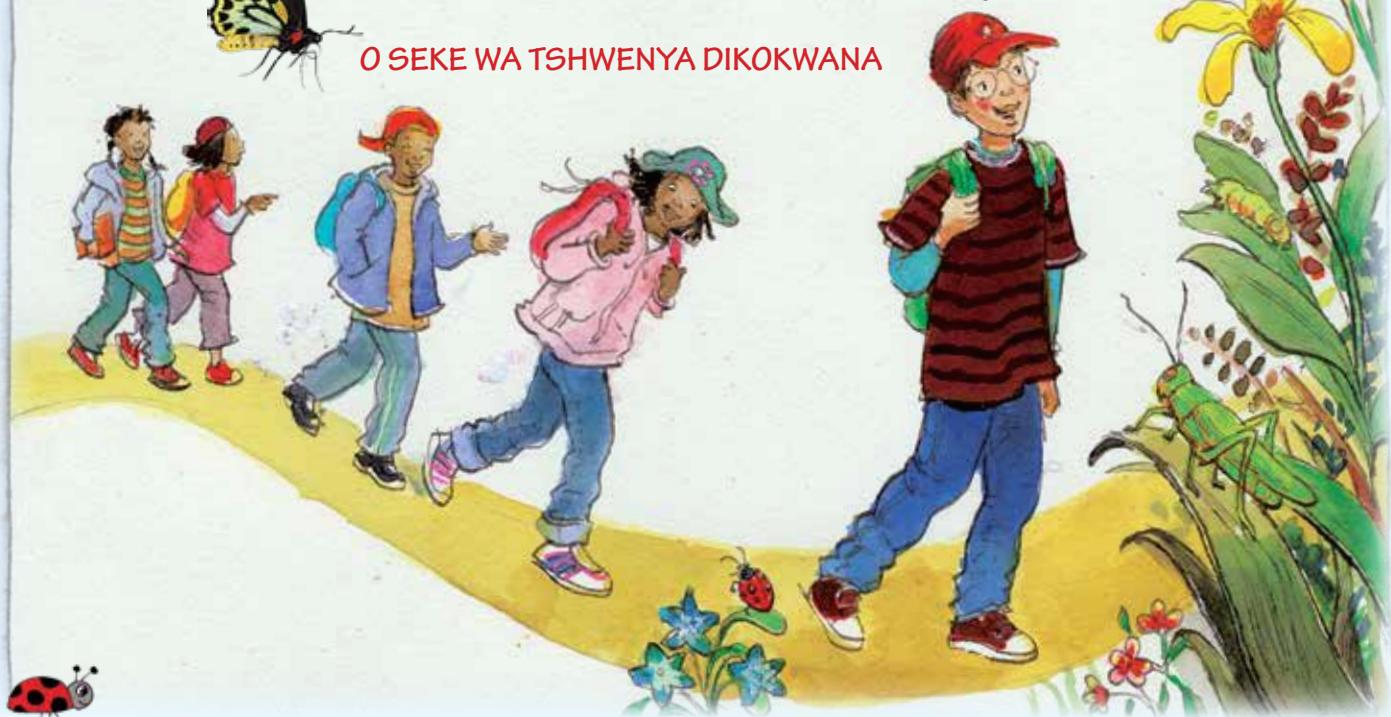
Letsatsi: Laboraro, 6 Mphalane

Ho tlohelwa: Tlelaseng ya kereiti 4 D

O ka tla le: Dijo tsa hao le seno

Pene, buka ya dinoutsu, katiba ya letsatsi, khamera ha e le teng.

O SEKE WA TSHWENYA DIKOKWANA

Letsatsi:

Bala memo hape. Sehella mabitso ohle a hlhang sememong mola, o be o bolele hore ke a mofuta ofe. Jwale arabe dipotso tsena.

Ha ré ngoleng

Bana ba kereiti ya 4 ba ne ba memetswe leeto lefe?

M A N T S W E A
M A T J H A

Leeto le tla qala ka letsatsi lefe, ka nako efe?

Ba naba ka tla le eng?

Ho bolelang hore "O seke wa tshwenya dikokwana"?

Na o ka rata ho nka leeto le jwalo la sekolo? Hobaneng?

KOKWANYANA

Kokonyana e na le dikarolo tsa mmele tse tharo. Hlooho, mmele le setono. Na ke tsona dikarolo tseo re di boneng?

Hlooho e na le dikarolo tsa molomo tse bopilweng hantle, Le mahlo hape. Matshwala di utlwa se etsahalang tikolohong ya yona, Di a mamela, di a utlwa ebile di a fofonela ka tsona.

Mmele ke moo maoto a kopanang. Dipara tse tharo, maoto a tsheletseng kaofela. Moo mapheo a hoketsweng. Ho fofa, tlola, kapa ho hahaba.

Setonong ke moo ditshebetso di leng teng. Ditshebetso tseo e di hlokang. Ho hema, ho ikatisa, le ho sila dijо tseo e di jeleng.

Ha ré ngoleng

Balla thothokiso hodimo. Sehela dipara tsa mantswe a raemang mola. Jwale sebedisa tlhaloso ya thothokiso ho o tataisa ho taka setshwantsho sa kokonyana.

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Serurubele kgale o le kae?

Ha re bueng

Ha re baleng

Jwale bala
thotho kiso.Mofumahatsana
e motle serurubele
o ne o le kae?Hobaneng o sa bonwa
letsatsi
lohle?Serurubele se
setle o tswa kae?Kgale ke o sheba
serapeng se setalaS E R U
R U B E L EE S
S
E
L
T
ELetsatsi le ne
le kganya o ne o
ipatile kae?Ke ne ke batla mapheo
a hao a matle hole le
haufiSerurubele
se setle kgale
ke o batla

O palametse ho kae?

Dipaleseng tse
kgubedu,tshweu le
bolou serapeng.

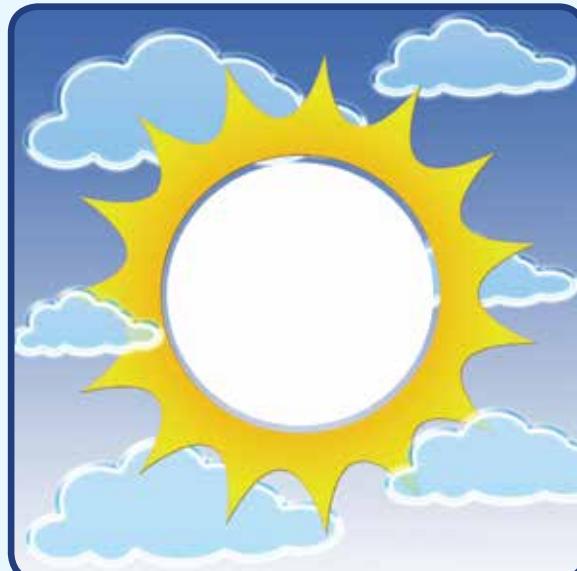

Letsatsi:

Ha ré ngoleng

Jwale ngola thothokiso ya hao ya dibopeho hodima ditshwantsho tsena.
Nahana jwale ka mantswe le dipolelo tseo o tla di sebedisa.

Ha ré ngoleng

Kenya matshwao a puo dipolelong tsena. Hopola ho sebedisa ditlhaku tse kgolo
mabisobitsong. Le qetellong ya dipolelo.

tumi o tla ba le mokete wa letsatsi la hae la tswalo thekong ka phupu

na jabu ke mokapoteni wa sehlopha sa swallows sa ba batjha

ke hoeleditse ngwaneso nomsa ka mmolella ho emisa

ke rekile kuranta buka lesedinyana le pene

ke entse samentjhisi ka tjisi kgoho lethisi tamati le khukhamba

veronica le nna re rata ho etela rakgadi lulu polokwane

Titjhore: Saena

Letsatsi

Ho kopanya mabitso

Ha re ngoleng

Tadima ditshwantsho mme o leke ho sheba hore ke mabitso afe a tlwaelehileng a kopantsweng ho bopa mabitsohokwa.

 + _____	 + _____
 = _____	 = _____
 + _____	 + _____
 = _____	 = _____
 + _____	 + _____
 = _____	 = _____
 + _____	 + _____
 = _____	 = _____
 + _____	 + _____
 = _____	 = _____

Ha re etseng

Taaka mme o leibole mabitsohokwa a hao.

Bina pina

Binang pina ena le le sehlopha.

Thabisa

TAU E ROBETSE BOSIUNG BONA

Morung, morung o moholo
Tau e robotse bosiung bona
Morung o thotseng
Tau e robetse bosiung bona.

Lehlaso

He, ha helelemama

Ohi'mbube

Morung, morung o moholo
Tau e robetse bosiung bona
Morung o thotseng
Tau e robetse bosiung bona.

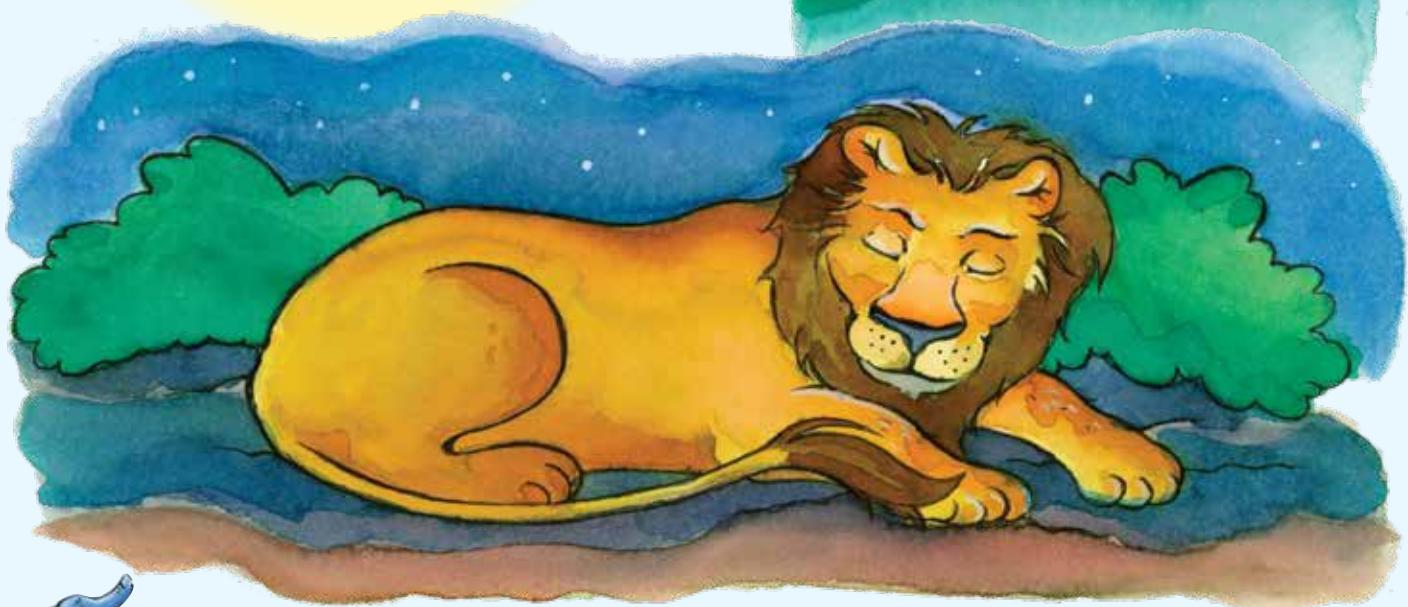
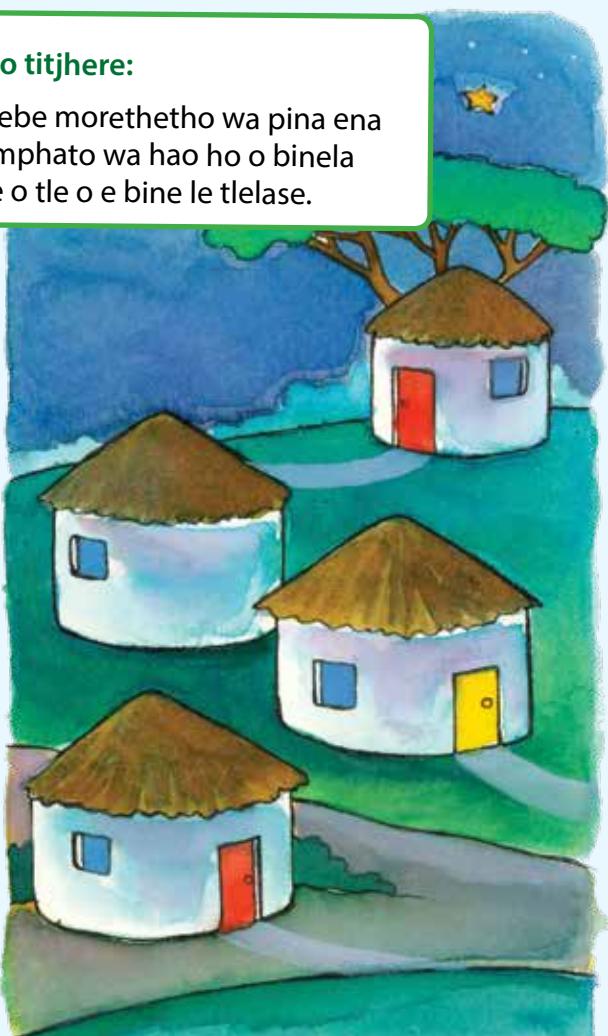
Lehlaso

Motseng, o kgutsitseng,
Tau e robetse bosiung bona,
Motseng, o kgutsitseng,
Tau e robetse bosiung bona.

Lehlaso

Keletso ho titjhere:

Ha o sa tsebe morethetho wa pina ena
kopa wa mphato wa hao ho o binela
yona hore o tle o e bine le tlelase.

Ha re bueng

Borella motswalle ka sebaka sa pina ena. E nakong efe? Sebaka se shebeha jwang?
Na o nahana hore ho na le kgotso? Ke motse kapa toropo? Meru e jwang?

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Sebedisa matshwao a puo serapeng sena hore o tle o utlwisise moo pina ena e hlhang teng.

Ka 1939 sebini sa Mozulu se bitswang Solomon Linda o ile a etsa kgatiso ya pele ya pina ena Johannesburg

Hopola ho sebedisa ditlhaku tse kgolo bakeng sa mabitso le difeellwane ho arola manane a mabitso.

a bitsa pina mbube,lentswe la sezulu ho bolela tau

pina ena ke e tsebahalang haholo ho hlaha afrika

pina ena e hatisitswe ka seforentjhe sejapanesepenishi lesedanishi

**Seo re tshwanelang
ho se hopola**

**Mabitso a balehang le a sa
balehang**

Ha o sa kgone ho e bala, ha e na bongata. Sheba tsena.

Bonngwe	Bongata
lebese	lebese le leng
tswekere	tswekere e ngata
oli	oli e itseng
lehlabathe	lehlabathe le itseng
metsi	metsi a mangata
folouru	folouru e e itseng
letswai	letswai le itseng

Ho hlahloba

Nka bala pale mme ka utlwisia melaetsa ya sehlooho.		
Nka araba dipotso tsa kutlwisiso hodima pale.		
Nka lepa pheletso ya pale.		
Nka halosa baphetwa paleng.		
Nka pheta pale eo ke e badileng ka tatellano e nepahetseng.		
Nka sebedisa mmapa wa mohopolo ho etsa tokiso ya pale.		
Nka ngola buka e nang le qalo, bohare le qetello.		
Ke tseba ho bona mabitso a tlwaelehileng, mabitsobitso le mabitsokgopololo.		
Ke kgona ho bona mabitso a balehang le asa balehang.		
Ke tseba ho sebedisa matshwao a puo dipolelong.		
Ke tseba ho ngola dipolelonolo.		
Nka bopa mabitsokopane ka ho kopanya mabitso a mabedi.		
Ke utlwisia tlhahisoleding e ngotsweng bokantleng ba buka.		
Nka sekaseka buka.		
Nka ntsha tlhahisoleding e sengolweng kapa thothokiso.		
Nka lepa pale ho hlaha ditshwantshong.		
Nka ngola pale e nang le qalo, boha re le qetello.		
Nka ngola bukatsatsi.		
Nka ngola sms.		
Nka ngola thothokiso.		
Nka ngola thothokiso ya dibopeho.		
Nka kgetholla mantswe a medumo thothokisong.		
Nka kgetholla mantswe a raemang thothokisong.		
Tse ding:		
Tse ding:		

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Ha re ngoleng

Etsa tokiso ya ho ngola pale ya hao. Nka qeto hore o tla ngola ka eng. Tlatsa mmapa wa mohopoloo ka tlaase ho neha pale qalo, bohare le qetello.

Jwale tlatsa mmapa wa mohopoloo o latelang

Baphetwa ke bo mang?

Moraloo o jwang?
Pale e etsahala kae?

Ho etsahalang?

E felletse jwang?
Ke eng se neng se kgahla ka seo?

Qalo

Qala ka hore ho etsahetseng qalehong.

Bohare

Bolela se etsahetseng bohareng ba pale.

E latelang

Bolela se latetseng.

Pale ya ka**Qetello**

Pale e fedile jwang?

Seha leqephe le latelang ho etsa buka. Hodima bokantle ngola sehlooho sa buka ya hao. Ngola lebitso la hao tlasa sehlooho, hoba o mongodi. Taka setshwantsho hodima bokantle ba buka.

Pele o bala

- Sheba ditshwantsho le dihlooho mme o leke ho noha hore se ngotswang se mabapi le eng.
- Bala leqephe mona le mane o shebe seo o tlang ho bala ka sona.

Ha o ntse o bala

- Lekanya seo o se nohileng le seo o badileng ka sona.
- Ha o sa utwlisis serapana seo, bala hape o iketlile. Se balle hodimo.

BOKAMORAO BA BOKANTLE

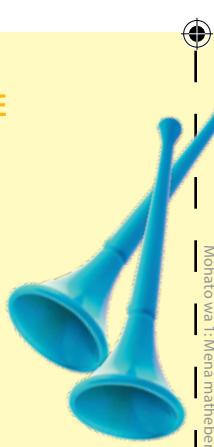
KA MONGODI

Ngola lebitso la hao

Dilemo tsa hao

Moo o dulang

8

BOKANTLE
Taaka setshwantsho mona.

Mohato wa 1: Mena mathebeng moleng.

Mohato wa 3: Kenya setepolaralihakorenjen.

Ngola sehlooho sa buka mona.

Tlatsa lebitso la hao (o mongodi).

1

Mohato wa 4: Seha moleng o motenya kamora hoba o kenyse teipolarabukeng ya hao.

Mohato wa 2: Mena mathebeng moleng.

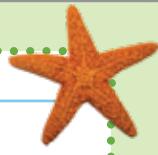

5

Tswella pele ka pale.

4

Ngola bohare ba pale.

Taaka setshwantsho mona.

Taaka setshwantsho mona.

Taaka setshwantsho mona.

Qala ho ngola pale ya hao mona.

2

Taaka setshwantsho mona.

Qetella pale ya hao.

7

3

Ngola se estahalang detellong ya pale.

Tswella pele ka pale.

Taaka setshwantsho mona.

Taaka setshwantsho mona.

Tema 2: Nnete kapa tshomo

Ditshomo Kotara 1: Dibeke 5 - 6

17 Moshanyana ya hweleditseng "phokojwe" 36

Selekela sa ditshomo.
O arabu kutlwiso ya dipotso tse kgethwang tse itshetlehileng paleng.
Puo ka pale: molaetsa, baphetwa le moraloo.
Ho etsa nehelo ya ho tshwantsha ka pale.
Hlakiso ya tlolontswe.

18 Moshanyana ya hweleditseng "sehwana" 38

Tshwantshiso e itshetlehileng paleng.
Phehisano le mosebetsi wa ho ngola ka moraloo, baphetwa le poloto.

19 Sehlongwapele 40

Tihahiso ya dihlongwapele le metso ya mantswe.
Seo dihlongwapele tse tlwaelehileng di sebolelang.
Ho kgetholla dihlongwapele le ho di sebedisa ho fetola meeleele ya dipolelo.
Ho bapala papadi ya sehwana. Ho sebedisa dipolelonolo le dikaotaelo.

20 Maele le dihlongwanthao 42

Puo ka seo maelana a se bolelang.
Nyalanya maelana le dithhaloso tsa oona.
Tihahiso ya dihlongwanthao.
Dihlongwanthao tse tlwaelehileng ke eng.
Ho kgetholla dihlongwanthao le metso ya mantswe.
Ho sebedisa dihlongwanthao tse nehetsweng polelong.
Rekota mantswe a matjha le meeleele dikishinaring ya hao.

21 Lehlaku la mebala e mengata 44

Ho bala pale.
Puo ka baphetwa ba diphoofolo tse nang le boleng ba batho, poloto, le kamoo pale e ka fellang kateng.
Ho pheta tatellano ya diketsahalo mabapi le baphetwa ba bang.
Tlolontswe e sebedisitsweng sengolweng.
Ho rala "mmapa" ho itshetlehilwe diketsahalong tsa pale.
Puo dihlopheng mabapi le hore pale e tla fellja jwang.
Kgutsufatsa tatellano ya pale ho sebedisa mantswe a hokelang, pele, ya ba, kamorao ho moo le qetellong.

22 Se etsahalang ka morao 46

Tswelopele ya pale.
Etsa tshwantshiso ho bontsha ho hola ha poloto.
Kgutsufatsa pale ho ya ka tatellano ya diketso.
Rekota mantswe a matjha le meeleele dikishinaring ya hao.

23 Ho rala pale 48

Bontshitse mehato e fapaneng ya pale mme o ngola pale ka tatellano ho tsepamisitswe ho qalo, bohare le qetello.
Rekota mantswe a matjha le meeleele dikishinaring ya hao.

24 Dihlongwapele le maele 50

Ho bua ka maelana, ho bontsha le ho a hhalosa.
Papadi ya mantswe. Peiso ya sehlongwanthao-sehlongwapele.
Ho kgetholla dihlongwapele le dihlongwanthao le metso ya mantswe.
Ho sebedisa mantswe ho hlaho papading ho bopa dipolelo.

Sengolwa se rutang Kotara 1: Dibeke 7 - 8

25 Ho bala resepe 52

Ho bala resipe ya salate ya ditholwana.
Ho fumana theko, ho kgetholla dihlokwa le disebedisa tse tla batleha.
Ho ngola resipe ya sejo se ratwang haholo.
Ho kgetholla masupi.
Ho sebedisa masupi ho ngola dipolelo.

26 Ho sebetsa ka maemedi 54

Ho sebedisa maemedi ena, eo, tsena, tseo.
Ho ngola dipolelo o sebedisa maemeditshupi.

27 Ke tsa bo mang tsena 56

Ho kgetholla le ho sebedisa marui.
Ho kgetha maemedi a nepahetsweng.
Rekota mantswe a matjha le meeleele dikishinaring ya hao.

28 Etsa tsuonyana chick pompom 58

Ho bala sengolwa se rutang.
Ho arabu dipotso tsa kutlwiso ho ya ka se laetsweng.

Puo ka tatellano le tshebediso ya dikaotaelo.
Phano ya ditaelo tse hlakileng.
Puo ka disebedisa tse hlokalang le mokgwa wa ho etsa.
Ho etsa tsamaiso le ho hlahisa se hlokalang ho tswa ho ditshwantsho tse bontshang hore o etsa tsuo yana ka kha thune jwang.

Sengolwa sa tlhahiso leseding Kotara 1: Dibeke 9 - 10

29 Ka eng ditabeng? 60

Ho bala ditaba dikoranteng tse pedi.
Tsepama ho sehlooho, sehloohwana, letsatsi, serapa sa selekela mme o sebedisa ditshwantsho le selekela sa tsona.
Araba dipotso ho hlaho ho sengolwa bakeng sa moeleele le ho kgona ho bona tsela e tlwaelehileng.
Ho sebedisa matshwao a puo le pheletso tse nepahetsweng.

30 Ho bolela ditaba 62

Tokiso le ho rala ditaba tsa koranta o sebedisa mantswe "mang", "neng", "hobaneng", "eng".
Kopanya dihlooho sehlopheng ho fumana dintlha.
Ngola taba ya koranta a sebedisa mekgwa ya sehlooho, sehloohwana jwalojwalo.
Lokisa le ho etsa puo ka taba e koranteng.
Lokisa dinoutsu bakeng sa puo e tlo ngolwa ho lekgatthe lefetile.
Sebedisa bongata.
Rekota mantswe a matjha le meeleele dikishinaring ya hae.

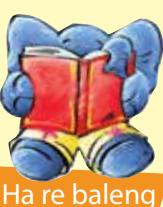
31 Nehelano ya puo 64

Hlahiso leseding ka ho fana ka puo e lokiseditsweng.
Bongata.
Lekola ho ngola pale.

32 Ngola pale 66

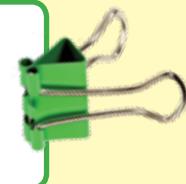
Ho Itokisetsa ho ngola pale o shebile poloto sebaka.
Ongola pale bukeng filweng.

Ha re baleng

Pale ena ke tshomo: Ditshomo ke dipale tseo batho ba di boletseng kgale. Di ne di sa ngolwa, di ile tsa tlala ha batho ba ntse ba bolellana ka tsona. Kaofela ha rona re tseba ditshomo, dipale, merethetho le dipina tsa kgale. Bongata ba tsona bo na le thuto e itseng.

Ka tsatsi le leng ho ne ho na le moshanyana wa modisa ya nang le lemo tse leshome. Tsatsi le leng le leng o ne a nka dinku a di isa naheng ho ya fula. Tsatsi le leng le leng o ne a dula tlasa sefate se le seng hodima thaba a shebe mehlape ya dinku. Qetellong, a jewa ke bodutu. Ka tsatsi le leng ho ithabisa a hweletsa, "Phokojwe! Phokojwe! Thusa! Phokojwe e mathisa dinku!"

Motseng, ha ba utlwa sello sa thuso, batho ba tla ba matha thabeng ho mathisa phokojwa. Empa, ha ba fihla hodima thaba, ba se ke ba fumana phokojwe. Ba ile ba utlwa moshanyana feela ya neng a ba tsheha.

"Se ka hweletsa phokojwe, ho se na phokojwe!" ho honotha e mong wa baahi ha ba kgutlela hae ba theoha thabeng.

Ka tsatsi le latelang, moshanyana a hweletsa hape, "Phokojwe!" "Phokojwe!" Nthuseng! Phokojwe e mathisa dinku. Baahi ba matha hape ba hlwa thaba ho thusa ho tebela phokojwe.

Ha baahi ba bona ho sena phokojwe, ba re, "Moshanyana, o tlameha ho hoeletsa feela ha ho na le ho hong ho senyehileng! O seke wa hweletsa phokojwe, ho sena letho!"

Moshanyana a bososela a ba sheba ha ba honotha ba theosa thaba hape.

Ka matsatsi a latelanag a se makae, moshanyana a bona phokojwe e nkgella dinku. A tshoha haholo a ba a hweletsa haholo. "Phokojwe! Phokojwe! Nthuseng!"

Empa baahi ba hopola hore o leka ho bapala ka bona hape empa a le mong a ya ho ya mo thusa.

Bosiung ba tsatsi leo, baahi ba makala ha ba bona moshanyana wa modisa a sa kgutla le dinku.

Bayo ho mo batla ba mo fumana a lla a le mong.

"Phokojwe e ne e le teng ka nnete! E jele dinku tse ding ha tse ding di balehile! Ke hweleditse hore le nthuse! Hobaneng le sa tla?" A lla.

E mong wa baahi ba kgale a leka ho kgothatsa moshanyana ha ba kgutlela motseng.

"Re tla o thusa ho batla dinku tse lahlehileng hoseng," a realo, a beha letsoho la hae ho moshanyana. "Empa o tlameha ho ithuta jwale, hore ha o bua leshano ka mehla, batho ba keke ba o kgolwa, le ha o se o bua nnete!"

Letsatsi:

Ha re bueng

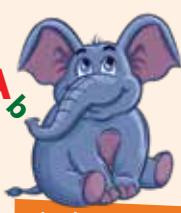

Hobaneng ho se na motho ya ileng a thusa moshanyana?

Etsa papadi ka pale ena. O hloka moshanyana, phokojwe, dinku le baahi ba itseng.

A_b

Tlotlontswe

Fumana mantswe ana phazeleng e ka tlase ya mantswe.

honotha

tshoha

lla

bososela

hoeletsa

leshano

sena

h	o	n	o	t	h	a	h	s
o	e	s	h	s	s	e	s	e
e	l	e	s	h	e	t	s	n
l	b	o	s	o	s	e	l	a
e	s	e	n	h	h	o	h	n
t	h	l	l	a	e	l	e	s
s	n	o	s	h	n	s	l	e
a	o	l	e	s	h	a	n	o

Ha re ngoleng

Bala dipotso o etse sedikadikwe haufi le karabo e nepahetseng.

Hobaneng moshanyana wa modisa a ile a hweletsa "phokojwe!"

- A O ne a le bodutu a batla hore batho batle ho yena.
- B O ne a nahana hore ho na le phokojwe.
- C O ne batla ho bua leshano.
- D O ne a batla ho tshosa phokojwe.

Hobaneng baahi ba sa tla ha a hweletsa?

- A Ba ne ba sebetsa masimong.
- B Ba ne ba nahana hore o leshano hape.
- C Ha ba ka ba mo utlwa.
- D Ba ne ba batla hore phokojwe e je dinku.

Ke sehlooho sefe se tshwanetseng pale?

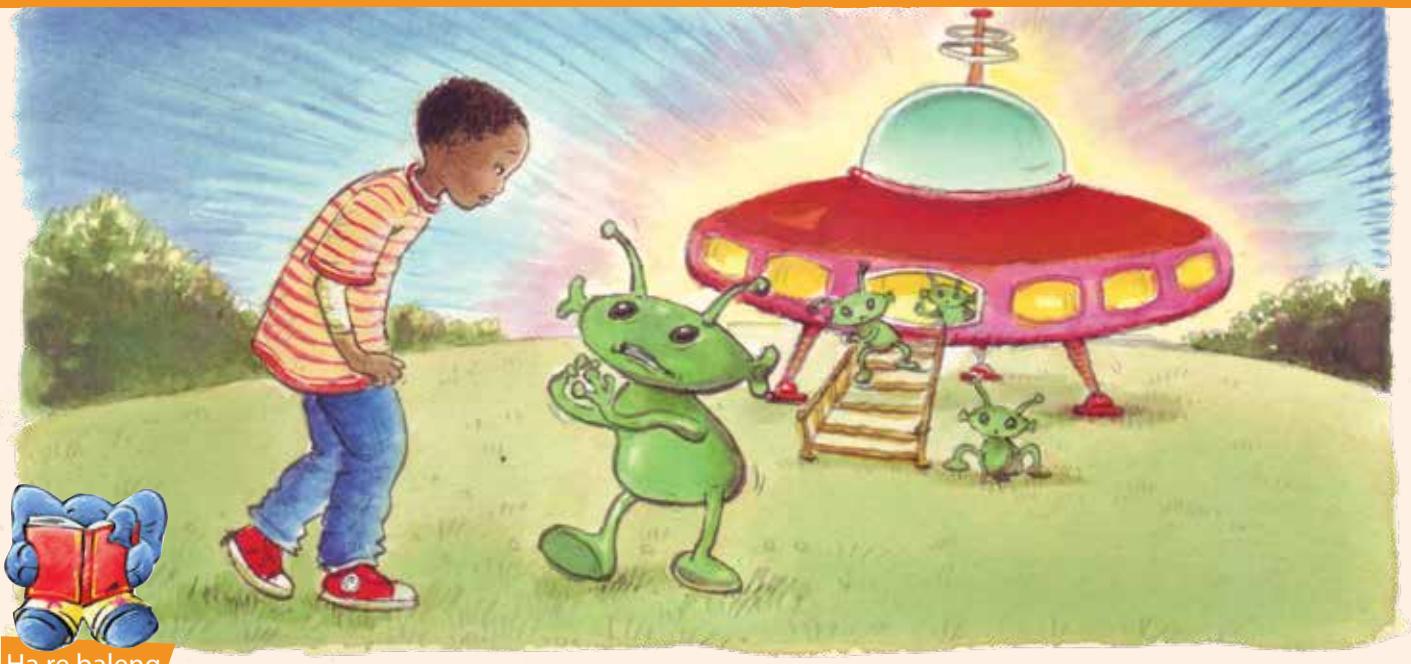
- A Letsatsi leo phokojwe e jeleng dinku ka lona.
- B Moshanyana e monnyane wa modisa.
- C Moshanyana ya ileng a hoeletsa a kopa thuso.
- D Letsatsi le tjhesang thabeng.

Thuto ya pale ke efe?

- A Ha o hweletsa o kopa thuso ha ho ya tla o thusa.
- B O se ke wa etsa lerata haholo.
- C Ha o bua leshano ka nako tsohle, ha ho ya tla o kgolwa le ha o bua nnete.
- D O tlameha ho ba le botshepehi.

Titjhere: Saena

Letsatsi

Ha re baleng

Thabo o ne a rata hore batho ba tle ho yena. O ne a ye a bitse ba leloko le metswalle hore ba tlo bona sehwana seo a se boneng. "Tloo le boneng sehwana!" o tla hweletsa, kapa "thusa, ntho e sa tsebisahaleng e theohile!"

Ka nako Thabo ha a bitsa, toropo yohle e tla mathela lebaleng ho ya bona sehwana. Ebe ha ho letho leo ba le boneng. "Se se se ile!" o bolella batho bohle.

Thabo o entse sena hang, habedi, hararo- hangata

Yaba, ka tsatsi le leng, Thabo a bona sehwana e le ka nnete. "Thusa!" a hweletsa, "Sehwana se eme masimong. Thusang hle! E mong thusa!"

Empa ha ho motho ya tlileng.

Ka nako eo, phoofolo e tala ya tlola ho tswa sehwana, yaba e re Thabo, "nthuse hle! Ke hloka peterole le dijo tsa ba lapa la ka. Bana ba hloka dijo ka potlako! Re tllisetse mahlaku hle, a mangata ka moo o ka kgonang!"

"Thusa!" thabo o a hweletsa. "ho na le diphooftolo tse lapileng tshimong!"

Empa ha ho motho ya tlileng.

Jwale Thabo a matha ho tloha sefateng se seng ho ya ho se seng a kga mahlaku, yaba o mathela seteisheneng sa peterole ho ya reka peterole. Phoofolo e tala ya leboha ka thabo.

Thabo o ne a kgathetse yaba o robala fatshe ha sehwana se tloha.

"Ke eng seo Thabo?" ho botsa mme ha a bona sehwana se finyella ho tloha mahlong a hae.

"Ho thusang ho o bolella mme", ho bua Thabo a phahamisa mahetla. O keke wa nkgolwa.

Letsatsi:

Ha re bueng

Etsang papadi ka pale ena. Le tla hloka sehlahantle, bana ba yona, Thabo le mme wa hae.

Pale ena e tshwana jwang le "moshanyana ya hweleditseng "phokojwe!"?

Ha re ngoleng

Nahana ka bobedi ba pale tsena ebe o tlatsa tafole.

Pale	Ke mang sebapadi sa sehloho?	Poloto ke eng?	Molaetsa wa pale ke ofe?
Moshanyana ya Hweletsang "Phokojwe!"			
Moshanyana ya hweletsang "Sehwana!"			

Ha re ngoleng

Jwale ngola pale ya hao ya mantswe a ka bang 120 ka ngwanana kapa moshanyana ya ileng a hweletsa a batla thuso. Pele ngola pale ya hao pampriring ebe o kopa motswalle wa hao hore a e tshwaye. Ha a qeta e ngole hantle ka tlase.

Sehlooho sa pale ya hao.		
Na o llela eng?		
Ho etsahalang ka tsatsi la pele ha ho se na ya arabang.		
Pale e fela jwang?		
Molaetsa kapa thuto ya pale ke eng.		

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Sehlongwapele ke eng?

Sehlongwapele se fetolela moelego wa lentswe.

Sheba mohlala ona. Ho etsahalang ha o hlomathisa sehlongwapele le motso wa lentswe? Lentswe le letjha le bolelang?

Sehlongwapele ha se lentswe le feletseng. Ke karolo ya lentswe le hlomathiswang qalong ya lentswe le feletseng (le bitswang motso). Sehlongwapele se seng le se seng se na le moelego. Ha sehlongwapele se hlomathisetswa motsong se fetolela moelego wa lentswe leo.

Sehlongwapele	Motsong wa lentswe
le-	fatshe

Dihlongwapele tsena di bolelang?

Sehlongwapele	Moelego
mo	-tho
ba	-tho
le	-jwe
ma	-siu
se	-supo

Etsa sedikadikwe ho sehlongwapele sa lentswe le leng le leng la mantswe ana.
Etsa mola ka tlasa motso.

Ha re ngoleng

morena   sefate   lepedi
 moruti   senqanqane   lehodimo
 batho   selepe   mahodimo
 dieta   meroho   mehoma

Ha re ngoleng

Kenya dihlongwapele ho mantswe a sehetsweng mola ka tlase ho fetola meelego ya dipolelo tsena.

O itshwara hantle ka mehla tlelaseng.

O na le moradi feela.

Letsatsi:

M A N T S W E A

M
A
T
J
H
A

Sebapadi sa bolo se ne se thabile.

O tlameha ho etsa mosebetsi wa sekolo wa mmetse hae.

O ne a na le baesekele e kgubedu.

Boikgathollo

Ha re bapaleng papadi ya moyeng. Sebedisa letaese le dipene tsa ho bapala, o thube ho tloha ho 1.

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Ha re bueng

Bua ka seo o nahang hore maele ana a ka sona. Jwale sehella mola ho moelego kholomong e ka letsohong le letona.

Maele ke polelo e kgutshwanyane e re nehang molaetsa wa bohlokwa.

Serobe se hahuwa phiri e se e jele.	Ngwana ha a ke a futsa / tshwana le batswadi ka mekgwa le diketso.
Lebitla la kgomo ke molomo.	Bathusi ba hae ba ile.
Raka le shwetswe ke molebo.	Matsamai ha a kgethe oja eng kapa eng eo a e fuwang moo a fihlang teng.
Motsamai o ja noha.	Motho o elellwa a se a senyehetswe.
Leshala le tswala molora.	Kgomo ha e shwele ha e lahlwe e a jewa.

Dihlongwanthao ke eng?

Dihlongwanthao di tshwana le dihlongwapele, kantle le hore tsona di filomathiswa qetellong ya lenseswe ho fetolela moelego wa lona.
Mohlala:
qetello- ng e bolela "tulo", lenseswe sekolong le bolela tulong e itseng

Dihlongwanthao tsena di bolela eng?

Sehlongwanthao	Moelego
-ng	tulo
-eng	sebaka
-eng	ho etsa ho hong

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Thala mola ka tlasa metso ena ya mantswe.
Ebe o etsa sedikadikwe ho sehlongwathao.

sefateng

seemahaleng

mafikeng

tereneng

bolong

dipapading

bathong

tereneng

tlung

lebaleng

mmileng

seyalemoyeng

moreneng

ting

sefubeng

selokong

kerekeng

nokeng

dipapading

sefubeng

Kgetha mantswe a mahlano mme o a sebedise dipolelong.

Kgetha lentswe le nepahetseng, Kenya sehlongwanthao –ng ho lona ebe o ngola lentswe le letjha.

sebaka	O bapala bolo_____ la dipapadi Orlando.
lebala	Ha o mmatla ka _____ bua ka dibuka.
babatseha	O dula _____ se ka thoko le motse wa heso.
sefate	Setshwantsho sa hae se _____.
botle	Motse o mong wa Foreistata ke _____.
thabo	O wele _____ sa diperekisi a robeha letsoho.

Titjhore: Saena

Letsatsi

Lehlaku la mebala e mengata

Ha re baleng

Dipaleng tse ngata, diphoofolo di phela le ho bua seka batho. Bala pale ena mme o nahane ka dibapadi tsa diphoofolo.

Pele o bala

Sheba ditshwantsho le dihlooho mme o leke ho noha hore se ngotsweng se mabapi le eng. ● Bala leqhephe mona le mane o shebe seo o tlang ho bala ka sona.

Ha o ntse o bala

Lekanya seo o se nohileng le seo o badileng ka sona. ● Ha o sa utwlisis serapan seo, bala hape o iketlile. Se balle hodimo.

Sefate se ne se le tshimong. Moya wa qala ho foka mme lehlaku le lennyane la qala ho reketla.

La wa sefateng. La wela fatshe la ya fatshe la ba la ya fatshe, ho fihlela le wela hodima jwang tlasa sefate. Katse e ne e dutse hodima jwang. "Dumela, lehlaku le letala le lennyane, ho bolela katse. "Na nka bapala le wena"?

Lehlaku le lennyane le ne le le haufi le ho dumela, ha moyo o qala ho foka hape. Wooo! Moya wa foka, wa phahamisa lehlaku le lennyane, hodimo hodimo ho ya marung. Moya wa lenka sebaka se selelele. Wa lahlela lehlaku le lennyane ha bonolo pela tsela.

"Dumela, lehlaku le lesehlana le lennyane, ho dumedisa nonyana e le thoko ho tsela. "Na o tlo dula le nna?: Ho a makatsa, ho bolela lehlaku le lennyane. "katse e itse ke motala. Jwale nonyana e re ke mosehla. Ke a makala na mmala waka ke o jwang?"

Lehlaku le ne le le haufi le ho botsa nonyana ha moyo o qala ho foka hape. Wooo! Ho foka moyo, wa kuka lehlaku le lennyane wa le isa hodimo hodimo haholo ho ya marung. Moya o nkile tsela e telele. Yaba o lahlela lehlaku le lennyane butle naheng e kgolo.

Ho ne ho na le dikgomo naheng, di ja jwang. E nngwe ya dikgomo ya fihla ya sheba lehlaku le lennyane. "Muu," ho bolela kgomo. "Dumela, lehlaku le lennyane la mmala wa lamunu." Jwale kgomo e re ke mmala wa lamunu. Ke a makala na ke mmala ofe?

Lehlaku le lennyane le ne le le haufi le ho botsa kgomo ha moyo o qala ho foka hape. Wooo! Moya wa foka wa kuka lehlaku le lennyane ho ya hodimo hodimo marumg. Moya wa le nka tsela e telele. Wa lahla lehlaku le lennyane butle hodima thaba e kgolo.

Letsatsi:

M A N T S W E A

M
A
T
J
H
A

Ha re bueng

Ke eng e entseng hore lehlaku le we sefateng?
Lehlaku le tsamaile jwang ho tloha phoofolong e
nngwe ho ya ho e latelang.
Hobaneng mongodi a sebedisa lentswe "woo"?
Na ho na le dipale tse ding tseo o di tsebang moo
diphoofofolo di buang?
O nahana ho tla etsahala eng hape paleng?
O nahana pale e tla fela jwang?

Ha re etseng

Taaka tsela eo lehlaku le e tsamaileng ho tloha sefateng ho ya
ho kgomo.

Ha re ngoleng

Jwale hhalosa setshwantsho o sebedisa mantswe "pele", "jwale",
"kamorao ho moo" le "qetellong".

Pele lehlaku

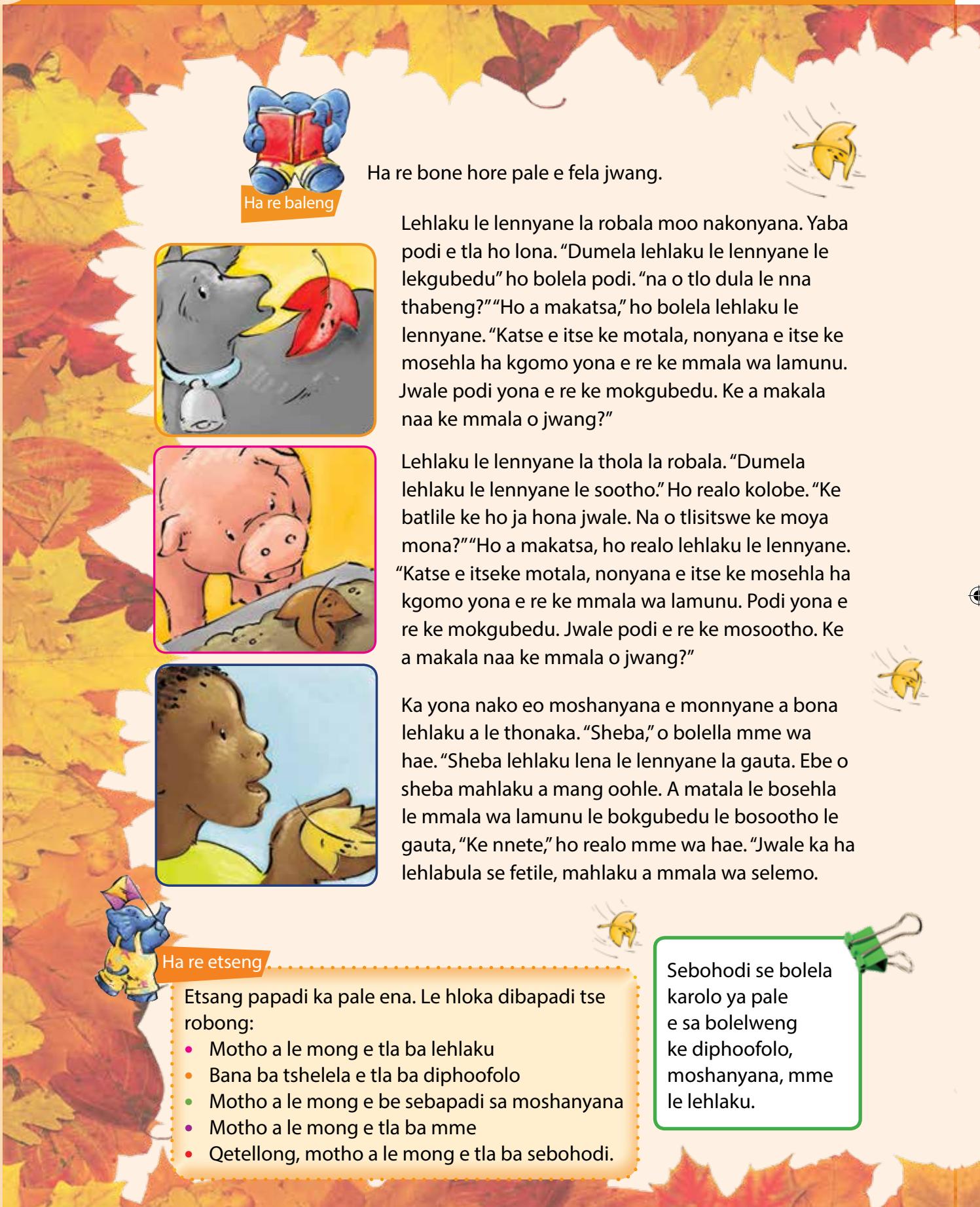
Yaba le

Ka morao ho moo

Qetellong

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Lehlaku le boletse le diphoofolo tse kae? Etsa lenane la tsona
o bolele hore phoofolo ka nngwe e boleletse eng lehlaku.

Phoofolo	E itseng ho lehlaku?
1	
2	
3	
4	
5	

Moshanyana e monnyane o itseng ka mmala wa lehlaku?

Mme wa moshanyana o qetelletse ka ho reng ka mmala wa lehlaku?

O nahana pale ena ke nnete? Hobaneng?

O nahana pale e etsahetse ka kgwedi efe? Hobaneng o bolela sena?

Ha re bueng

Sheba morao paleng ya lehlaku le lennyane.

- Bolela ka moo pale e qadileng ka teng.
  - Bolela ka moo e fedileng ka teng.

Ha re ngoleng

✓ Taaka setshwantsho sa ka moo pale
e qadileng ka teng, ebe o ngola
seratswana ka qalo ya pale.

Ngola pale o e nehe
motswalle wa hao a
e tshwaye. Ebe o e
ngola ka makgethe ka
tlase. Pale ya hao e be
mantswa a ka bang
120 – 140 ka bolelele.

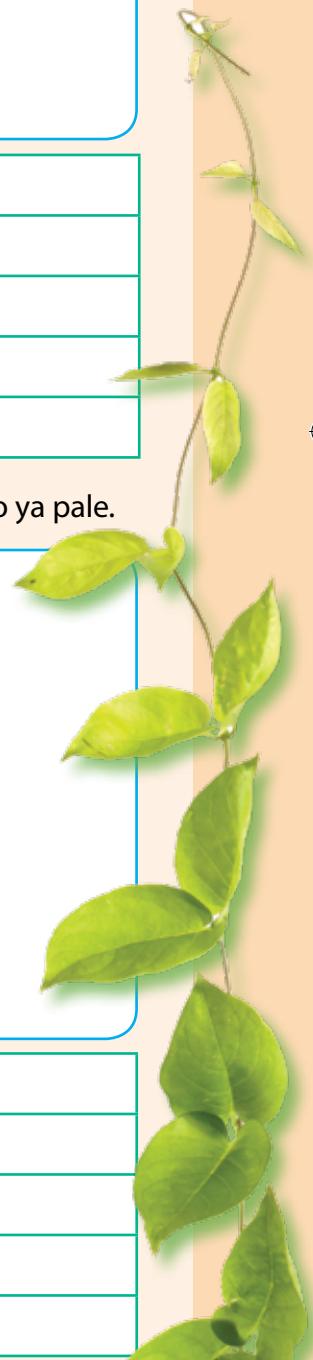
Letsatsi:

Ha re etseng

Taaka setshwantsho sa se etsahetseng ka lehlaku ha le ntse le fofa ebe o ngola seratswana ka se etsahetseng bohareng ba pale.

Taaka setshwantsho sa ka moo pale e fedileng ka teng ebe o ngola seratswana ka qetelo ya pale.

Titjhhere: Saena

Letsatsi

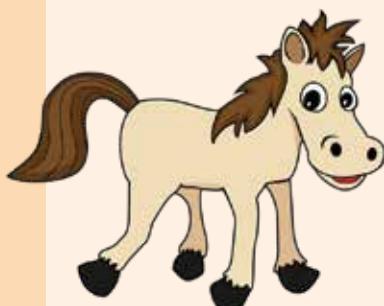

Ha re etseng

Bala ka maele mme
o bue ka moelelo
wa ona. Ebe o taaka
setshwantsho ho a
hlalosa. Qetellong
ngola polelo ho
hlalosa maele.

1

Ntjapedi ha e ūlōwe ū sebata.

2

Lefura la ngwana ū ho rongwa.

3

Lepotlapotla le ja pōdi.

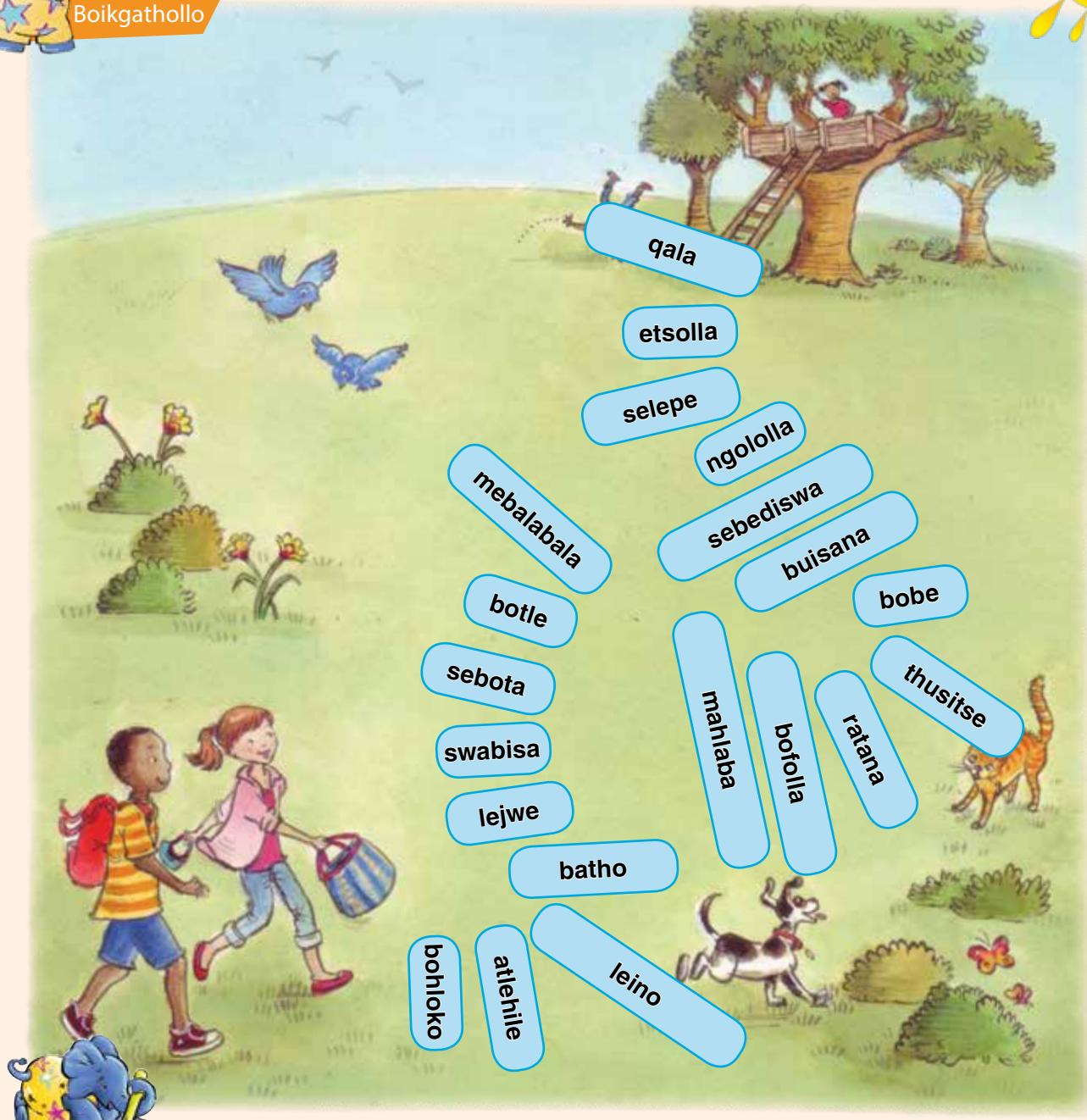

Letsatsi:

Peiso ya sehlongwanthao-sehlongwapele

Boikgathollo

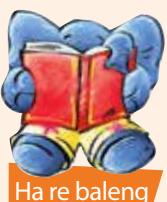
Jwale leka peiso ya sehlongwanthao-sehlongwapele. Etsa peiso le motswalle wa hao. Bona ke mang ya lebelo ho feta e mong ka ho fumana le ho thala mola ka tlasa dihlongwapele kapa dihlongwanthao.

Ha re ngoleng / Kgetha mantswe a mahlano setshwantshong mme o a sebedise ho etsa polelo.

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Ha re baleng

**Sheba kamoo
tsebeso e qalang
ka laetsi ka teng.**

Ha re ngoleng

Resipe ya selai sa ditholwana

Dihlokwa

2 diapole	2 dikgaba tsa tswekere
2 dipanana	1 phopho
1 lamunu	1 paene apole

Mokgwa

1. *Ebola* diapole o di sehe dikotwana.
2. *Sehella* dipanana.
3. *Ebola* phopho o e sehelle dikotwana.
4. *Ebola* paeneapole o e sehelle dikotwana.
5. *Kopanya* ditholwana ka sekotlolong.
6. *Pepeta* lamunu.
7. *Tshela* lero hodima selae.
8. *Fafatsa* tswekere.

Ha re bueng

O hloka tjhelete e kae ho etsa selaei sa ditholwana?

	Ranta	disente
R1,50 ka nngwe	.....	.....
R2,00 ka nngwe	.....	.....
R6,00 ka nngwe	.....	.....
R4,00 ka nngwe	.....	.....
Kaofela	.....	.....

O etsa eng ha o qeta ho sehella dipanana?

O etsang pele ofafatsa tswikere ho selai?

Sheba hore ke disebediswa dife tseo o tla di hloka ho etsa selae sena. Di ngole.

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Ngola resepe ya hao ya
sejo seo o se ratang.

Ha re etseng

Bala polelo ka nngwe, ebe o etsa sedikadikwe ho leemedi leo o ka le
sebedisang sebakeng sa Lebitso le lekgubedu.

O dula Durban.

Nna	yena	wena	yoná	bona	yona	bona
-----	------	------	------	------	------	------

O tseba kgwele ya maoto.

Nna	yena	wena	yoná	bona	yona	bona
-----	------	------	------	------	------	------

Bona ba rata ho bapala bolo ha sekolo se tswile.

Nna	yena	wena	yoná	bona	yona	bona
-----	------	------	------	------	------	------

E rata ho sesa nokeng.

Nna	yena	wena	yoná	bona	yona	bona
-----	------	------	------	------	------	------

Resepe ya _____

Dihlokwa

Mokgwa

Leemedi ke
lentswe le
sebediswang ho
emela lebitso. A
etsa hore polelo e
be kgutswanyane
le bonolo ho e
bolela le ho e bala.

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Are ngoleng

Tlatsa ena kapa yane.

Maemeditshupi a a bontsha boemo ba ntho kapa dintho. Re sebedisa ena kapa tsena ha dintho di le haufi. Re sebedisa ela kapa tsela ha dintho di le hole.

	mane	hole
bonngwe	sena	ena
bongata	tsena	tsane

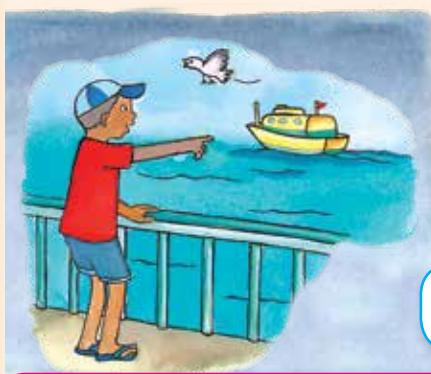
_____ ke jase yaka.

_____ ke ngwedi.

_____ ke seterata seo ke dulang ho sona.

_____ ke seterata se bitswang Biko.

_____ ke sekepe.

_____ ke baesekele yaka.

Ha re ngoleng Ngola dipolelo tse 4 o qala ka sena kapa sane.

Letsatsi:

Jwale leka sebopaho sa bongata sa maemedi ana.

Tlatsa **ena**, **ona**, **tsena** kapa **tsane**

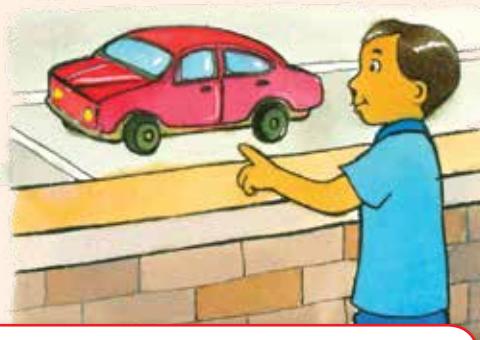
_____ ke katse yaka.

_____ ke mose waka o motjha.

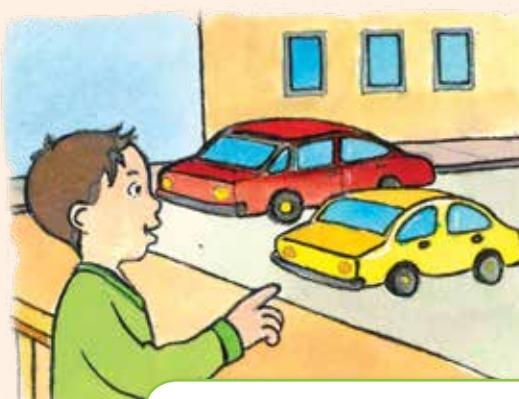
_____ ke dikatse tsaka.

_____ ke koloi ya titjhore wa ka.

_____ ke dinaledi.

_____ ke dikoloi.

Ha re ngoleng / Ngola dipolelo tse 4 o qala ka **tsena** kapa **tseno**.

Titjhore: Saena

Letsatsi

Ke tsa bomang tseña?

Ha re ngoleng

Sehella leemedi le nepahetseng polelong ka nngwe.

Ke baesekele ya **hae/hao**Ke koloi ya **bona/hona**Na ke pene ya **hao/tseo?**Ke sekolo sa **rona/hona**Ke jase **ya/tsa** hae.Ke **yena/tsena**.Ke founu ya **hao/tseo?**Key a **bona/hona**.Ke ntja **ya/ba** ka.Ke ya **hao/hae**.Ke ya **rona/tsona**.Ke ya **hae/hona**.Ke ya **ka/tsa**.Ntja ke ya **ka/ba** ka.

Ha re ngoleng

Bapisa dipolelo tse ka letsohong le letshehadie le dipolelo tse ka letsohong le letona tse nang le thuo ya maemedi a nepahetseng.

Ena ke koloi ya rona.

Ke ya hae.

Lerui ke lenswe
le emelang lebitso
mme le bontsha
thuo.

Ena ke baesekele ya Nomsa.

Ke tsa bona.

Ena ke ntja yaka.

Ke tsa hao.

Tsena ke dibuka tsa motswalle
waka.

Ke ya hae.

Ena ke hempe ya Thabo.

Ke ya rona.

Tsena ke dibuka tsa hao.

Ke yaka.

Sebedisa marui ana meleng e sa ngolwang thoko ho dipolelo tse nepahetseng.

Sebedisa mantswe ana ho o thusa.

tsa bona

ya hae

tsa rona

ya hae

Ke koloi ya John. Ke ya hae

sena ke dibuka tsa bashanyana.

Ona ke mose wa Ann. Ke _____.

Ke _____.

Ena ke koloi ya rona. Ke _____.

Ena ke selefounu ya Jim. Ke _____.

Ena ke founu ya Thabo. Ke _____.

Ena ke polasi ya leloko la heso. Ke _____.

Letsatsi:

Bapisa mantswe a kholomong ya 1 le a nepahetseng kholomong ya bobedi. Tadima mantswe a sehetsweng mela ka tlase. A tla o thusa ho kgetha maemedi a nepahetseng.

<u>Nna le lelapa</u> leso ha re dule Bisho.
<u>Maria</u> ha a etse mosebetsi wa hae bosiu.
<u>Ntja</u> yeso ha e je hlapi.
<u>Ha o</u> bapale chese motshehare .
<u>Jabu</u> ha a sese sekolong.
<u>Bana</u> ha ba rate diapole.
<u>Ha</u> ke na ntja ya setswalle.
<u>Moholwane le</u> nna ha re robale ka hora ya 8 .

O bapala tenese.

O bapala bolo.

Ba rata dilamunu.

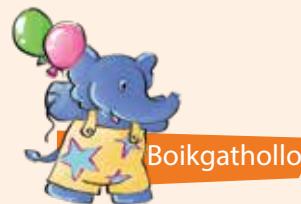
Re dula Mtata.

O sheba TV.

E ja masapo.

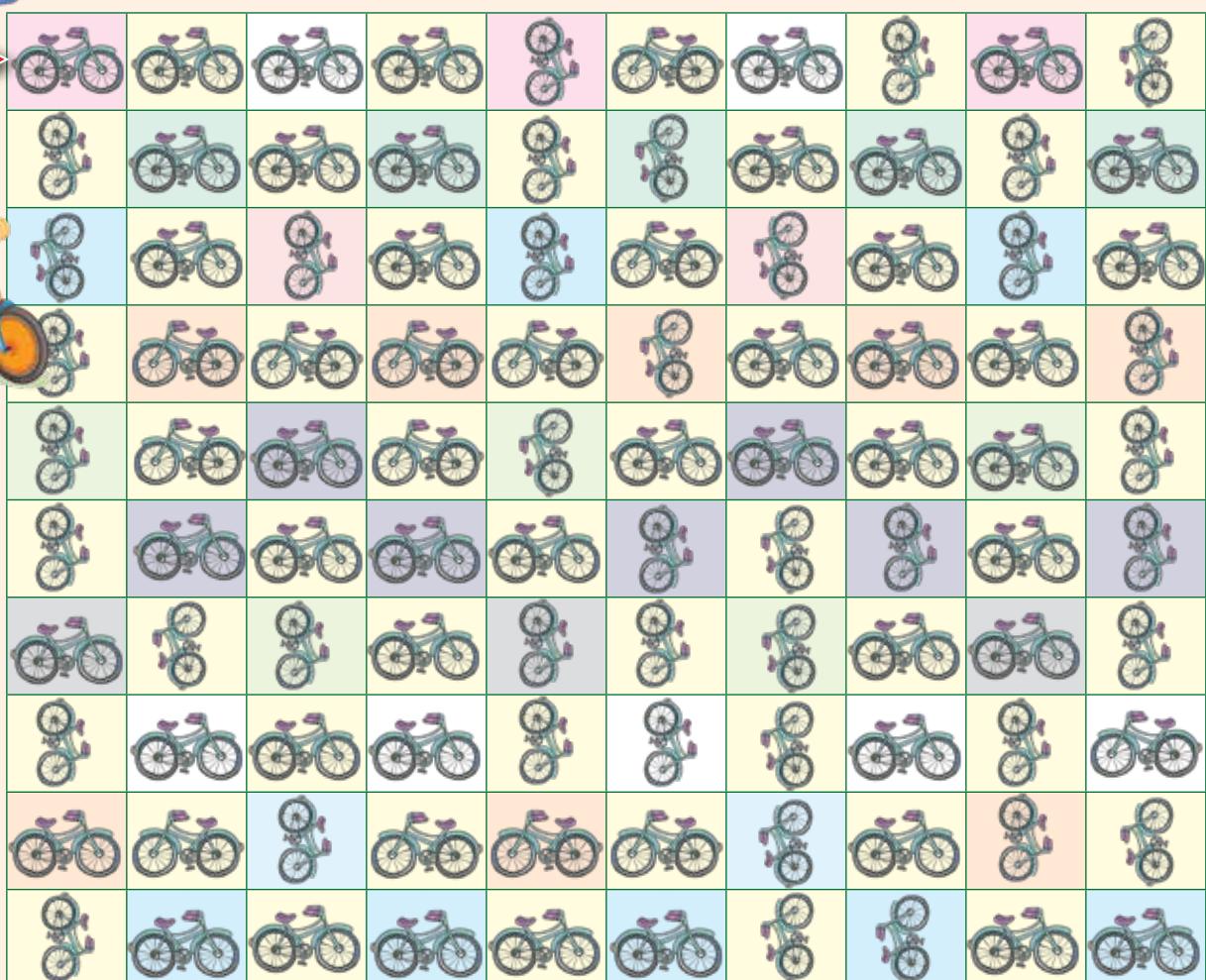
Re robala ka hora ya 9.

Ke na le tlou.

Thusa Jim ho fumana tsela ho leba lapeng. O tsamaye kamoo baesekele e tobileng teng ho mo thusa ho feta hara meizi.

QALA

HAE

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Etsa tsuonyana chick pompom

Ha re bueng

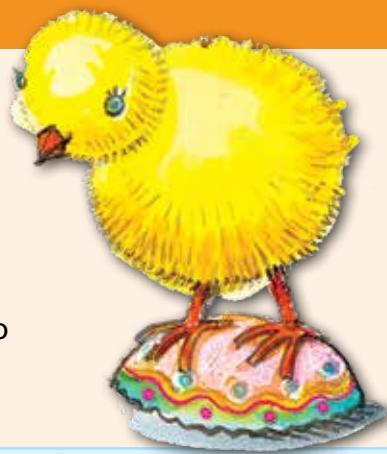

Ha re etseng

Bala ditaelo ebe o halosetsa motswalle wa hao hore o tshwanetse ho etsang ho etsa tsuonyana *popo ya tsuonyana*.

Seo o se hlokang

Wulu e lohang e tshehla.
Sehlwekise sa peipi.
Mahlo, molomo le maoto ho hlaho ho leqephe la disehwa.
Semamaretsi e matla.

Tsela ya ho etsa popo ya tsuonyana

- 1 Taaka didikadikwe tse pedi tse kgolo, tse tshwanang hodima boroto. Jwale di sehe.
- 2 Taaka didikadikwe tse pedi tse nnyane hara tse kgolo. Di sehe, hore jwale tse kgolo di be le lesoba mahareng.
- 3 Beha didikadikwe mmoho, mme o phuthel wulu le lesobeng le mahareng le ho pota bokantle ho fihla didikadikwe di kwahetswe. O ka sebedisa dikgwele tse pedi kapa tse tharo tsa wulu mmoho ho kwahela sedikadikwe ka pele.
- 4 O sebedisa sekere se bohale, seha wulu e pakeng tsa pheletso tsa didikadikwe tse pedi.
- 5 Kenya sehlwekisi sa peipi mahareng ho etsa maoto a tsuonyana.
  - Jwale etsa pompom e nnyane ka didikadikwe tse pedi tse nnyane.
  - Etsa ka ho tshwana, ntle le hore ena ha e na maoto.

Jwale etsa tsuonyana ya hao.

- 6 Mamarisetsa diphomphomo tsena mmoho.
- 7 Koba sehlwekisi sa peipi ho etsa maoto a tsuonyana.
- 8 Seha maoto, mahlo, le molomo ho tswa ho leqephe la disehwa kamorao bukeng ya hao.
- 9 Mamarisetsa tsena ho phomphomo.

Ha re ngoleng

Neha ditsuonyana tsa hao lebitso.	
O hoka eng ho etsa diphomphomo?	
O etsang ka semamaretsi?	

Letsatsi:

Tsuonyana ya khathono

Ha re etse

Tadima ditshwantsho mme o ngole ditaelo tsa ho etsa tsuonyana ya khathono ya mahe.

O ka sebedisa mantswe ana ho o thusa.

pente

khathono ya mahe

ka ntle

ka hare

seha

sekere

dibopeho tsa kgutlotharo

O hloka eng?

Ditaelo

1

2

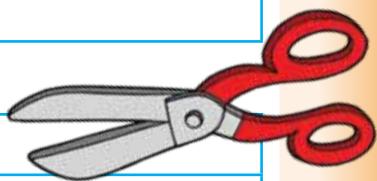
3

4

5

6

7

Titjhere: Saena

Letsatsi

A

Lebitso la
lesedinyana

MOTSWALLE WA BANA

Letsatsi

22 Mmesa 2015

Tsa sehlohong

Ngwana ya lemo di 11 o phatlalatsa buka ya ho pheha

Zoe Bain Sehlooho

Serapa sa selelekela

Jack Witherspoon o tshwana le moshanyana e mong le e mong ya dilemo di 11. O etsa skateboard, o bapala bolo, ebile o rata ho pheha.

Ha re bueng

Bala ditaba tse pedi A le B. Sehlotswaneng sa lona, buang ka ditaba tsa A le B. Buang ka dikarabo tsa dipotso tsena.

Empa Jack ya qetileng nako e ngata bophelong a kula haholo, o phatlaladitse buka ya ho pheha, e bitswang “Twist it up”.

Jack o ratile ho pheha a le dilemo di tshelela ha a qetile nako e telele sepetlele. O ne a ye a shebe mananeo a TV ya sepetlele, ke moo a ileng a ba le tjantjello ya ho ithuta ho pheha, a fumana “Food Network channel”. A qala ho iketsetsa diresepe tsa hae ha a le sepetlele mme ha a fihla hae a leka ho di pheha.

Buka ya Jack e rekiswa lefatshe lohle, mme o nelana ka tjhelete eo ho mekgatlo e thusang bana ba futsanehileng ba kulang.

Pele o bala

- Sheba ditshwantsho le dihlooho mme o leke ho noha hore se ngotsweng se mabapi le eng.
- Bala leqhephe mona le mane o shebe seo o tleng ho bala ka sona.

Ha o ntse o bala

- Lekanya seo o se nohileng le seo o badileng ka sona.
- Ha o sa utwlisis serapana seo, bala hape o iketlile. Se balle hodimo.

Ke eng dihlooho ebile di hohela jwang maikutlo a lona?

Ke eng se diratswaneng tsa pele ebile di hohela jwang maikutlo a lona?

Ditaba tsee di bua ka mang?

Di hlalosa eng?

Letsatsi:

B

Sekolo sa New Town se hlola hape

8 Hlakubele 2015

Bheki Phakati

Kereiti ya 4 ya sekolo sa New Town e hapile kgau moketeng wa letsatsi la World Book Day maobane. Kereiti ya 4 e balletse bana ba dikereiti tsa 1 le 2 dipale sekolong.

Ngwana ka mong wa kereiti ya 4 o balletse bana ba dikereiti tse tlaase dipale. Ba kereiti ya 4 ba iketseditse tse ding dibuka ka bo bona. Dibuka tse ding ba di fuwe ke baphatlalatsi ba dibuka mahala.

Ba baba dikereiti tsa 1 le 2 ba ratile dibuka. Bongata ba bana ba hlaha malapeng a futsanehileng mme ha ba na dibuka tse monate tjena.

Tlhodisano ya ho rala letshwao la buka

Banana ba babedi kereiting ya 4 ba hapile tlhodisano ya *Bookmark Competition*. Bongi Dube le Mary Smit ba ne ba thabile, ba hapile dibuka tse 10 bakeng sa ho etsa dimaraka tsa dibuka tse sa tlwaelehang.

Bongi Dube le
Mary Smit
Bahlodi ba
tlhodisano
ya *Design a
Bookmark*

Ha re ngoleng

Qetella dipolelo ka mantswe ana **le, ka, ya, o, ho, ka?**

Ke na _____ pene.	Ke batla _____ ja aesekerimi.
O badile buka e buang _____ dinnete tsa tjokolete?	O hapile moputso _____ maraka wa buka e ntle.
Moshemane _____ ne a kula.	Ke kopa _____ ja lamunu.
Kereiti _____ 4 e hlotse.	Ke na _____ buka e ntjha.

Kenya matshwao a nepahetseng a puo getellong ya dipolelo tsena.

Kgele o ngotse buka e ntle_____

Kajeno e ne e le *World Book Day*_____

Ke mang ya hapileng moputso_____

Hobaneng sekolo sa New Town se hlotse_____

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Ha re etseng

Sebetsa le motswalle ho lokisa taba ya koranta ka katleho tsa sekolo sa heno. Sengolwa sa hao se be mantswe a ka bang 60 – 80 ka bolelele.

1

Handwriting practice lines for writing the number 1.

2

Handwriting practice lines for writing the number 2.

3

Ditaba tsa ka tsa koranta ke:-
Handwriting practice lines for writing the sentence "Ditaba tsa ka tsa koranta ke:-".

4

Handwriting practice lines for writing the sentence "Ditaba tsa ka tsa koranta ke:-".

- Sebedisa mmapa wa mohopolo ho lokisetsa ho ngola ha hao
- Ngola feela ntle ho makgethe
- Kopa motswalle ho lokisa mosebetsi wa hao o sa etswang ka makgethe
- Tadima mosebetsi wa hao hape mme o lokise moo ho hlakahalang
- Jwale ngola mosebetsi oo ka makgethe bukeng ya hao.

Letsatsi:

M A N T S W E A
M
A
T
J
H
A

MOTSWALLE WA BANA

Sehlooho

Letsatsi

Taaka setshwantsho sa taba ya hao

Ha re bueng

Etsa tokiso ya puo hodima sehlooho sa taba ya koranta.

Sebedisa dikeletso tsena ho o thusa.

DIKELETSO TSA PUO E LOKISITWENG

- Nehelano ya hao e be le Qalo, bohare le qetello.
- Diketsahalo di latellane ka nepo.
- Hopola ho ema ka nepo.
- Sebedisa lentswe le nepahetseng.
- Netefatsa hore o utluwa ke bohole.
- Sebedisa lentswe le tlakileng.
- Tadima bamamedi.

Ha re ngoleng

Ikisetse dinoutso tse kgutshwane.

Letsatsi:

Ha re ngoleng

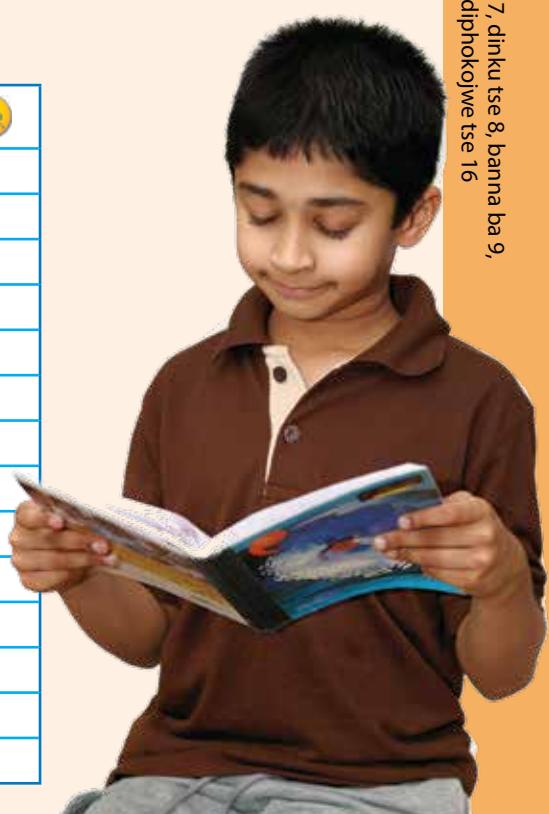
Bakeng sa bongata re eketsa "di", "ba" kapa "ma", ho ya ka sehlongwapele sa lebitso mohlala: lehe > mahe, sefate > difate.

1 Ngwana a le mong Bana ba babedi	2 Leino le le leng Meno a mabedi	3 Letata le le leng Matata a mabedi	4 Leoto le le leng Maoto a mabedi
5 Tamati e le nngwe Ditamati tse pedi	6 Tapole e le nngwe Ditapole tse pedi	7 Mengu e le nngwe Dimengu tse pedi	8 Nku e le nngwe Dinku tse pedi
9 Monna a le mong Banna ba babedi	10 Mosadi a le mong Basadi ba babedi	11 Hlapi e le nngwe Dihlapi tse pedi	12 Tweba e le nngwe Ditweba tse pedi
13 Naha e le nngwe Dinaha tse ngata	14 Ngwana a le mong Bana ba babedi	15 Mofumahadi a le mong Mafumahadi a mabedi	16 Phokojwe e le nngwe Diphokojwe tse pedi

ngwana a le 1, meno a 2 matata a 3, maoto a 4, ditamati tse 5, ditapole tse 6, dimengu tse 7, dinku tse 8, banna ba 9, basadi ba 10, dihlapi tse 11, ditweba tse 12, dinaha tse 13, masea a 14, mafumahadi a 15, diphokojwe tse 16

Ho lekola feela

Nka	😊	😢
bala pale.		
bala resepe.		
bala ditaelo.		
bala taba ya lesedinyana.		
kgetholla sehlooho, taba ya sehlooho le selelekela.		
lokisa le ho ngola pale.		
lokisa le ho ngola ditaelo.		
lokisa le ho ngola resipe.		
lepa dipale le pheletso ya tsona.		
tshwantsha pale.		
kgetholla baphetwa, poloto le moralo.		
sebedisa dihlongwapele le dihlongwanthao.		
sebedisa.		
sebedisa letshwao la puo ya dipolelo e nepahetseng.		

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Ngola pale

Ha re ngoleng

Bua le motswalle wa hao ka pale
eo o batlang ho e ngola.

Jwale tlatsa mehopolo
leqepheng lena.

- Sebedisa mmapa wa mohopoloh o lokisetsa ho ngola ha hao ● Ngola feela ntle ho makgethe ● Kopa motswalle ho lokisa mosebetsi wa hao o sa etswang ka makgethe
- Tadima mosebetsi wa hao hape mme o lokise moo ho hlokalang
- Jwale ngola mosebetsi oo ka makgethe bukeng ya hao.

Letsatsi:

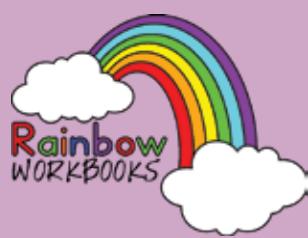

Etsa buka ya hao. Sehella leqephe le latelang la buka. Seha moleng o matheba. Koba leqephe moleng. Ngola sehlooho sa buka ho khabara. Beha lebitso la hao ka tlasa sehlooho, hobane o mongodi. Taka setshwantsho khabareng. Jwale ngola pale ka hara buka.

KHABARA KA MOARAO

KA TSA MONGODI

Ngola lebitso la hao

Dilemo tsa hao

Moo o dulang

8

Mohato wa 4: Seha moleng o motenya kamora hoba o kenyre setepolarabukeng ya hao.

KHABARA

Taaka setshwantsho mona.

Mohato wa 1: Mena mathebeng molenga

Mohato wa 3: Konye setepolaralehakoreng lena

Mohato wa 2: Mena mathebeng moleng

1

Ngola sehlooho sa buka mona.

Tlatsa lebitso la hao (o mongodi).

5

Tswella pele ka pale ya hao mona.

Ngola bohare ba pale ya hao mona.

4

Taaka setshwantsho mona.

Taaka setshwantsho mona.

Taaka setshwantsho mona.

Qala ho ngola pale ya hao.

Handwriting practice lines for the sentence "Qala ho ngola pale ya hao."

2

Taaka setshwantsho mona.

Qetella pale ya hao mona.

Handwriting practice lines for the sentence "Qetella pale ya hao mona."

7

3

9

Tswella pele ka pale ya hao mona.

Ngola ka se estahaling pheletsong ya pale ya hao.

Taaka setshwantsho mona.

Taaka setshwantsho mona.

Tema 3: Ke sohle seo o se balang

Sengolwa sa tlhahisolededing Kotara 2: Dibeke 1 - 2

33 Ke dife ka tsa boemo ba lehodimo? 70

Bala palo ya tlhahisolededing e nang le ditshwantsho. Bala tjhate ya boemo ba lehodimo le tjhate ya bongata ba pula. Puisano ka tjhate ya boemo ba lehodimo. Ho fumana tlhahisolededing ho hlaha ho tjhate ya boemo ba lehodimo mme o bapisa boemo ba lehodimo dibakeng tse fapaneng.

34 Boemo ba lehodimo ba kajeno e ka ba ... 72

Etsa tjhate ya boemo ba lehodimo o sebedisa disehwa. Hasa lenaneo la bolepi ho TV. Barutwana ba neha peho tsa bona hammoho le tsa bomphato maemo.

35 Ho sebedisa makgethi ho hlalosa mabitso 74

Ho sebedisa makgethi ho hlalosa ditshwantsho. Tlhahiso ho papiso ka boholo. Ho bopa dipolelo ka maetsi a nehilweng.

36 E etsahetse kgale 76

Lekgathe lefetile: maetsi a tlwaeleheng le a sa tlwaeleheng. Ho ngola bukatsatsi lekgatheng lefetile. Ho ketholla maetsi a lekgatheng lefetile. Ho ngola sengolwa hape ho tloha ho lekgathe letlang ho ya ho lekgathe lefetile. Makgethi a papiso.

37 Bala tlhahisolededing 78

Ho bala sengolwa sa tlhahisolededing phamofolete. Kutlwiso e itshetlehileng hodima phamofolete. Ho etsa phamofolete e nang le ditshwantsho ho fan aka lesedi. Rekota mantswe a matjha le meeleo dikishinareng ya hao.

38 Ho fana ka ditaba 80

Tokisetso ya ho ngola phamofolete. Ho etsa phamofolete e nang le ditshwantsho ho le mongolo ho nehelana ka lesedi.

Rekota mantswe a matjha le meeleo dikishinaring ya hao.

39 Ditaba tsa ho bala tjhate 82

Ho bala tjhate ya bara diketsahalong tsa dipapadi. Araba dipotso tse itshetlehileng ho tjhate ya bara. Ho etsa tekolo mme o sebedisa lesedi ho etsa tjhate.

40 Ho bapisa dintho 84

Hlakiso ka makgethi a papiso. Ho sebedisa makgethi a papiso ho hlalosa se bolelwang. Makgethi a papiso a ho hopolwa. Rekota mantswe a matjha le meeleo dikishinaring ya hao.

Ho bala pale mme o ngola tlhaloso ya mophetwa Kotara 2: Dibeke 3 - 4

41 Ho bala pale: Lulu o ne a le jwang 86

Ho arabu kutlwiso e itshetlehileng paleng. Ho tsepama ho kamoo mophetwa wa sehlooho a fetohang kateng ho tloha qalong ho fihla pheletsong. Ho sebedisa makgethi ho hlalosa mophetwa paleng.

42 Ho nahana ka papadi 88

Ngola bu ka ,ahlalosi. Fumana mantswe a hlalosang a sebediswang ke dibapadi. Ho fumandi moetsi le leetsi polelong. Ngola mantswe amatjana le moeleo dikishinaring ya hao.

43 Ho ngola pale 90

Tokiso ya ho ngola pale ho hlaloswa le ho hodisa mophetwa. Ho sebedisa mmapa wa mohopolo ho hlalosa sebopaho sa mophetwa. Hlalosa kamoo mophetwa a fetoholeng kateng ho tloha qalong ho fihla pheletsong.

44 Maetsi ke mantswe a supang ketso 92

Ho ngola dipolelo tse itshetlehileng ho maetsi a bontshitsweng ditshwantshong. Nyalanya maetsi a lekgathe lejwale le letlang mme o hlakola maetsi a fosahetseng.

Tumellano ya moetsi-leetsi. Ho kgetha makgethi a nepahetseng. Rekota mantswe a matjha le meeleo dikishinaring ya hao.

45 Bukatsatsi ya Mandu ya lekunutu 94

Ho bala pale o tsepame ho mophetwa wa sehlooho. Kutlwiso ya dipotso tse etellang pele tse amanang le baphetwa.

46 Ba jwang? 96

Ho kgutsufatsa pale bukatsatsing lekgatheng lefetile. Ho buisana ka mophetwa wa sehlooho le boleng ba hae. Ho ketholla sebopaho sa mophetwa wa sehlooho mme o sebedisa makgethi ho mo hlalosa. Ngola tlhaloso ya mophetwa wa sehlooho. Matshwao a puo: ho ngola ka ho bolela le qetello ya dipolelo.

47 Maetsi hape 98

Maetsi a sa tlwaeleheng Ho fetola maetsi dipolelong ho tswa ho lekgathe lejwale ho ya ho lekgathe lefetile. Tumellano ya leetsi la moetsi. Rekota mantswe a matjha le meeleo dikishinaring ya hao.

48 Itokisetsa ho ngola pale 100

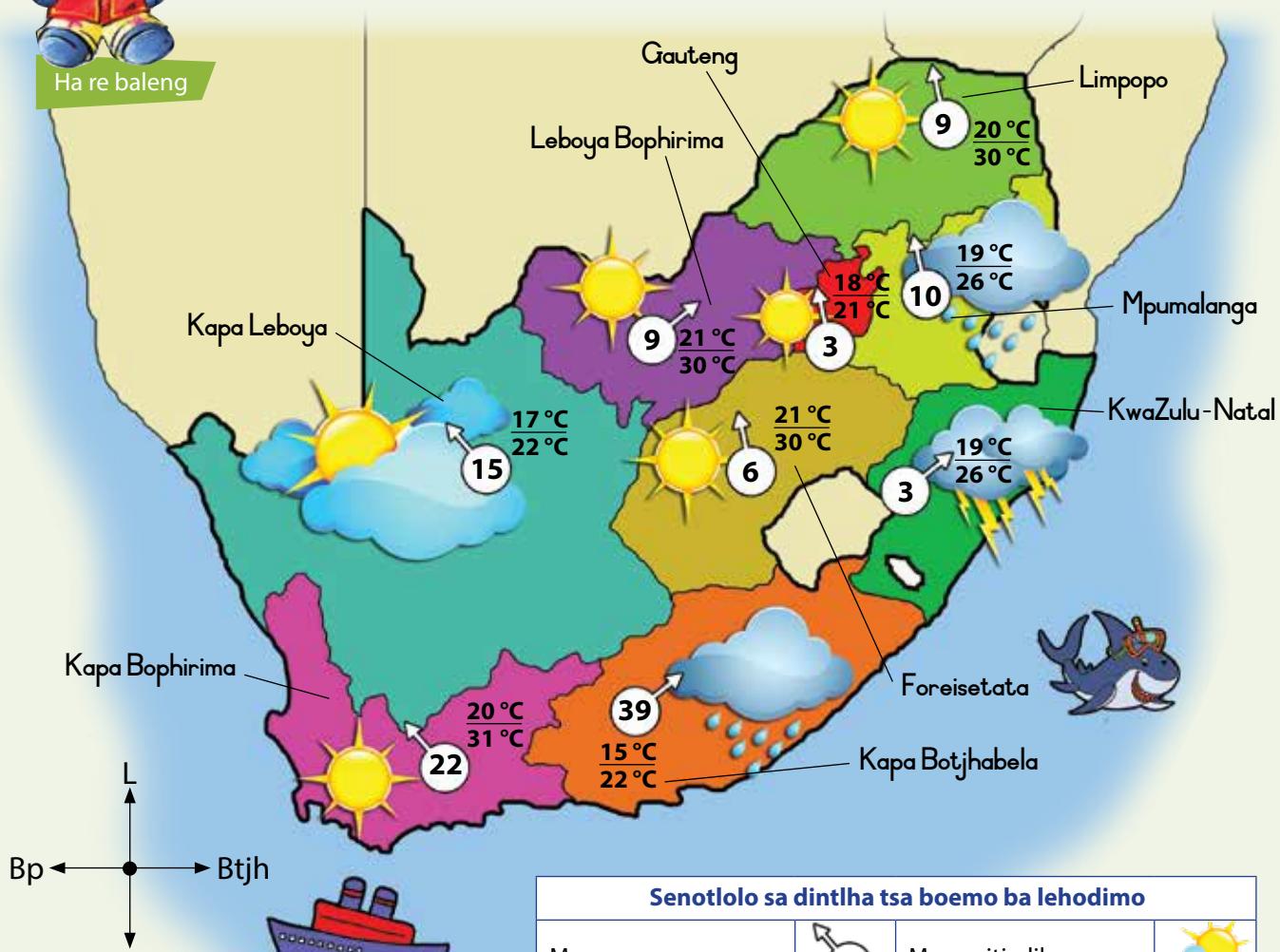
Ho sebediswa tsela ya ho ngola, ho kopanya mehopolo, ho ngola le ho hlaola diphosho.

Tsa boepi/boemo ba lehodimo

Ha re baleng mmapa wa tsa boemo ba lehodimo.

Ha re bueng

Bua le motswalle wa hao ka mmapa wa tsa boemo ba lehodimo.

- Tjhate e reng ka tsa boemo ba lehodimo profenseng ya hao?
- Na boemo ba lehodimo bo jwalo kajeno?
- Bu aka tsa boemo ba lehodimo diporofenseng tse ding?
- Batho ba Kapa Botjhabelo ba tshwanelo ho apara diaparo tse jwang boemong bo tjena ba lehodimo?
- Moo boemo ba lehodimo bo leng botle teng? Moo boemo ba lehodimo bo leng bobe teng?

Senotlolo sa dintlha tsa boemo ba lehodimo			
Moya		Maru a itjadileng	
Temperetjhara		Pula	
Letolo le mahadima		Tjhesa	
Maru		Mohodi	

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Pula ya kgwedi le kgwedi : Newville

Inahane o ilo bala tsa boemo ba lehodimo ho TV o sebedisa mmpa o leqepheng le ka pele. Ngola seo o tla se bolela ka profense ka nngwe.

Tlatsa mabitso a diprofensi.	Hhalosa tsa boemo ba lehodimo. Pele bolela hore temperetjhara e tlang ke efe? Ebe o bolela hore na ho tla ba le pula, maru kapa letsatsi.

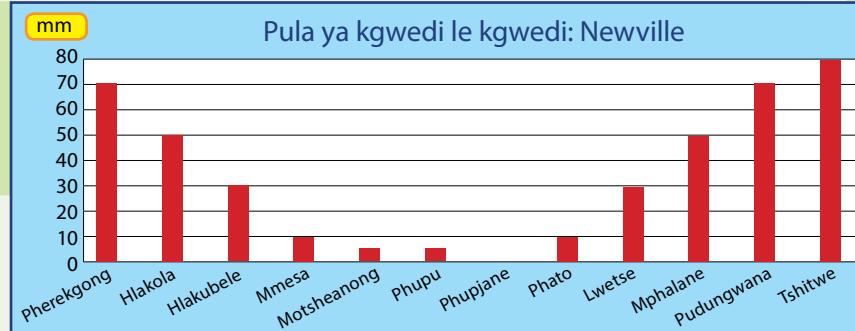
Ha re baleng

Bala tjhate e bontshang bongata ba pula ya Newville nakong ya kgwedi tse 12. Bua le motswalle ka bongata ba pula e neleng kgwedi le kgwedi.

Ha re ngoleng

Jwale araba dipotso tsena.

Ke kgwedi efe e nang le pula e ngata?

Ke kgwedi efe e nang le komello?

Ke dikgwedi dife tsa pula?

Ke pula e kaakang e neleng selemo sena?

Ke dikgwedi dife tse bileng le pula e lekanang?

Ke (di)kgwedi dife tse sa kang tsa ba le pula?

O nahana ke nako efe e lokelang dijalo? Hobaneng?

tjhesa

tjhesa haholo

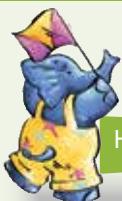

tjhesa haholoholo

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Boemo ba lehodimo ba kajeno e ka ba ...

Ha re etseng

Etsa tjhate ya tsa boemo ba lehodimo. Sehella diicons tsa boemo ba lehodimo tlase ho leqephe o di kgomaretse mmapeng ona, diprofenseng tse fapaneng.

Ha re bueng

Ha o qetile ho kgomaretsa matshwao, bua le motswalle wa hao ka tjhate ya tsa boemo ba lehodimo. Bolela hore boemo ba lehodimo ke bofe profenseng ka nngwe.

Rain	Maru	Maru a itjadileng	Letsatsi	Mohodi	Letolo le mahadima	Lehlwa	Moya	Letsatsi

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Inahane o ilo bala tsa boemo ba lehodimo. Hlalosa boemo ba lehodimo ba profensi e nngwe le e nngwe. Ka nako e nngwe le e nngwe, neha babohi keletso hore ba apare eng ho tsa boemo ba lehodimo. Ba boelle ka moo tsa boemo ba lehodimo di tla amang mesebetsi ya bona hae (mhl. Ho hlatswa diphahlo), kapa ho rwala dikgalase tsa letsatsi. Bolella borapolasi hore ba emele boemo bo jwang ba lehodimo.

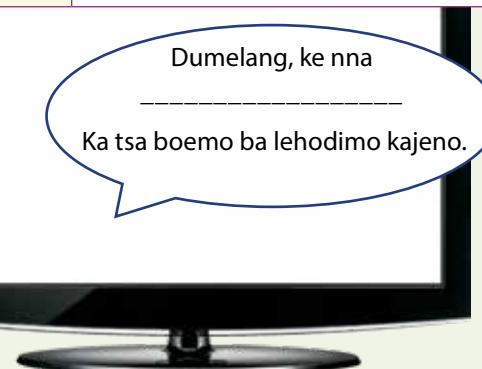
Profense	Boemo ba lehodimo	
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		

Ha re bueng

Jwale ba
bolelle
ka tsa
boemo ba
lehodimo.

Dumelang, ke nna

Ka tsa boemo ba lehodimo kajeno.

Ho hlahloba

Ke ile

Ke bolela tsa boemo ba lehodimo ka nepo?

Nehana ka ditaba tse felletseng ka tsa
boemo ba lehodimo profenseng ka nngwe?

Ka sebedisa polelo e nepahetseng ho batho
ba baholo?

Ka sebedisa mantswe a nepahetseng a tsa
boemo ba lehodimo?

Ka shebana le babohi ha ke bua?

Titjhhere: Saena

Letsatsi

73

Ho sebedisa makgethi ho hhalosa mabitso

MAHLALOSI: O tla hopola hore mabitso ke mareo a batho, dibaka le dintho, Mahlalosi a re neha tlhaloso ka motho, sebaka kapa ntho. A hhalosa **mabitso**.

Re bolelle kamoo ntho kapa motho a shebahalang ka teng, kutlo, lerata, monko le hore di ka o thusa ho ngola kapa ho bolela se kgahlisang.

Ha re bueng

Sheba ditshwantsho tsena. Di bua ka mabitso kaofela ha tsona. Bolella motswalle wa hao hore ntho tsena di shebahala jwang, dinkga jwang, dikutlo tsa tsona di jwang le hore tatso ya tsona e jwang.

Ha re ngoleng

Jwale, bapisa mahlalosi a kholomong ya pele le mabitso a kholomong ya bobedi.

nkú
tsela
palesa
kuku
motse
lefatshe
lejwe
puo
ntlo

e mpe
le leholo
e monate
le lebe
e ntle
le moholo
le kgopo
e kgolo
katse

Kgetha dipara tse pedi tsa mabitso le mahlalosi lenaneng le ka hodimo mme o a sebedise dipolelong tse hlano.

Letsatsi:

M A N T S W E A

M
A
T
J
H
A

Dipale tse se nang mahlolosi di

BODUTU

Bala pale a ka tlase. Jwale ngola lehlalosi la lebitso le leng
le le leng o shebe hore dipale di ka o thabisa jwang.

E ne e le letsatsi le itseng _____.

Tleloko ya ka _____ ya lla.

Ka tsoha _____ betheng.

Ka apara borukgwe bo _____ le jeresi.

Ka nwa jusi e _____ le disamentjhisi.

Ka palama bese _____.

Ke ile ka ikutlwa ke thabile ge ke namela pese ya _____ gomme ka _____.

Jwale ngola dipolelo tse robedi kamoo pale e felang ka teng.

kapele

kapele haholo

kapele haholoholo

Titjhere: Saena

Letsatsi

Lekgathe lefetile: Hangata ha re ngola re sebedisa lekgathe lefetile ebe re kenya –ne pele ho leetsi.

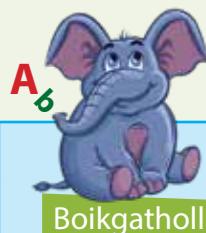
Maetsi a mang a fapane ho hang, mohlala robala-robetse. Re bitsa sena lekgathe lephethi.

Ha re ngoleng

Ngola bukatsatsing ka mantswe a ka bang 40 ka seo o se entseng mafelong a beke a fetileng. Maetsi kaofela ao o a sebedisang a tlameha ho ba maetsi a phethahetseng.

Dumela tayari

A₆

Boikgathollo

Taaka mola o bapise lekgathe lejwale le leetsi lephethi.

ja
tsamaya
tsheha
tsoha
bapala
qala
batla
tsamaile
nka
matha
kganna
bina
matha
sesa
reka
robala

tshehile
tsohile
jele
tsamaile
qadile
bapetse
tsamaya
batlile
mathile
nkile
binne
sesile
kgannile
robetse
mathile
rekile

Jwale etsa sedikadikwe maetsing a fellang ka **-ile**. Ka tlasa ao a sa tlwaeleheng le ao a nang le lekgathe lejwale le lekgathe lephethi le sa tshwaneng, mhl. **Robale-robetse**.

Letsatsi:

Ha re baleng

Bala emeili ya Jim e yang ho Mandu. O e ngotse ka lekgathe le tleng. Etsa sedikadikwe maetsing a emeili ya Jim. Ebe o ngola seo a se ngotseng ka lekgathe lefetile.

M A N T S W E A

M
A
T
J
H
A

Ho

manduK@gmail.com

Ho tswa ho

jimS@yahoo.com

11 Hlakubele 2015

15:14

Mandu ya ratehang

Hosane ke ya kampong ya bolo. Re tla kganna hora tse tharo ho ya moo. Re tla ja tinara ha re qeta ho qhanolla mme re tla robala ka mora hore letsatsi le di kele. Re tla tsoha hoseng haholo re je dijo tsa hoseng. Mokwetlisi o tla re bontsha hore re ikwetlisa jwang. Re tla bapala dipapadi tse mmalwa ebe re bohela ditshwantsho.

Ho tswa ho

Jim

Romela

ntle

ntle haholo

ntle haholoholo

Titjhhere: Saena

Letsatsi

37 Ho bala bakeng sa tlhahisoleseding

Pele o bala: Sheba ditshwantsho le dihlooho mme o leke ho akanya pele hore sengolwa se bua ka eng. Bala leqephe o tlodisa mahlo ho bona hore o ilo bala ka eng.

Ha re baleng

Bana ba bangata ba sekolo ba ikwetlisa ka nako tsohle ba sa nahane ka sena. Ba ikwetlisa ha ba bapala lebaleng la dipapadi kapa ba ha ba raha bolo sekolong kapa ha ba mathela bese.

Ha o ikwetlisa, o thusa mmele wa hao ho hola hore o be matla hore o kgone ho etsa seo o tshwanelang ho se etsa. Leka ho ikwetlisa ka matsatsi oohle. Hobaneng o sa ye ho sesa, ho matha, ho tsamaya, ho kganna baesekel, ho ikotlolla, ho tantsha, le ho bapala bolo kapa netebolo?

Ho ikwetlisa ho o neha pelo e thabileng

Ha o ikwetlisa pelo ya hao e pompa kapele le mmele wa hao o fumana moyo. Sena se etsa pelo e be matla.

Motsots o mong le o mong wa ho ikwetlisa o bohlokwa.

Ha re ngoleng

Bala atikelle ebe o araba dipotso.

Ke tema ya mofuta ofe ena?

A	resepe
B	pale
C	ditaba
D	ho hhalosa

Ditaba di re bana ba tshwanelia ho sebedisa nako e nnyane ba etsa eng?

A	Ba je hannyane
B	Ba shebe TV hannyane
C	Ba ikwetlise hannyane
D	Ba tsamaye hannyane ka koloi

Bophelo bo bottle ba bana

Bana ba tshwanelia ho ikwetlisa hangata le ho sebedisa nako e nnyane ba shebile TV

Letsatsi:

M A N T S W E A

M
A
T
J
H
A

Ditaba di bolela meputso e meraro ya ho ikwetlisa.

O nahana mongodi o hlalosa eng ka “pelo e thabileng?”

Ha re etseng

Ngola phamfolete ya hao ho bontsha bohlokwa ba ho ikwetlisa.

Titjhere: Saena

Letsatsi

Ho nehelana ka tlhahisoleseding

Ha re etseng

Itokisetse ho ngola phamfolete ya hao.

O tla ngola ka eng?

1

Ke tlhahisoleseding efe eo o tla fana ka yona?

Handwriting practice lines for question 1.

2

Hobaneng tlhahisoleseding ena e le bohlokwa?

Handwriting practice lines for question 2.

3

Ke mang ya tla una molemo tlhahisoleseding ena?

Handwriting practice lines for question 3.

4

Ditsebi di reng ka taba ena?

Handwriting practice lines for question 4.

Ke tlhahisoleseding efe eo o batlang ho fana ka yona? Bolela tse pedi.

Handwriting practice lines for question 5.

Handwriting practice lines for question 5.

Hobaneng tlhahisoleseding ena e le bohlokwa?

Handwriting practice lines for question 6.

Handwriting practice lines for question 6.

- Sebedisa mmapa wa mohopolo ho lokisetse ho ngola ha hao • Ngola feela ntle ho makgethe • Kopa motswalle ho lokisa mosebetsi wa hao o sa etswang ka makgethe
- Tadima mosebetsi wa hao hape mme o lokise moo ho hlokalang
- Jwale ngola mosebetsi oo ka makgethe bukeng ya hao.

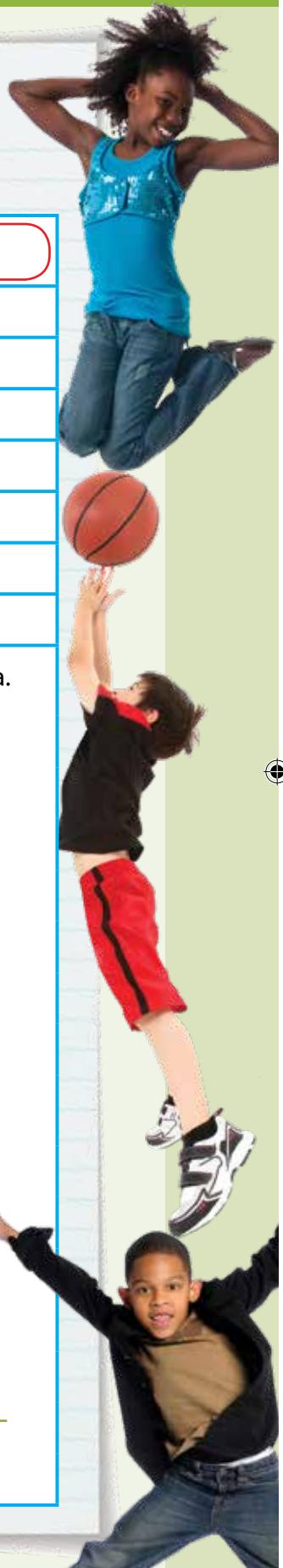
Letsatsi:

Ha re ngoleng

Ha o qetile ho lokisa sengolwa sa hao, se ngole ka makgethe
dibakeng tse silweng. Ngola sehlooho lebokoseng ka leng.

1		2	
3		Taaka setshwantsho ho bontsha taba.	
4		Ngola sehloohwana bakeng sa setshwantsho.	

Titjhere: Saena

Letsatsi

Ho bala tjhate bakeng sa tlhahisoleseding

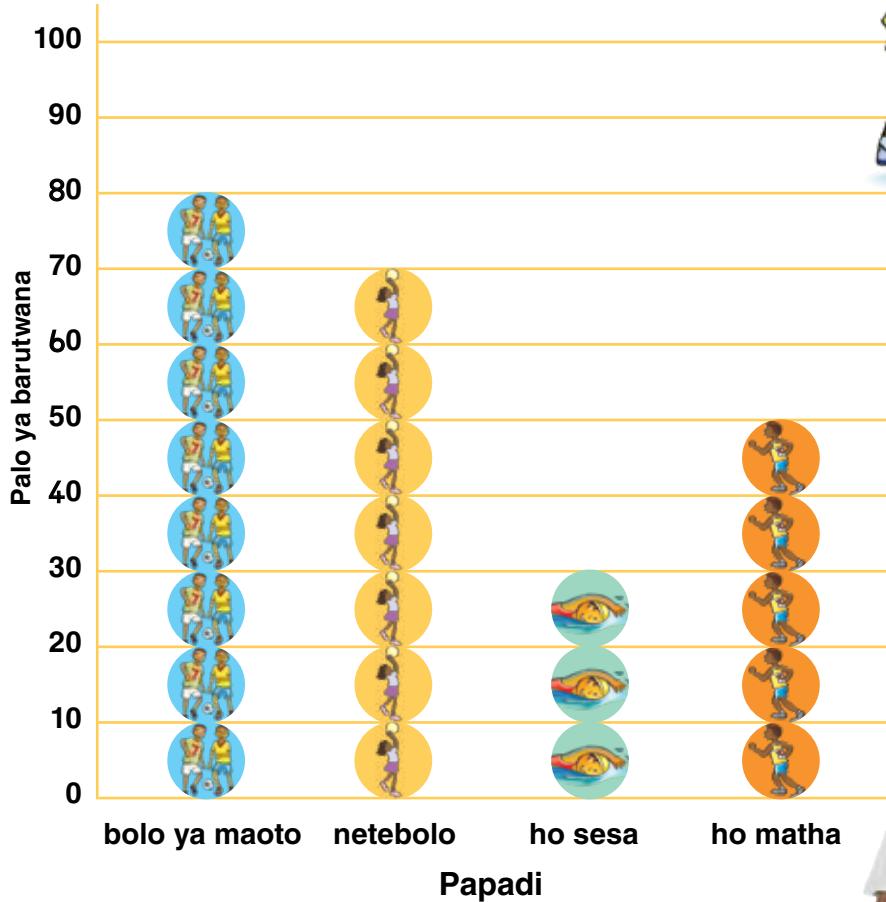

Ha re bueng

Setshwantsho se ka tlase se re bollella hore bana ba rata dipapadi dife. E shebe metsots e mekae.

Dipapadi tseo bana ba di ratang haholo

Ha re bueng

- Mofuta ona wa setshwantsho o bitswa tjhate ya mola. Ena e re bolella palo ya bana ba nang le seabo dipapading tse letotong le ngotsweng.
- Sheba mola o ka tlase o bolelle motswalle wa hao ka dipapadi tse boletseng.
- Sheba dinomoro tse ka letsohong le letshehadi la tjhate o bolele hore ke dinomoro dife tse boletseng.

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Jwale araba dipotso tsena.

M A N T S W E A

M
A
T
J
H
A

Ke papadi efe e nang le ba bangata ba nang le seabo?

Ke papadi efe e nang le ba mmalwa ba nang le seabo?

Ke bana ba bakae ba ratang bolo?

Ke bana ba bakae ba ratang netebolo?

Ke bana ba bakae ba ratang ho matha?

Ke bana ba bakae ba ratang ho sesa?

Ha re etseng

Botsa metswalla e leshome hore na ba rata dipapadi dife. Kgabisa diboloko tse ka tlase ka mmala o bontshe dipapadi tseo ba di ratang haholo. Qala tlase tafoleng.

10				
9				
8				
7				
6				
5				
4				
3				
2				
1				
	bolo	Netebolo	hosesa	Ho matha

Tafole ya hao e tla shebahala tjena.

10				
q				
8				
7				
6				
5				
4				
3				
2				
1				
	bolo ya maoto	netebolo	hosesa	ho matha

Ke papadi efe eo o e ratang haholo? _____

Ke papadi efe eo o e ratang hannyane? _____

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Ho bapisa dintho

Ha re ngoleng

Tlatsa dikgeo ka mantswe a nepahetseng ho hhalosa e nngwe le e nngwe ya ditshwantsho.

**Katse e nnyane. Katse e nnyenyane.
Kokwanyana e nyenyanenyana.**

telelehadi

matlahadi

tenya

tenyahadi

telelehadi

telele

kgolo

matla

kgolohadi

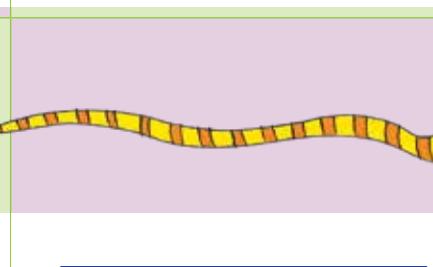
nnylene

telele

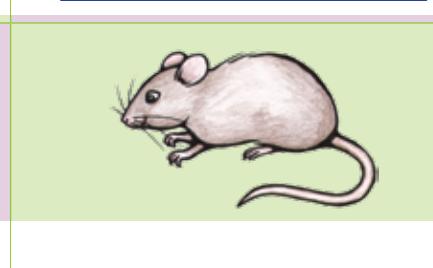
nnyenyanenyana

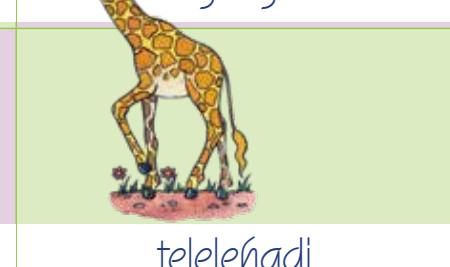
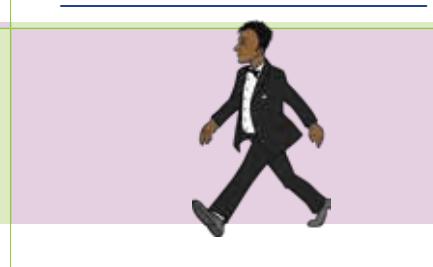
kgolwanyane

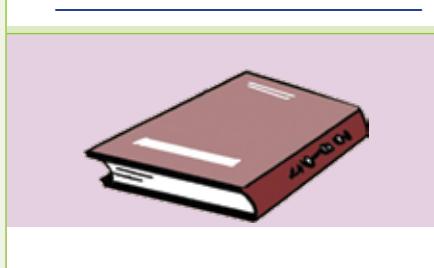
telele

nnyenyanenyane

telelehadi

tenyahadi

Letsatsi:

Tse fetang tsohle

Ha re ngoleng

Jim

Jabu

Ajay

Qetella dipapiso tsena.

Jim o na le dipalesa **tse ngata**.

Borikgwe ba Jim bo bolelele **telele**.

Jabu o na le dipalesa _____.

Borikgwe ba Jabu bo _____.

Ajay o na le dipalesa _____.

Borikgwe ba Ajay bo _____.

Bongi

Pam

Devi

Bongi o **motelele**.

Bongi o na le buka **kgolo**.

Pam o _____.

Buka ya Pam e _____.

Devi ke _____.

Buka ya Devi e _____.

Ke na le **tshwene** tshwene e nnyane. Moriana ona o na le tatso e **mpe**.

O na le tjhelete _____.

Tatso ya moriana ona e _____.

O na le tjhelete _____.

Moriana ona o _____.

Ana ke a

mang a
mahlalosi ao o
tshwanelenag
ho a hopola:

mpe	mpenyana	mpehadi	ntle	ntlenyana	ntlehadi
nnyane	nnyanena	nyanehadi	ngata	ngatan-yana	ngtahadi

Ho bala pale: Lulu o ne a le jwang

Ha re bueng

Pele o bala: Sheba ditshwantsho le dihloho mme o leke ho akanya pele hore sengolwa se bua ka eng. Bala leqhephe o tlodisa mahlo ho bona hore o ilo bala ka eng.

Ha re baleng

Bala pale o tlatse sehlooho se nepahetseng.

Ha o ntse o bala
Bapisa kakanyo ya hao le seo o se balang. Ha o sa utlwise karolo e bale hape o oketile. E balle hodimo.

Qalong

Lulu e ne e le ngwana ya ikgohomosang ya dilemo di leshome.

O ne a dula ntlong e ntle e kgolo ho feta tse ding. Jwale ka ngwana a le mong, o ne a tefa. O ne a fumana dintho tse ntle ka mehla tseo a dijang, tseo a neng a dija pela metswalle ya hae a sa ba ngwathele. O ne a sa kadime metswalle ya hae dibapadiswa.

Ka Moqebelo o mong ho tjhesa, Adam, Muzi le Kate ba ya bapala le Lulu. Ba ithaopa ho mo ruta botho.

Bohareng

Muzi a nka *skateboard* sa hae se setjha ho ya teng, Bana bana ba kadimisana ka sona ba sielana ha boLulu.

Lulu o ne a kopile batswadi ba hae hore ba mo rekele *skateboard* e le mpho ya keresemese empa ba hana. A utlwa bohloko le ho swaba ha metswalle ya hae e hana ho mo kadima.

"Fumana *skateboard* sa hao Lulu" ho hoeletsa John. "Kahoo o ka ithabisa le rona!"

Lulu a utlwa bohloko le ho swaba. O ne a nahana hore o tla ithabisa tsatsing leo, empa a swaba le ho utlwa bohloko. A bona kamoo a ileng a utlwisa metswalle ya hae bohloko ka teng.

Qetellong

Ka motsotsa oo a ba le kelello. "Hobaneng le sa kene ka tlung le tlo nwa jusi le kuku ya tjhokolete?" a realo ho bona. "Ka mora moo re ka bapala ka khomputa ya ka."

Metswalle ya Lulu ya makatswa ke ha a fetola botho ba hae. Ba ile ba thaba ha ba bona Lulu a sa hlola a inahanelo yena feela. Ba nahana hore o tla qala ho bapala le bana ba bang ka dibapadiswa tsa hae le ho ba arolela dipompong.

(E qotsitswe ho hlahlolo ya ANA Exam 2012.)

Letsatsi:

M A N T S W E A

M
A
T
J
H
A

Ha re ngoleng Etsa sedikadikwe haufi le karabo e nepahetseng.

Lulu e ne e le motswalle ya jwang qalong?

A	Ya lokileng ya fanang.
B	Ya inahanelang a le mong ya lonya.
C	Ratang kapa rateng.
D	Ya sa hlompheng le kgopo.

Lulu o ne a dula kae? Ntlong e ...

A	Motseng o thotseng
B	Mmileng o sebediswang haholo haufi le lewatle
C	Motseng o haufi o motle
D	Difoleteng tse telele

Metswalle ya Lulu e mo tjaketse neng?

A	Ka Moqebelo o mong ho tjhesa.
B	Ka Moqebelo o mong o batang mbosiu.
C	Ka Moqebelo o mong o nang le moyo hoseng.
D	Tsatsi le leng motsheare ba hlaha sekolong.

Metswalle ya Lulu e entse jwang hore a bone hore seo a neng a se etsa ha se fosahetse?

A	Motse o monnyane o thotseng.
B	Ba buile ka ho arolelana ha hae.
C	Ba ne ba batla ho bapala ka dibapadiswa tsa hae.
D	Ba ile ba mo rekela mpho ya Keresemose.

Ke dipolelo dife paleng tse re bolellang hore Lulu o ne a shebile boyena feela?

Metswalle ya Lulu e ne e nahana eng ka mokgwa wa hae wa ho ikgo homosa?

Ha re etseng

Sehlotshwaneng sa lona etsang papadi ka pale ena. Le tla hloka dibapadi tse nne. Lulu, Mary, John le Muzi.

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Ha re ngoleng

Inahane o le Lulu. Ngola serapa sa mantswe a ka bang 40 o kgutsufatsa se etsahetseng ho wena kajeno.

Ha re ngoleng

Tlatsa mahlalosi a hhalosang hore Lulu o ne a le jwang ha pale e qala.

kgopo

ikgohomosa

bohlale

mosa

bohale

Letsatsi:

Ha re ngoleng

M A N T S W E A

M

A

T

J

H

A

Ngola o hlalose botho ba Lulu ha pale e qala. Ha o qetile,
sehela mahlalosi ao o a sebedisitseng ka tlase.

Jwale ngola tlhaloso ya mantswe a 40 ka motswalle wa hao. Ha o qetile, sehela
mahlalosi ao o a sebedisitseng ka tlase.

Ha re shebeng maetsi

Maetsi ke mantswe a re bolellang seo motho a se etsang kapa ntho eo e e etsang.

Moshanyana o raha bolo. Lehlaku le wetse fatshe.

Leetsi ke lentswe la bohlokwa polelong; ha le le siyo, polelo e ke ke ya ba le moelelo.

Mohlala: Moshanyana bolo Kapa Lehlaku lefatshe.

Ha re ngoleng

Bala dipolelo ebe o sehella maetsi ohle mola kapa mantswe a etsang ketso
Ebe o etsetsa motho sedikadikwe kapa ntho e etsang ketso. Mantswe ana e tla
ba mabitso kaofela.

Lulu o jele tjhokolete le ditjhipisi.	Bana ba bapetse tshimong ya habo Lulu.
Lulu o entse teye.	Ntja e mathisitse John.
Bana ba bapetse ka Khomputa ya Lulu.	Ntja e a bohola.
Lulu o bapetse ka dibapadiswa tsa hae le bana ba bang.	Lulu o ile a tshela jusi bana ba e nwele kapele.

Titjhore: Saena

Letsatsi

Ha re bueng

Itokisetse ho etsa pale e kang ya Lulu ya fetohang botho ba hae hara pale.

Ha re ngoleng

Sebetsa le metswalle ya hao ho qapa pale ka motho ya se nang setswalle empa ka morao a be le setswalle.

Qetela mmapa ona wa monahano
ebe o Itokisetsa pale ya rona.

- Sebedisa mmapa wa mohopolo ho lokisetsa ho ngola ha hao • Ngola feela ntle ho makgethe • Kopa motswalle ho lokisa mosebetsi wa hao o sa etswang ka makgethe
- Tadima mosebetsi wa hao hape mme o lokise moo ho hlokahalang
- Jwale ngola mosebetsi oo ka makgethe bukeng ya hao.

*Ke mang sebapadi sa ka
sehlohong le dibapadi tse ding?*

*Sebapadi sa sehlohong se jwang
ha pale e qala?*

Ho etsahetseng hore a fetohe?

*Sebapadi sa ka sehlohong se
jwang ha papadi e fela?*

Sehlohoo

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Ngola sehlooho

O jwang qalong
ya pale?

Qalong

Ho etsahala eng
se etsang hore a
fetohe?

Bohareng

O jwang
qetellong ya
pale?

Qetello

Tshwantshisa pale ka tlelaseng. Ba
bolelle ke mang sebapadi se ka
sehlohong le hore moralo ke eng.

Jwale sebedisa mmapa wa hao wa monahano
ho o thusa ho ngola pale.

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Ha re bueng

Wena le motswalle wa hao, shebang setshwantsho le bolele hore le bona ketso tse kae tse etsahalang setshwantshong. Shebang diketso tse kang ho raha kapa ho matha. Tsena ke maetsi.

Ha re ngoleng

Jwale tlatsa maetsi kholomong ya pele ebe o ngola polelo o sebedisa leetsi.
Ngola dipolelo ka lekgathe lejwale. *O raha bolo.*

<i>raha</i>	<i>O raha bolo.</i>

Jwale ngola polelo ka lekgathe lefetile.

Letsatsi:

M A N T S W E A

M
A
T
J
H
A

Ha re ngoleng

Sheba lenane la lekgathe lejwale le lekgathe lefetile.
Tlosa tse sa nepahalang. Ngola maetsi a lekgathe
lejwale tafoleng.

ja	ngola	utlwa	buile	nwele	robetse	Iwanne	
nwa	tshwara	jele	nka	tshwere	Iwana	rutile	ngotse
nahana	bua	utlwile	ruta	robala	tseba	nkile	tsebile

Lekgathe lejwale	Lekgathe lefetile

Lekgathe lejwale	Lekgathe lefetile

Ha re ngoleng

Tlatsa leetsi le dumellanang le polelo.

ba batla	Jabu _____ ho reka skateboard.
o batla	Bashanyana bao ba babedi _____ ho reka skateboard.
di robala	Ntja enyane _____ ka tlasa bethe ya Mandu.
e robala	Dintja tse kgolo _____ tshimong.
ba rata	Moshanyana _____ dipompong.
o rata	Bana _____ dipompong.
ba palama	Anna _____ baesekele ya hae.
o palama	Anna le Mandu _____ dibaesekele tsa bona.
ba ile	Lerato _____ sekolong hona jwale.
o ile	Bashemane _____ sekolong hona jwale.

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Bukatsatsi ya Mandu ya lekunutu

Ha re bueng

Sheba sehlooho le ditshwantsho o bolele seo o se nahangan hore pale ena e bua ka sona.

Na o na le Bukatsatsi?
Batho ba ngolang bukatsatsing?

Ha re baleng

Mandu o rata ho ngola bukatsatsing ya hae tsatsi le letsatsi. Letsatsi ka leng o ngotse seo a se entseng motsheare. O ngotse le makunutu a hae ao a sa batleng hore batho ba a bone. O ne a tseba hore o tshwanetse ho fumana tulo ya ho pata tayari ya hae. A sheba ka kamoreng ya hae a ipotsa naa a ka e pata kae, moo ho se motho ya ka e fumananag. Qetellong a nka qeto ya ho e pata ka tlasa bethe.

Ka tsatsi le leng, ha Mandu a hlaha sekolong le motswalle wa hae Anna, A fumana tayari ya hae e le fatshe e butswe ka kamoreng ya hae.
"Aa, sheba Anna motho e mong o ne a bala bukatsatsing ya ka!" a hoeletsa.

"Seka tshoha," Anna a mo eletsa. "Fumana tulo e nngwe eo o ka e patang ho yona."

Ba fuputsa bukatsatsing. Sheba matsoho a dikgatiso tsa menwana e ditshila. "Ho bolela" Anna. "Sena ke sesupo sa nnete."

"Ke a hlapanya ke kgaitsei ya ka e monyane, Thabo, Thabo o na le menwana e ditshila kamehla. Empa a hopola hore kgaitsei ya hae o dilemo di 5 ha a soka a tseba ho bala."

Jwale a fumana hore ho na le moriri o mosehla ka hara maqephe a bukatsatsing. "Sena ke sesupo sa bohlokwa" a rialo. "Motho wa morirri o mosehla o tlamehile a badile tayari ya ka. Batho bohole ba leloko la heso ba na le moriri o motsho. Jwale e ka ba mang?" Ke mang eo ke mo tsebang wa moriri o mosehla? A botsa, a shebile moriri wa Anna o mosehla ka pelaelo.

Banana ba babedi ba nka qeto ya ho beha lemena. Mandu a beha bukatsatsi ya hae hape tlasa bethe. Afafatsa folouru fatshe haufi le bethe.

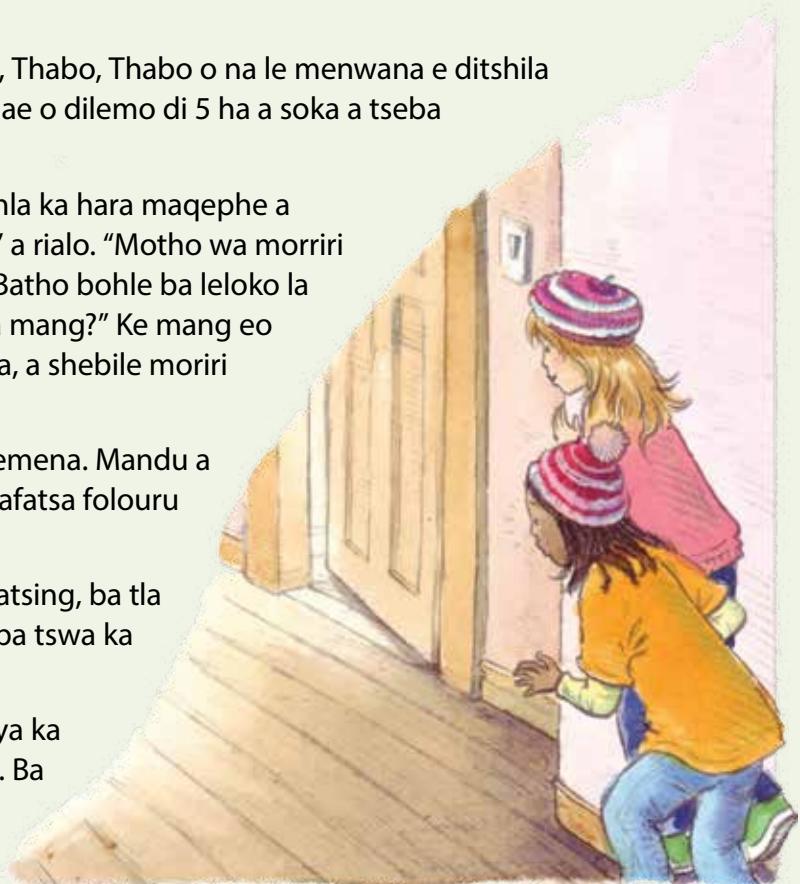
Ha motho e mong a ka atamela pela bukatsatsing, ba tla fumana dikgatiso tsa maoto fatshe, Banana ba tswa ka phaposing ba ipata haufi ba ema!

Hanghang, ba utlwa modumo wa ho ingwaya ka kamoreng. Ba mathela kamoreng ya Mandu. Ba bone eng?

Ha ontse o bala

• Bapisa kakanyo ya hao le seo o se balang. Ha o sa utlwise karolo e bale hape o oketile. E balle hodimo.

Letsatsi:

Fatshe ho ne ho tletse menwana ya folouru. Ke leo leshodu e leng Zola. Ntja ya Mandu, le nang le moriri o molelele o mosweu, e bapala ka bukatsatsi! Banana ha ba ka ba kgolwa mahlo a bona.

"Ho bolela hore Zola e ne e le mobadi!" nako e tlang, ho bolela Anna, a mathisa matsoho moriring wa hae o mosehla, "o tla tshwanelo ho fumana sebaka se seng ho beha bukatsatsi ya hao."

E qotsitswe ho hlahlolo ya 2012 ya ANA.

Ha re bueng

Ke bomang dibapadi tsa pale tsa ka sehlohung?
Moralo ke eng?
Ke tulo efe, moo pale e etsahalang teng?

Ha re ngoleng

Fumana lentswe paleng le nang le moelelo o le mong le mantswe ana:

ya molato

hweletsa

nahanelo

Hobaneng Mandu a ne a batla ho pata bukatsatsi ya hae?

Hobaneng a ne a nahanelo kgaitsemi ya hae e nnyane Thabo?

Ba tjehile lemena lefe?

Hobaneng a ne a nahanelo Anna?

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Ha re etseng

Nomora dipolelo tsena ho tloha ho 1 ho ya ho 6 ho bontsha tatelano ya diketsahalo tsa pale.

O fumane moriri o mosehla bukatsatsi ya hae.

O fumane dikgatiso tsa menwana bukatsatsi ya hae.

O fumane hore e mong o badile bukatsatsi ya hae.

A pata bukatsatsi.

A bona ntja e bapala ka bukatsatsi ya hae.

A beha lemena ka hofafatsa folouru fatshe.

Ha re ngoleng

Inahane o le Mandu. Ngola ka bukatsatsing. O akaretsa se o etsahaletseng kajeno. Sebedisa lekgatthe lefetile.

Ha re bueng

Bua le ba sehlopha sa hao ka botho ba Mandu.
Bua ka seo Mandu a se bolelang le seo a se etsang.
Re tseba jwang hore Mandu ha a nehelane ha bonolo?
Re tseba jwang hore o motle ka ho itokisetsa?
O shebahala jwang?

Ha re ngoleng

Tlatsa mahlalosi a mang a hhalosang Mandu.

Letsatsi:

M A N T S W E A

Jwale ngola seratswana o hhalosa Mandu.

Mandu o na le botho bo tshehisang. O

Ha re ngoleng

Ngola polelo ka.

"Thabo o nkile bukatsatsi ya ka?"

Mandu o a botsa

"Tjhe. Ke dilemo di hlano ha ke so tsebe ho bala."

Thabo o a araba

"Re etse eng motsheare wa mantsiboya kaofela?"

Anna

Kenya matshwao dipolelong tsena.

kamora nako ya sekolo banana ba babedi ba palama bese ba tsamaya ka maoto ho tlaha setopong sa bese ho ya tlung habo Mandu

tseleng ba ema lebenkeleng ba reka yokate dipanana le lebese

ba tsamaya ka seterata sa Mandela ba tjekela letsohong le letshehadi avenyung ya bohlano

Titjhore: Saena

Letsatsi

Ha re ngoleng

Bala mantswe
ana ka hloko.

O ithutile hore re tlatsa –ile maetsing a mangata ha re a sebedisa ho lekgathe lefetile. O a tseba hore maetsi a sa tlwaelehang a fetoha hanghang, o tshwanelo ho ithuta ona.

bua	buile
thuba	thubile
utswa	utswitse
ja	jele
ngola	ngotse
ewa	wele

fofa	fofile
tsamaya	tsamaile
bina	binne
kganna	kgannile
nka	nkile
neha	nehile

fumana	fumane
o na le	o bile le
tshwara	tshwere
nahana	nahanne
reka	rekile
robala	robetse

Jwale sebedisa disete tse 3 tsa mantswe o qetelle dipolelo tsena.

Kajeno

Maobane

Kajeno

Maobane

Kajeno

Maobane

Ha re ngoleng

Etsetsa lentswe le nepahetseng sedikadikwe dipolelong tsena.

O tla bona hore dipolelo tsohle di ngotswe ka lekgathe lejwale. Di ngololle ka lekgathe lefitile, sebedisa lenane le ka hodimo le leqephe ho o thusa.

Mandu **o/ba** kgenne hobane e mong o badile tayari ya hae.

Maobane

Re/ke palame skateboard.

Maobane

Letsatsi:

M A N T S W E A

M
A
T
J
H
A

Banana ba babedi **ba/o** bohlale ho tshwara leshodu.

Maobane

Bana **ba/o** se ba kgutlile sekolong.

Maobane

Sehlopha sa bolo **se/ba** lebaleng la dipapadi.

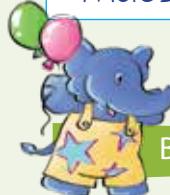
Maobane

Re/o na le mokwetlise e motjha wa kgwele ya maoto.

Maobane

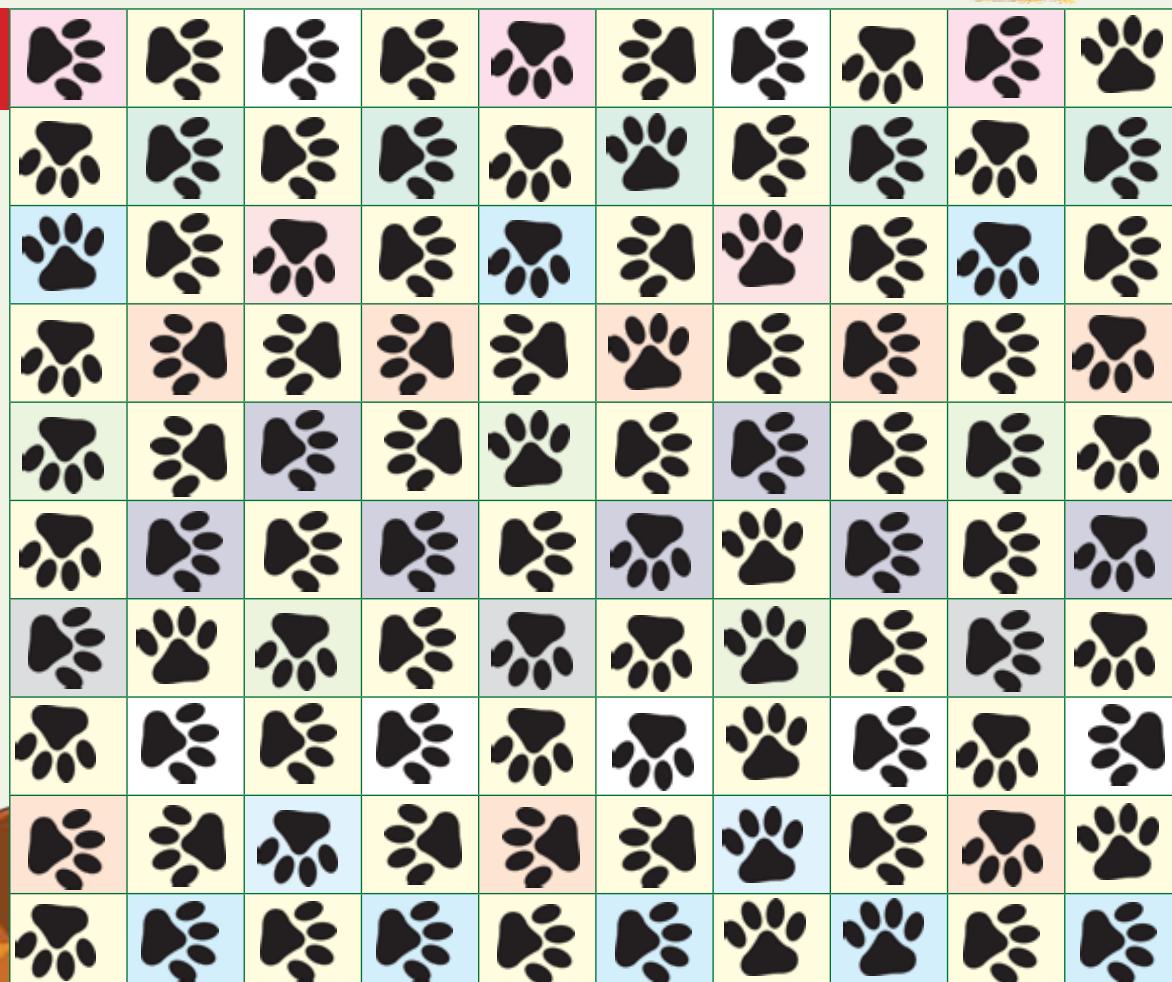
Ke/re na le beke e ntjha ya sekolo.

Maobane

Boikgathollo Thusa Mandu ho latela tsa maoto a ntjanyana.

QALA

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Ke bomang dibapadi?

Ha re ngoleng

Moralo ke eng

Sebara ke eng?

E fela jwang?

Ha re etseng

Tshwantshisetsa tlelase papadi ya pale
ya hao.

- Sebedisa mmapa wa mohopolo ho lokisetse ho ngola ha hao • Ngola feela ntle ho makgethe • Kopa motswalli ho lokisa mosebetsi wa hao o sa etswang ka makgethe
- Tadima mosebetsi wa hao hape mme o lokise moo ho hloka halang
- Jwale ngola mosebetsi oo ka makgethe bukeng ya hao.

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Sebedisa mmapa wa mohopolo ho ngola pale
ya mantswe a ka bang 120.

Qalo

Bohare

Qetello

Titjhere: Saena

Letsatsi

Letsatsi:

Re a lekola feela

Nka	Smiley Face	Frowny Face
bala tjhate ya tsa boemo ba lehodimo.		
bala tjhate ka hare.		
bala polelo ya tsekiso.		
bala dipale.		
taka tjhate.		
lokisetsa le ho ngola pale.		
lokisetsa le ho ngola pampitshana.		
ngola seratswana.		
la padi le dihlooho tsa bona.		
akaretsa dipale.		
ngola setshwantsho sa da.		
sebedisa mahlalosi.		
sebedisa maetsi.		
sebedisa lekhathhe lejwale, lefetile le letlang.		
ngola seratswana.		
fumana maetsi.		
moetsi, leetsi.		
sebedisa puo e tobile.		

Tema 4: Nnete le tshomo

Ditshomo

Kotara 2: Dibeke 5 - 6

49 Ho bala ditshomo 104

Tlhahisoleding ka ditshomo
Mosebetsi wa pele ho bala hodima
ditshwantsho, dihlooho le diforeimi
tse fapaneng.
Seha pale mme o e mamaretse bukeng.
Bala pale ya *Mmutla le kgudu*.
Tlatsa dibudulwana tsa puo le
mabokose a sengolwa ho phethela
pale.

50 Ka mora peiso 107

Puo ka pale, baphetwa, moralo le
poloto.
Barutwana ba taka lebala la mabelo ba
latela tlhaloso ya pale.
Kutlwisiso: ho araba dipotso tse
kgethwang.
Ho sebedisa makgethi ho hhalosa
mmutla le kgudu.
Ngola tlhaloso ya e mong wa
baphetwa.

51 Ho bolela ditaba 108

Ho kgutsufatsa pale ka tatellano o
sebedisa makopanyi: Pele, ya ba,
kamora moo, qetellong.
Ho itokisetsa ho ba sebohodi sa
dipapadi se tlo bohola ka peiso
pakeng tsa mmutla le kgudu.
Ho ngola dinoutsu mabapi le pehelo.
Ho hlahloba tsamaelano ya pehelo le
lenane la se tshwanetseng ho etswa.
Ho hlahisa mahaelli.
Ho sehela mahaelli mela dipolelong le
ho bolela lekgathe.
Rekota mantswe a matjha le meeleo
dikishinaring ya hao.

52 Maetsi ke mantswe a bontshang ketso 110

Ngola serapa o hhalosa seo o se
entseng mafelong a beke a fetileng.
Sehela maetsi a lekgathe lefetile mela
ka tlase.
Ngola serapa o hhalosa seo o tla se etsa
matsatsing a tl Lang a phomolo ya
sekol. Sehela mantswe a lekgathe
letlang mela ka tlase.
Ngola serapa ka se etsahalang
tlelaseng ka motsotsa ona. Sehela
maetsi a lekgathe lejwale mela ka
tlase.
Bapala papadi ya pehiso ya maetsi a sa
tlwaeleheng.

53 Sengangane le kgofu 112

Tokisetso ya ho bala: ho tadima
ditshwantsho mme o nahana hore na
pale e tla bua ka eng.
Puo ka baphetwa, poloto, moralo le
qetello.

54 Nahana ka sengangane le kgofu 114

Sebedisa makopanyi ao o a nehilweng
le mohopolo wa ho ngola hammoho
le ditshwantsho ho ngola pale.

55 Moetsi, leetsi, moetsuwa 116

Tlhahiso ya moetsi le moetsuwa.
Sehela maetsi a moetsi le moetsuwa
mola katlase dipolelong.
Ho bapisa matswelli le maetsi ao e
seng matswelli.
Ho fumana le ho sehela mela katlase
matswelli le maetsi a sa tswelleng.
Ngola bukatsatsing ya hao o bue ka
seo o se entseng mafelong a beke a
fetileng.
Kgetholla makgethi a lekgathe lefetile
le moetsuwa ho se ngotsweng
bukatsatsing.

56 O bolela eng? 118

Ho bua ka maele, ho ngola ka seo o se
bolelang ebe ho takwa setshwantsho
ho bontsha seo.

Sengolwa se rutang Kotara 2: Dibeke 7 - 8

57 Ho etsa matofora 120

Ho bua ka dihlokwa, mokgwa le
disebediswa.
Kutlwisiso ka tatellano ya ditaelo.
Kutlwisiso ya dikaoetaeo.
Ho bua ka tlolontswe le themoreologi
tse sebedisitsweng.

58 Ho ngola resepe eo e leng ya ka 122

Ngola resepe o sebedisa foreimi seo o e
nehilweng. Kenya dihlokwa, mokgwa
le disebediswa.
Kgetholla mme o sehele maetsi oohle
a sebedisitsweng diresepeng mola ka
tlase.
Tlhahiso ya dimodale.
Tshebediso ya dimodale dipolelong.

Fumana le ho sehela dimodale tse
sebedisitsweng dipolelong mola ka
tlase.

Phethela dipolelo o qala ka dimodale.

59 Ho laela motho tsela 124

Ho nehelana ka ditaelo tsa ho leba
dibakeng tse fapaneng sekolong ka
ho bua.

Taka mmapa wa sekolo seno mme o
ngole ditaelo tsa ho tloha hekeng ho
leba dibakeng tse fapaneng sekolong.
Karohanyo ya mantswe. Ho arola
mantswe ka dinoko le ho bala palo
ya tsona.

60 Ho bala mmapa 126

Ho nehelana ka dikarabo tsa molomo
le tse ngotsweng dipotsong tse
itshetlehileng ho se bonwang.
Ho bapala papadi ya makgathe, ho
kwetlisa ka molomo makgathe a
lejwale, letlang le lefetile.

61 Moo ditho di leng teng 128

Ho bala mmapa o sebedisa maemo a
mabedi a fapaneng.
Ho bapisa maemo mme o araba
dipotso ka oona.
Ho hlahisa mathusi.
Ho ngola dipolelo o sebedisa mathusi.

62 Ho nehana ka ditaelo tsa ho leba 130

Ho nehana ditaelo ka molomo tsa
ho leba nqa e nngwe o sebedisa
dimmapa tse pedi tse fapaneng.

63 Sebetsa resepe 132

O sebedisa ditshwantsho ho sebetsa
tatellano ya resepe.
Ho ngola ditaelo tsa ho etsa ho hong.

64 Ha re ngoleng buka 134

Re sebedisa mmapa
wa mohopolo
ho rala pale.
Ho ngola pale ho
itshetlehilwe
hodima mmapa
wa mohopolo.

Ha re baleng

Kotareng ya pele le badile ditshomo ka moshanyana ya hweleditseng "phokojwe" Bekeng tsena le tlilo sheba ditshomo tse ding.

Tshomo ke eng?

Tshomo ke pale ka dibopuwa tse sa kgolweheng, diphoofolo, meroho le dibaka. Di bolelle pale le molaetsa wa botho. Ditshomo tse ngata ke tsa kgale haholo ebile di ngata, jwale ka moshanyana ya llileng "sefofane sa moyo", di bolela hape tikolohong ya sejwalejwale, empa ka molaetsa o le mong. O tla fumana diphoofolo tse ka buang, motse o se nang meru le difate le dinoka, ditshomong tse ngata.

Ha re bueng

- Sheba ditshwantsho tse ka leqepheng le ka pele. Tshomo ena e bua kang.
- Na e kenyeleditse le diphoofolo tse ka buang?
- Sheba setshwantsho o bolele ka tikoloho hore e jwang, moo pale e etsahalang teng.
- Ntsha leqephe le latelang bukeng ya hao. Seha leqephe moleng o matheba a makgubedu ebe o e mena moleng o motsho ho etsa buka. Ha o qetile sena balla ba sehlotschwana sa hao pale. Tlatsa polelo dipudulwaneng tse bulehileng Hape tlatsa dikarowlana tsa pale tse siyo meleng e bulehileng.

Ha re etseng

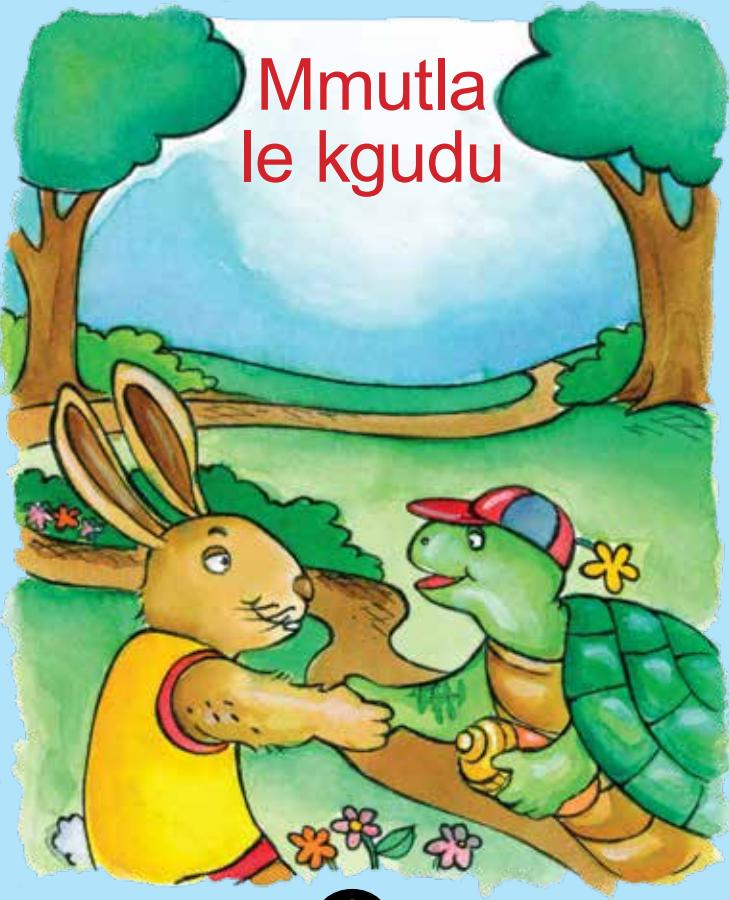
Kamora ho bala pale, sebedisa tlhaloso ho takataka lebala la mabelo moo mmutla le kgudu di neng di beisa teng.

Diphoofolo tsa thoholetsa ke thabo ha kgudu e feta mola wa tlholo. Ba hweletsa haholo hoo diphoofolo tse morung o latelang di ileng tsa utlwa bohole ba dikilometara tse mmalwa. Ha bere e neha kgudu kgau, ya re:

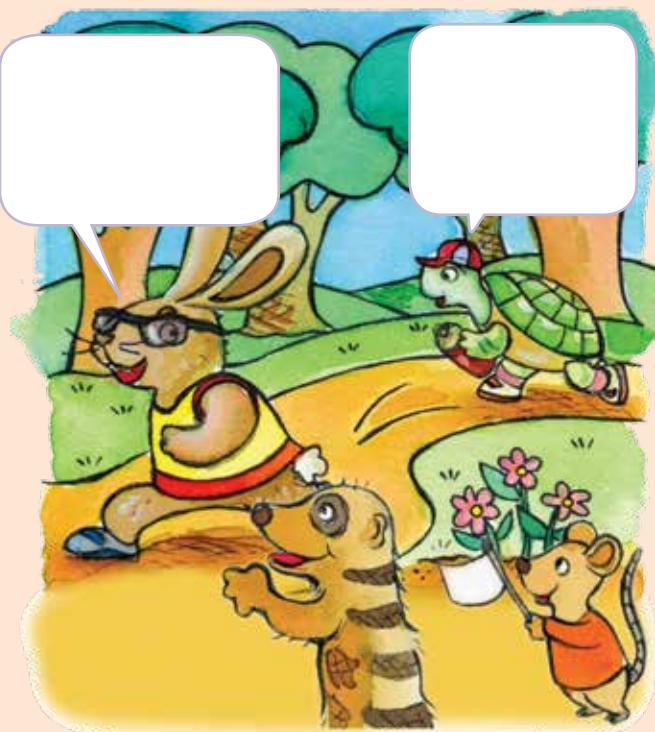
8

Mmutla le kgudu

1

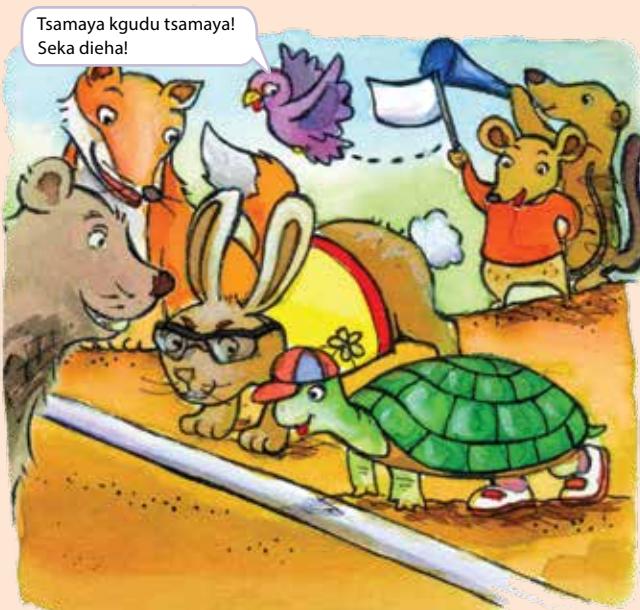
Mmutla wa matha ka pele ho kgudu. Wa dulela ho sheba morao ho bona kgudu. A mo tsheha.

5

Qetellong letsatsi la peiso la fihla. Diphoofolo tsohle tsa moru tsa tla ho tshehetsa mmutla. Tsa thoholetsa tsa fofisa difolaga. Ba butswela divuvuzela mme tsa bina dipina.

Bere e ne e le yena ya qadisang. "Emang meleng, itokiseng, Ha e ye!"

4

Ke o phephetsa
peisong.

Mmutla le kgudu ba ne ba dula murung. Mmutla o ne a le motlotlo ka lebelo la hae. O ne a tlwaetse ho tshehisa ka kgudu hobane o ne a dieha.

Mmutla ka makalo e kgolo, kgudu ya mo kopa hore ba ye peisong. "Re tla matha re fete lebaleng, le fete karolwana ya dihwete, re ye hodimo letangwaneng la matata," o rialo, Ka nakonyana ditaba tsa peiso yaba di tletse moru kaofela.

Kaofela diphoofolo le dinonyana di utlwile ka sena.

2

Mmutla wa nka qeto ya ho ikwetlisa ho ba matla o itokisetsa peiso.

3

Diphoofolo di ne di thabile haholo tsa qala ho hoeletsa ha di bona kgudu e fihla haufi le mola wa tlholo.

Tsa hoeletsa tsa letsa divuvuzela Lerata la tsosa mmutla. Kgudu e ne e le haufi le mola wa tlholo!

A tlolela hodimo a beisa ka morao ha hae.

7

Mmutla o ne a kgolwa hore ke yena mohlodi wa peiso, A nka qeto ya ho phomola tlasa sefate a mamele mmino. Ha kgudu e fihla haufi, o tla tlolela hodimo a mathe e fihle moleng wa tlholo.

6

Ka mora peiso

50

Ha re ŋoleng

Bala dipotso ebe o etsa sedikadikwe haufi le karabo e nepahetseng.

Ke bo mang dibapadi tse ka sehlohung paleng ena?

A Kgudu le serurubele.

B Mmutla le kgudu.

C Nare le kgudu.

Ke eng dibapading tse latelang e hhalosang mmutla?

A Loka le ho hlokomela.

B Kgopo le lonya.

C Ikgantsha le bohlale.

Ke eng tikoloho ya pale ena?

A Muru

B Serapengsa diphooftolo.

C Kruger Park

Pale ena e re ruta eng?

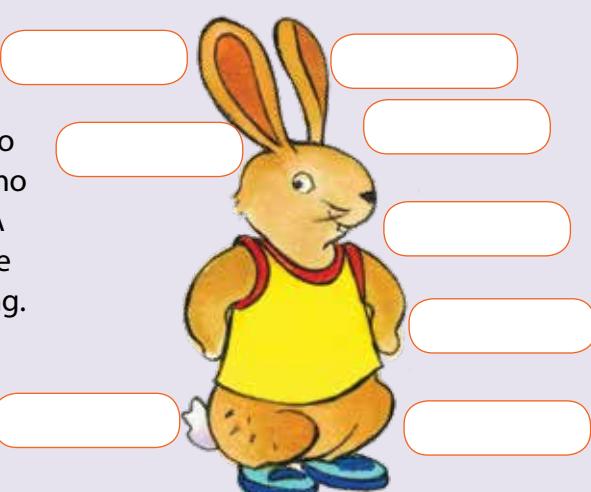
A Ha o kopa thuso ho se na ya ka o thusang.

B Ho tsamaya hannyane ho tlisa tswelopele ya tlholo ya ho matha.

C O tlameha ho ba le nneta.

Na o a dumela hore pale ena ke tshomo? bolela hobaneng

Nahana ka mahlalosi ho hhalosa botho ba kgudu. A ngole fatshe mabokoseng.

Sebedisa a mang a mantswe a hlahang mosebetsing o fetileng ho ngola seratswana o hhalosa dibapadi tsena tse pedi.

Titjhhere: Saena

--

Letsatsi

--

Akaretsa pale ya mmutla le kgudu ka mela e ka bang robedi.

Ha re ŋoleng

Pele

Yaba

Ka morao ho mōo

Qetellong

Ha re bueng

Iketsise o le sebohodi sa dipapadi o tshwanela ho bolela ka peiso mahareng a mmutla le kgudu. O tla reng?

Bolella sehlotshwana ka raporoto ya hao.

Ngola mehopolo e meng hape.

Jwale ka ditaba tsa dipapadi. _____ o a bolela. Peiso pakeng tsa mmutla le kgudu e etsahetse morung wa Green Tree kajeno.

Re a lekola feela

Ke ile ka

Buisana raporoto ya papadi hantle, ka tatelano e nepahetseng?

Fana ka ditaba tsa peiso, dibapadi le sebaka.

Sebedisa polelo e nepahetseng ya bana?

	✓	✗
Buisana raporoto ya papadi hantle, ka tatelano e nepahetseng?		
Fana ka ditaba tsa peiso, dibapadi le sebaka.		
Sebedisa polelo e nepahetseng ya bana?		

Letsatsi:

Tse ding ka maetsi

Leetsi le re bolella seo motho a se etsang kapa seo batho ba fetang bonngwe ba se etsang, le fetoha ho ya ka lekgathe.

Maobane ke ne ke **hlatswa** dijana. Kajeno ke **hlatswa** dijana

Ha re ngoleng

Sehella mola maesti a dipolelong tsena. Bolela hore di lekgatheng lejwale kapa lekqathe lefetile.

Lernzettel
Ke ya lebenkeleng.
O ya ngakeng.
Ba ile setediamo.
Ke bapala nolo.
Ke jele dijo tsa motsheare.

Lingüistic
O tsamaya ho ya setopong sa bese.
O nwele lebese.
Ba shebile TV.
Ke kgannile baesekele yaka.
O hlatswa meno a hae ka borashe.

Sebedisa maetsi ana dipolelong o bolelele hore dipolelo tsena di lekgatheng lefe.

neha

file

tsamaya

mathfile

ile

iele

mathg

eja

Lekgathe

Titihere·Saena

Letsatsj

Maetsi ke mantswe a bontshang ketso

Ha re ūgoleng

Ngola dipolelo tse hlano ka seo o se entseng bekeng e fetileng.

Jwale etsa sedikadikwe ho mantswe ohle a maetsi a lekgathe lefetile.

Ngola dipolelo tse hlano ka seo o batlang ho se etsa ka nako ya phomolo ya Tshitwe.

Jwale etsa sedikadikwe maetsing a lekgathe le tlāng.

Sheba ka tlelaseng ya hao jwale. Ngola dipolelo tse hlano ka se etsahalang hona jwale.

Etsa sedikadikwe ho maetsi a lekgathe lejwale.

Letsatsi:

Maetsi a sa tlwaelehang

Boikgathollo

ja	jele
bona	bone
nahana	nahane
tsoma	tsomme
suna	sunne
loma	lomme
inola	inotse
tsola	tsotse
nona	nonne
dula	dutse
kgathala	kgathetse
utswa	utswitse
rwala	rwetse
etsa	entse
roma	romme
tsikinta	tsikintse

Titjhore: Saena

Letsatsi

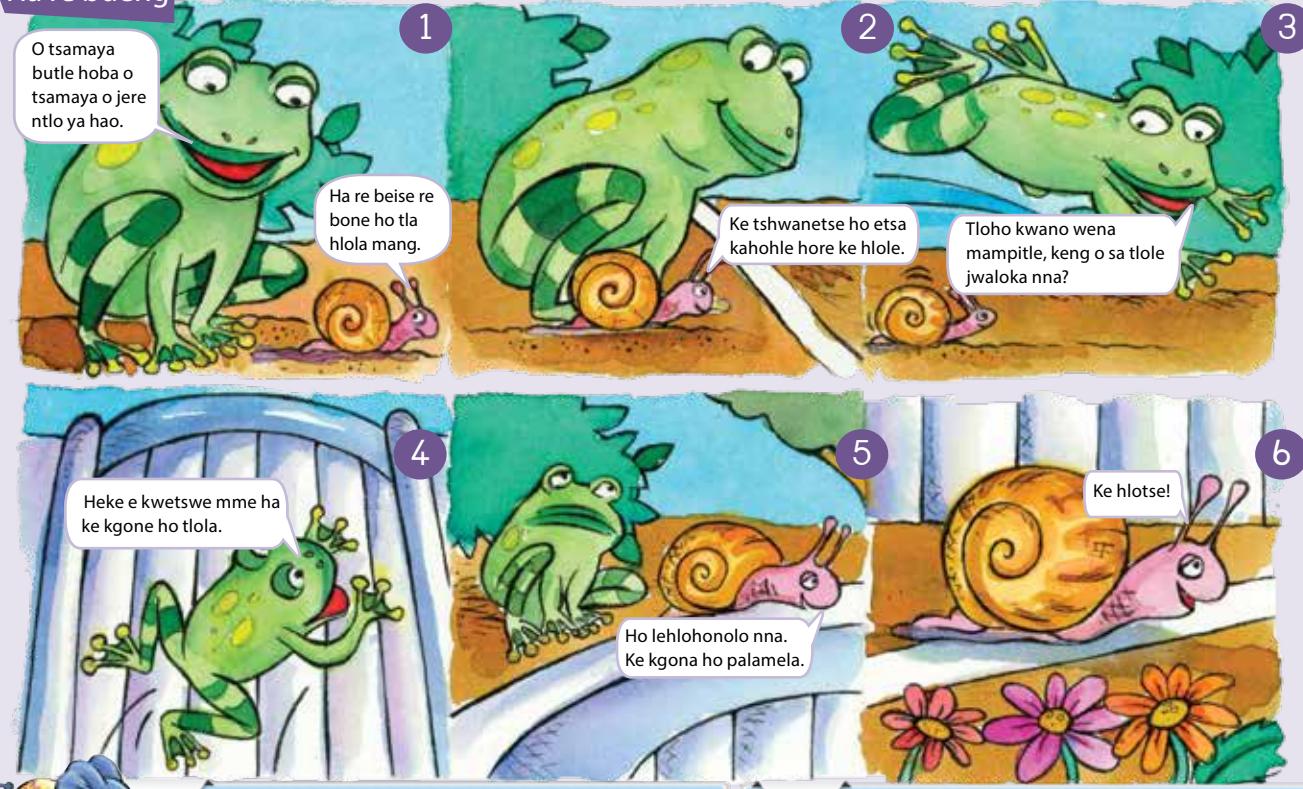
111

Senqangane le kgofu

Ha re bueng

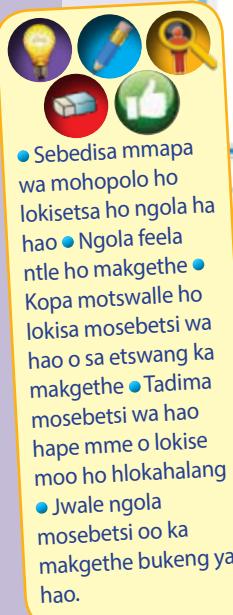
Bua le motswalle wa hao ka khathuni. E bolela ka pale e kang ya mmutla le kgudu. Sheba ditshwantsho o akanye hore na pale e bua ka eng?

Ha re ngoleng

Ke bomang dibapadi?

Tikolohō ke eng?

Letsatsi:

Ha re ŋoleng

Sebedisa ditshwantsho ho o thusa ho ngola pale
ya senqanqane le kgofu. A mang a makopanyi
ana a tla o thusa ho kopanya diratswana.

Makopanyi

Pele, ebe, hape, hoba,
empa, hobane.

Qetello

Titjhere: Saena

Letsatsi

Nahana ka senqanqane le kgofu

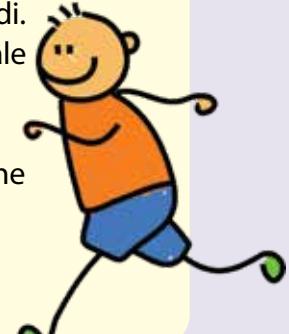
Ha re baleng

Balla dipale tsa hao
hodimo o balla
sehlopha sa hao.
Na dipale di a
tshwana? Di fapane
ka tsela dife?

Ha re etseng

A re etseng papadi.
Etsa papadi ya pale
le ba sehlopha sa
hao. O tla hloka
kgofu, senqanqane
le sebohodi se
bolelang pale.

Ha re ngoleng

Bala pale ya hao kaofela ebe o etsa lenane la maetsi kaofela ao o a sebedisitseng.
Etsa sedikadikwe ho ao a leng ho lekgathe lefetile.

Ha re bueng

Iketsise o le sebohodi sa dipapadi o tshwanelo ho bolela ka peiso mahareng a
Senqanqane le kgofu. O tla reng?

Bolella sehlotshwana ka raporoto ya hao.

*Jwale ka ditaba tsa
dipapapdi. _____ o a
bolela.*

*Peiso pakeng tsa
senqanqane le kgofu e
etsahetse murung wa
Green Tree kajeno.*

Re a lekola feela

Ke ile ka

	✓	✗
Buisa raporoto ya papadi hantle, ka tatelano e nepahetseng?		
Fana ka ditaba tsa peiso, dibapadi le tikoloho?		
Sebedisa polelo e nepahetseng ya bana?		

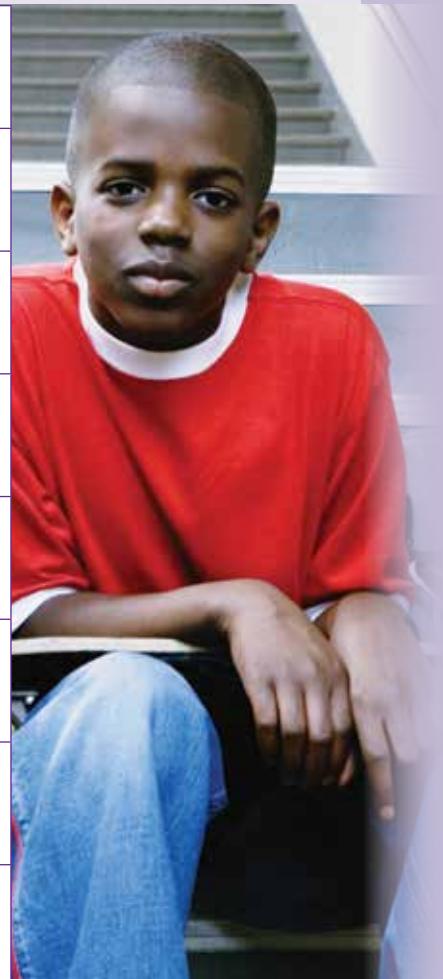
Letsatsi:

Maetsi a mang

Ha re ngoleng Tlatsa leetsi dipolelongtse latelang.

ba etela	Bana _____ Lesotho.
o etela	Mosuwe _____ Lesotho.
sa hase	Dibohodi _____ papadi.
di hase	Sebohodi _____ papadi.
o nwa	Bashemane _____ lebese hore ba kwene.
ba nwa	Moshemane _____ lebese hore a kwere.
e lakatsa	Tsotsi _____ ho tswana le nna.
di lakatsa	Ditsotsi _____ ho ba le tjhelete.
ba hlaha	Mmone hore o jwang ha _____ ka monyako.
a hlaha	Bohang botle ba bona _____ ka kgoro.
di fula	Namane _____ haufi le hae.
e fula	Dipere _____ hole le hae.
o ya	Ngwana _____ sekolong ka mehla.
ba ya	Batswadi _____ mosebetsing ka mehla.
di batleha	Lerato _____ sekolong ka nako tsohle.
ba batleha	Bo Lerato _____ sekolong ka nako tsohle.

Jwale etsa dipolelo o sebedisa maetsi a hao.

rata	
lekanya	
thabisa	
hopola	
nkgella	
tatso	

Bala dipolelo tsena le motswalle.

Sehella moetsi mola ka bokgubedu. Moetsi ke motho kapa ntho e etsang ketso.

Sehella leetsi mola ka bolou. Leetsi ke lentswe le bontshang ketso.

Sehella moetsuwa mola ka botala. Sena se o bolella hore leetsi le ama mang kapa eng.

Fumana mme o sehella leetsi mola ho polelo ka nngwe. Ebe o etsetsa moetsuwa sedikadikwe.

Dikatse di lelekisa ditweba.

Ann o rata Jabu.

Seapehi se tjhesitse dijo.

Moshemane o thubile fensetere.

Ngwanana o fofisitse khaete.

Re bakile kuku.

Maetsi a mang ha a na moelego ha a na moetsuwa. Ke maetsi a hlokang moetsuwa. Maetsi a theransithifo.

O thubile **fensetere**.

Seiso o lelekisitse tsotsi.

O hlatswa sefahleho sa hae.

Mandu o patile bukatsatsi ya hae.

Bere e qadile pehiso.

Ann o ngotse emeili.

Jwale tadima dipolelo tsena. Sehela moetsi le leetsi mola. Dipolelo tsena ha di na moetsuwa.

Maetsi...ha a hloke moetsuwa ho ba le moelego.

O a bala.

Ntja e robetse.

O a ja.

Ba a sebetsa.

O a lla.

Ba a natha.

Katse e a hihitsa.

Sekepe se nweletse.

Letsatsi:

Ha re ŋoleng

Jwale fumana o etsetse maetsi mola ka tlase seratswaneng sena.

Ke ne ke batlile ho bina konsareteng empa ka tshwanelwa ke ho ya ngakeng.

Tekesi ha e ya fihla jwale ka tshwanelwa ke ho tsamaya ka maoto. Ngaka e sisintse hore ke je meroho e mengata. Ke tla e jala tshimong ya ka.

Ha re ŋoleng

Ngola bukatsatsing o hlalose seo o se entseng bekeng e fetileng.
Ha o qetile ho etsa sena, thala mola ka tlasa sehlooho ka
bokgubedu, leetsi ka bolou le ntho ka botala.

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Ha re bueng

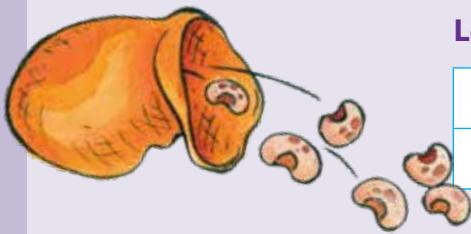
Maele ke dipolelo tse hhalosang ntho ho fapano le tlhaloso e tlwaelehileng ya ka mehla. Re a sebedisa hangata ha re bua.

Ha re ngoleng

A ko bone feela hore ntlo ya ka e jwang feela.

Ho a bonahala hore ha **katse e le siyo tweba di a hlanaka.**

Leoto ke moloi, o ne a nahane hore ha re na ho kopana.

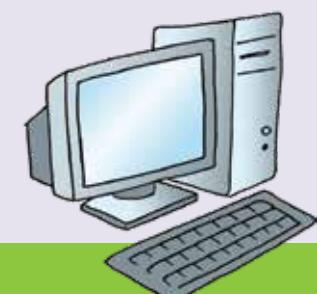
Ntate a ko tlohele ho hlekefetsa mme, nna o a tseba hore **mosadi ke morena?**

Ka moo a hlophehileng ka teng, ho hlakile hore **bitsolebe ke seromo.**

Ke o hlokomedisitse hore o potlake hobane **tieho e tswala tahleho.**

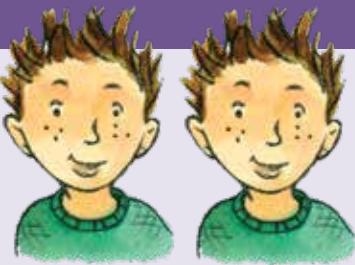

Nka se kgone ho lefa Khomputa ya papadi. **E theko e boima haholo.**

Letsatsi:

Teboho le Tau ba ne ba ilo bona Puleng habo.
Ba tswile ka ntshwe disa fohlwa ke ntata Puleng.

O tshwana le bana ba Moloi, ka nnete bana ba tadi ba tsejwa ka mereto.

Ke o kgalemets e hore bana bana ba tla o hlola, hopola hore thupa e kojwa esa le metsi.

Ha re etseng

Kgetha leele le leleng leqepheng lena ebe o taaka setshwantsho sa seo mantswe a lekang ho se bolela.

Titjhore: Saena

Letsatsi

Ha re baleng

Bala resepe ebe o araba dipotso.

Resepe ya mafofora

Motswako

Kgaba tse 4 tsa botoro

Kopi e 1 ya folouru

Kgaba tse 3 tsa tswekere

Qolo ya letswai

Kgaba tse 2 tsa

polri ya ho baka

mahe a 3

Kopi e 1 ya lebese

Halofa ta kgaba ya
tee ya vanilla

Mokgwa

1. Futhumatsa botoro mollong o tlase.

2. Kopanya motswako kaofela hara sekotlolo tsa ho kopanya.

3. Kopanya motswako o metsi o kenyeltsa le botoro sekotlolong se seng

4. Tshela motswako o metsi ka sekotlolong se nang le motswako o mong o fuduwe motsotsa o 1.

5. Tshela kgaba e tletseng ya botoro ka hara pane.

6. Ha dl budulwana di filahella hodimo, fetola bohobe ba mafoforotsane.

7. Ha mahlakore bobedi a le bosootlo ba gauta o ka fepa ka sirapo.

Ha re ŋoleng

Bala resepe ka hloko ebe o araba dipotso ka yona.

Letsatsi:

Metswako ya mokedikedi ke efe?

Panekuku e fepuwa jwang?

Re bolelang ka ho tjhesa ho tlaase?

--

Re bolelang ka ho fetola?

--

Bosootho ba gauta ke eng?

--

Re bolelang ka qolo ya letswai?

--

Ho tshasa ke eng?

--

Re tshwanela ho etsa eng ka mora ho tshela motswako o mokedikedi hara sekotlololo se seholo?

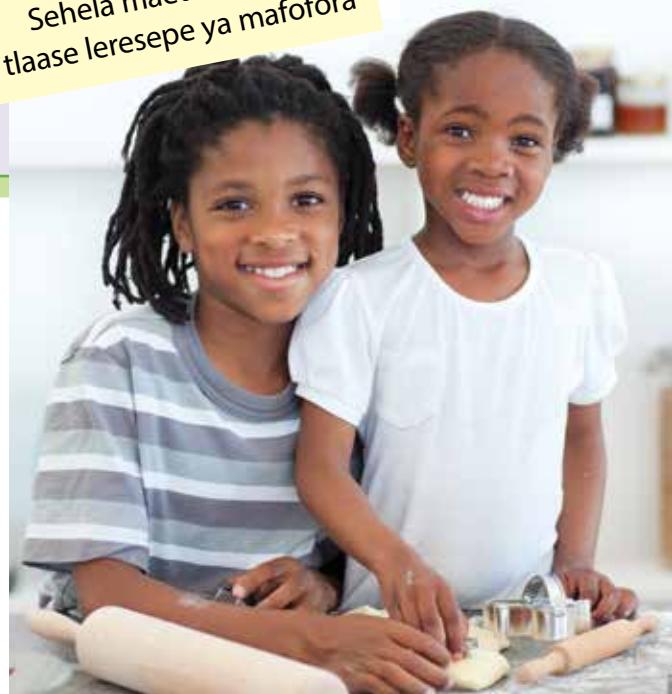

Ho ngola resepe eo e leng ya ka

Ha re ngoleng

Jwale ngola resepe ya hao eo o e ratang.

Sehela maetsi mola ka
tlaase leresepa ya maofora

Resepe ya _____

Motswako

Mokgwa

Disebediswa tse hlokahalang

Ha re bueng

- Hlalosa resepe ka lenane le nepahetseng sehlopheng sa hao.
- O sebedisitse mantswe a kang tlamehile le tlamehile ha kae?
- Tsena di bitswa mantswe a modale.

Tadima mantswe a na a modale.

Dimodale tsena di o bolellang?

Re sebedisa nka ho bontsha bokgoni.

Re sebedisa na nka ho bontsha kopo ya tumello.

Re sebedisa tlamehile ho, tshwanetse ho bontsha tlhoko.

Re sebedisa tla ho bontsha maikemisetso.

nka

tlamehile

tlamehile

ño

tlamehile

ño

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Fumana le ho sehela mola dimodale dipolelong tsena. Re o etseditse ya pele.

O tshwanelo ho tla le khostumo ya ho sesa ha o batla ho sesa.

Bese e tla tloha sekolong ka 9:00.

O tlameha ho tla le dijo tsa hao tsa motsheare.

O tshwanelo ho etsa mosebetsi wa hao wa hae wa sekolo ka mehla.

Ke tla bapala bolo hosane.

O se ke wa tsuba.

Nke ke ka bala kajeno ke tlameha ho ithutela teko.

Na nka tsamaya sekolong kajeno?

A ka bapala bolo hantle haholo.

Ke tshwanelo ho ya ngakeng ya meno hobane leino la ka le a opa.

Ha re ngoleng

Jwale qetella dipolelo tsena.

O seke wa

O tshwanelo ho

Ke tlameha ho

Nka

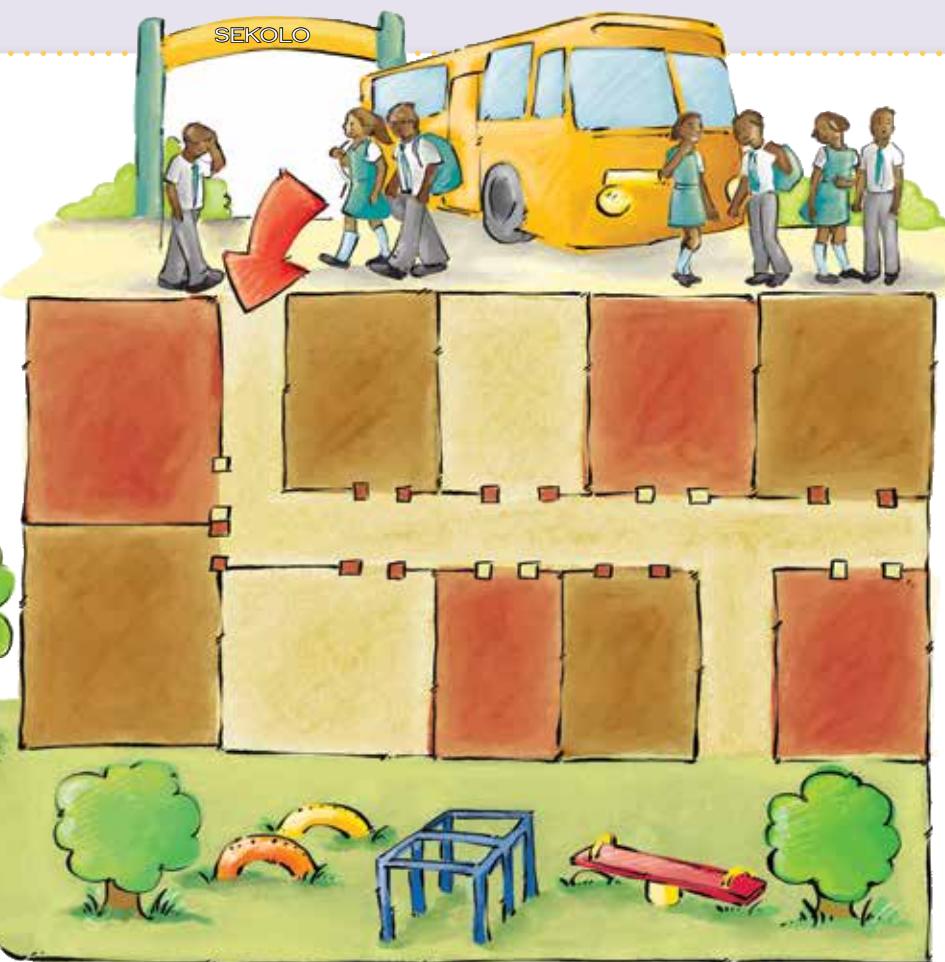
Na nka

Ha re etseng

Moshanya e motjha
o qadile sekolo kajeno.
Mo thusé ho fumana
tsela e yang sekolong.

Ha re etseng

Bala ditsela hantle. Ebe o latela ditsela ka hloko ho fumana dibaka tse fapaneng
sekolong se ka hodimo. Ha o fumane dibaka, tlatsa mabitso a tsona mmapeng.

Tlelase ya kereiti ya 4	Tlelase ya pele ka letsohong le letona
Ofisi ya mosuwehlooho	Ha a fihla o tlameha ho thinyetsa ka letsohong le letona. Ke phaposi ya bobedi ka letsohong le letona.
Matlwana	Ha a kena sekolong o tlameha ho tjekela ka letsohong le letshehadi
Lebala la dipapadi	O tla le fumana ka phaposing ya bone ka letoshong le letona.

Letsatsi:

Jwale taaka mmapa wa sekolo sa hao.

Boikgathollo

Ngola ditsela ho tloha keiting ya sekolo ho ya tlelaseng ya hao.

Ha re ŋoleng

Karolo ya mantswe ÷

Ha re ŋoleng

Arola mantswe ho ya ka dikarolo _____. Jwale ngola palo ya dikarolo _____ tlotlontsweng ya hao. Ha o qetile sena, sebedisa mantswe a 6 ho etsa dipolelo. Di ngole bukeng ya hao ya ho ngolla.

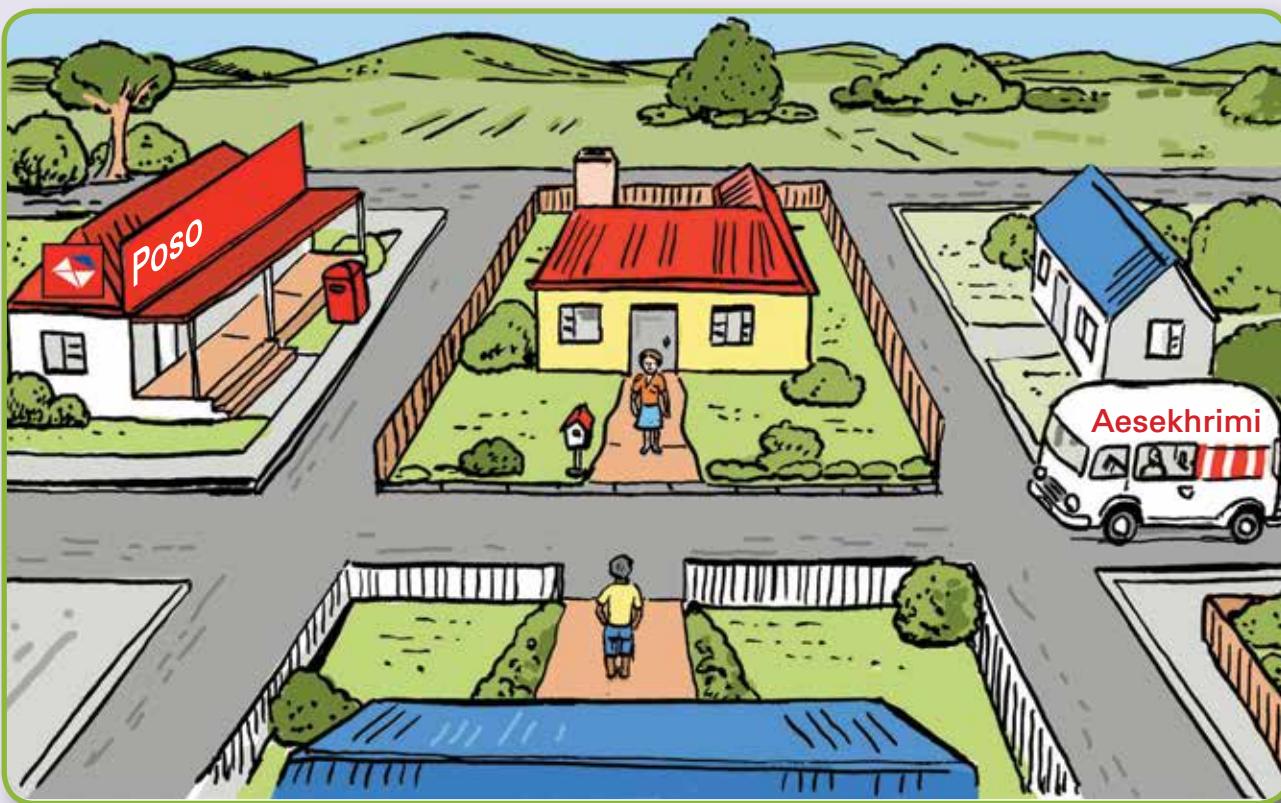
Ela hloko
hore tsena ke
dihlongwanthao.

mo/re/na	3	maswabi	<input type="text"/>	tlhaloso	<input type="text"/>	mpe	<input type="text"/>
nyahama	<input type="text"/>	bonono	<input type="text"/>	papiro	<input type="text"/>	bobe	<input type="text"/>
rateha	<input type="text"/>	sebete	<input type="text"/>	molemo	<input type="text"/>	sephei	<input type="text"/>
lehabo	<input type="text"/>	tshephahala	<input type="text"/>	dinoko	<input type="text"/>	moqoqo	<input type="text"/>
bohlaswa	<input type="text"/>	ntle	<input type="text"/>	botle	<input type="text"/>	boiketlo	<input type="text"/>

Titjhere: Saena

Letsatsi

Moo Jabu le Themo ba dulang

Sheba setshwantsho ebe o tlatsa mantswe a siyo.

Ha re ngoleng

1. Themo o dula ntlong ya lebota le lesehla le marulelo
2. Themo ha a thinyetsa ka letsohong le letshehadi a ka ya veneng ya
3. Jabu o dula tlung e nang le marulelo. O shebile Themo
4. Jabu a ka thinyetsa ka letsohong le . Ebe o a thinya, A ka reka moo.
5. Ha Themo a batla ho reka ditempe, o tjeka keiting ya hae hobane e ka

Papadi ya makgathe - ke mang ya tla?

- Lahlela letaese.
  - Papadi ya makgathe.
  - Sebedisa se bontshang nako hara didikadikwe tse tshweu mme o bope polelo.
  - Fihlang qetellong pele ke mohlodi.

**Qala dipolelo
tsa 18 - 26 ka
Hamorao bosiu
ke ilo ...**

**Qala polelo
ya 9 - 17 ka
Maobane ke ...**

**Fetolela mokgwa wa
maesti a sehetsweng
mola ka tlase.**

QETA

3

4

Tjhakela motswalle

Etsa
porojekti

Tsamo sesa

QALA

QALA

Qala polelo ya I - 6 ka Moqebelo o tlang ke tla ...

Titihere: Saena

Letsatsi

Letsatsi:

Ha re ngoleng

O tsebile mefuta e mengata ya maetsi kotareng ena.
Kgetha mme o tlatse mathusi a nepahetseng polelong ka
nngwe. Jwale sehela leetsi la sehlooho mola.

tla	1.	Re _____ bapala bolo.
ilo	2.	O _____ sebedisa khomputa.
Ne	3.	Ba _____ ba robetse.
Ne	4.	O _____ maketse hore ke eng.
ile	5.	Ke _____ ka bala buka.
tla	6.	O _____ ya phomolong.
o	7.	Ngwanana _____ buile.
o tla	8.	Moshemane _____ tsamaya.
ne	9.	Ke _____ ke lapile.
ne	10.	Ba _____ ba bapala.
na	11.	O _____ le tjhelete.
tla	12.	Ba _____ bina.

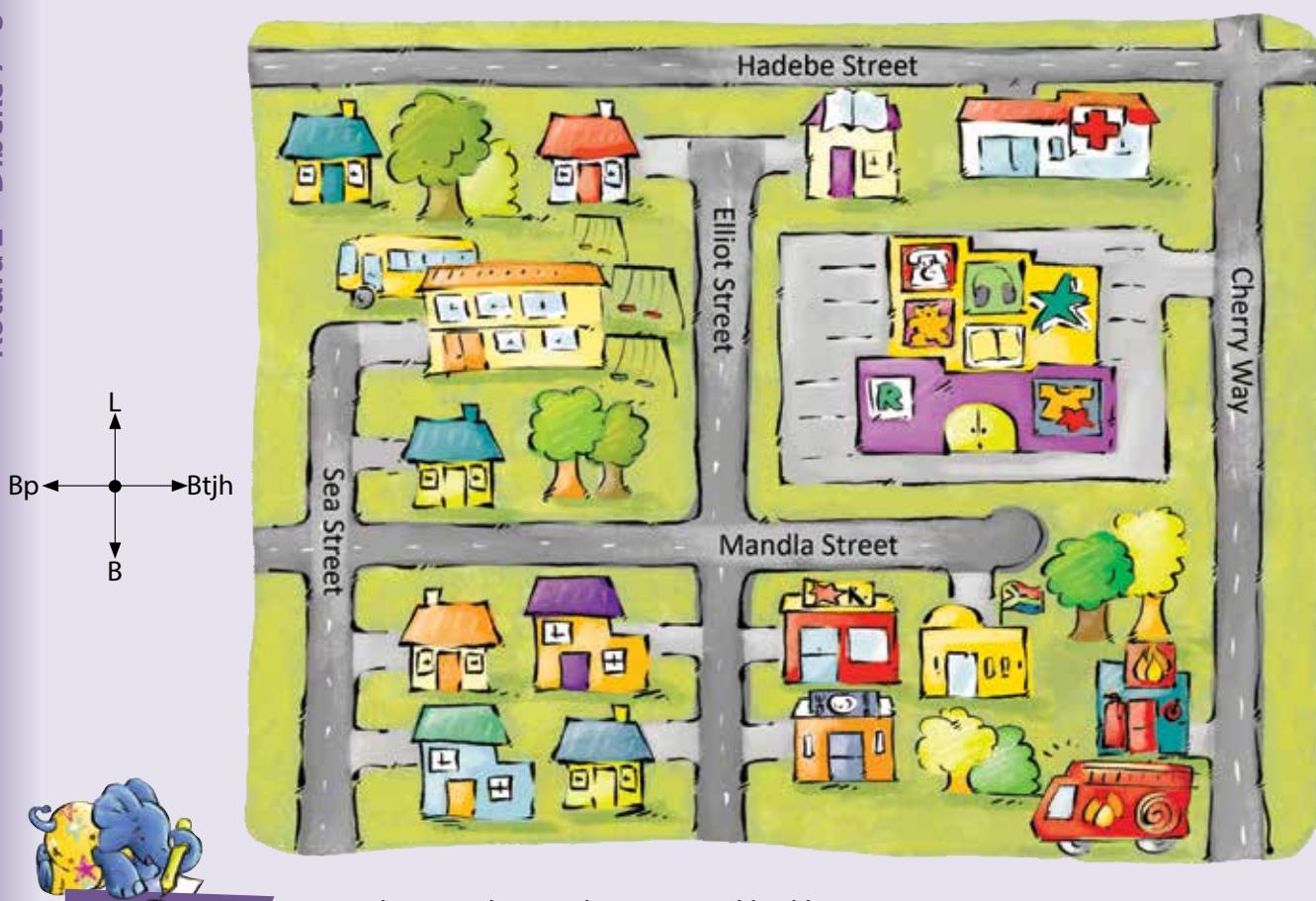
Mathusi a a thusa

A thusa leetsi ho ba le
moelelo. A tla pele ho
leetsi polelong.

1 tla; 2 ilo; 3 ne; 4 ne; 5 ile;
6 o tla; 7 ne; 8 ne; 9 na; 10 tla.

Kgetha a mang a mantswe a ka mabokoseng a khalaruweng ho iketsetsa dipolelo tsa hao.

Ha re ūgoleng / Etsetsa lenseswe le nepahetseng sedikadikwe.

Hadebe Street **leboya/borwa** ho Mandla street.

Sekolo se **leboya/borwa** ho Mandla street.

Sepetlele se **leboya/ borwa** ho Hadebe street.

Jwale tlatsa karabo e nepahetseng.

Sepetlele se seterateng sefe?

Phaka e seterateng sefe?

Ditimamollong ke seterateng sefe?

Ngola dipolelo tse tharo kamoo dintho di leng ka teng mmapeng.

Letsatsi:

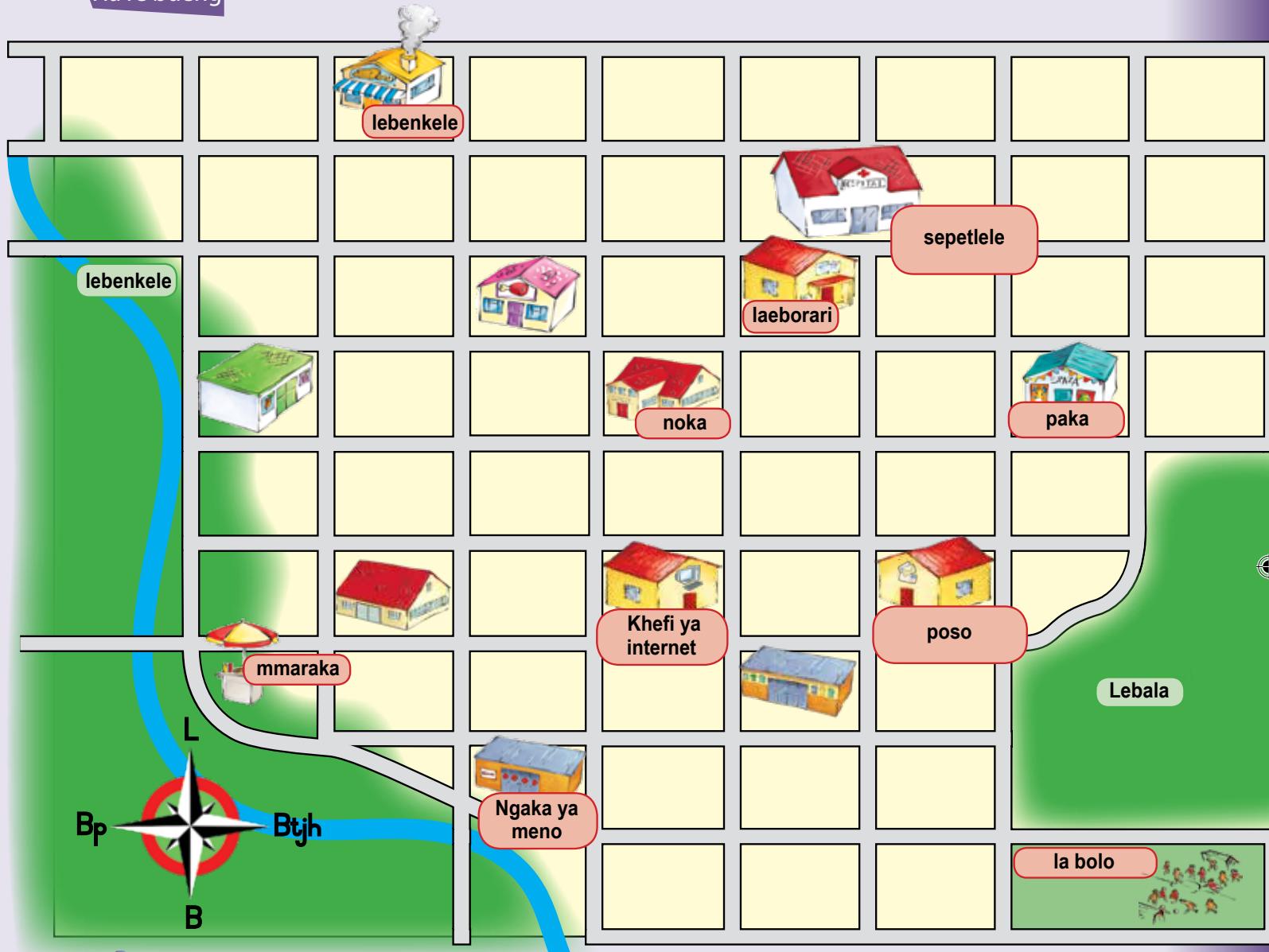
Ha re bueng

Jwale sheba mmapa leqepheng lena. Laela motswalla wa hao ho ya dibakeng tse fapaneng. Qala ditaelo tsa hao ho tloha sekolong kamehla.

Mohlala:

Potso 1: Ke ya diboloko tse 4 borwa le boloko e 1 bophirima. Key a kae?

Karabo: Ngakeng ya meno.

Ha re ngoleng

Bala ditaelo tsena. Tlatsa dibaka tseo motho a yang ho tsona kholomong e ka letshong le letona. Sebedisa mmapa ona oo.

Ke ya diboloko tse 2 bophirima le tse 2 botjhabelo.	Poso
Ke ya diboloko tse 2 borwa le tse 3 bophirima.	
Ke ya diboloko tse 3 botjhabelo.	
Ke ya diboloko tse 3 leboya le tse 2 bophirima.	
Ke ya diboloko tse 2 leboya le tse e 1 bophirima.	

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Ha re etseng

Nomora ditshwantsho ka tatelano e nepahetseng ho etsa samentjhisi.

Ha re ngoleng Jwale ngola hore na o tla hlokang.

Ho etsa samentjhisi ya pinabatha le banana

Ditlhoko

Sebedisa ditshwantsho tseo o di nomorileng ho ngola mokgwa ka tatellano e nepahetseng.

Mokgwa

1	
2	
3	
4	
5	

Letsatsi:

Etsa "thopo ya pensile"

Ha re etseng

- 1 Seha dithopo tsa dipensile ho disehma tse kamora buka ya hao.
- 2 Seha dithopo tsa dipensile moleng o motenya o ka thoko.
- 3 Mena meleng e matheba.
- 4 Phutholla thopo mme o tshase ka kgomo.
- 5 Emela kgomo ho oma metsotso e itseng.
- 6 Nka potloloto. Phuthela botlaase bo bosweo ba pensele ho potoloha bohodimo ba pensele ka 1 cm ho tloha hodimo.
- 7 Emela kgomo e ome. Nka pensele. Phuthela botlase ba pensele.

Re a lekola feela

Nka kgona

nka sengolwa sa tlhakiso, mohlala: tjate ya boemo ba lehodimo.	
ngola sengolwa sa tlhahiso leseding.	
fana ka tlhahiso ho tswa paleng.	
ngola pale.	
ngola tlhaloso ya mophetwa.	
bala mme o utlwise moferefere wa tshomo.	
ngola tshomo.	
sebedisa makgethi.	
ngola papiso ho tloha ho kgolo, kgolwana le kgolohadi.	
sebedisa maemedi (yena, yona).	
sebedisa marui.	
sebedisa masupi (tseo, tsane).	
qolla moetsi le moetsuwa.	
nehelana ka sebopoho se nepahetseng sa leetsi hore le dumellane le moetsi.	
sebedisa maamanyi.	
sebedisa bongata bo lekaneng.	
nehelana ka mahanyetsi a mantswe.	
sebedisa lekgatthe lefetile.	
sebedisa letlang.	
sebedisa lejwale.	
bona mefuta e fapaneng ya maetsi.	
nehelana ka maetsi a tlwaelehileng le a sa tlwaeleheng.	
bona maetsi.	
sebedisa maetsi ka nepo.	
sebedisa mathusi ka nepo.	
arola mantswe ka dinoko.	

Titjhhere: Saena

Letsatsi

Ha re bueng

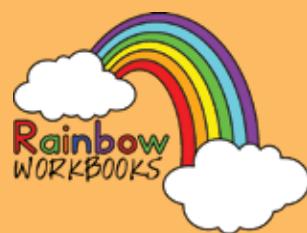
Jwale tlatsa mehopolo ya hao ho mmapa wa monahano.

Iketsetse buka ya hao. Seha leqephe le hlahlamang la buka ena. Seha meleng e matheba. Mena leqephe meleng. Ngola sehlooho sa buka bokantleng ba yona. Ngola lebitso la hao tlasa sehlooho, hoba ke wena mongodi wa pale. Taka setshwantsho hodima bokantle ba buka. Jwale ngola pale kahara buka.

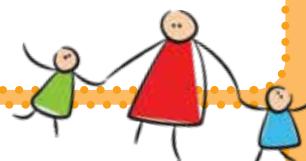

Khabara ka morao

KA MONGODI

Ngola lebitso la hao

Dilemo tsa hao.

Moo o dulang.

8

KA TSA MONGODI

Taaka setshwantsho mona.

Mohato wa 1: Mena mathebeng moleng.

Mohato wa 3: Kanya setepolaru tehalakorong lena.

Ngola sehlooho sa buka mona.

Tlatsa lebitso la hao (o mongodi).

1

Mohato wa 4: Seha moleng o motenya kamora hoba o kenyę setepolaru bukeng ya hao.

Mohato wa 2: Mena mathebeng moleng.

5

4

Tswella pele ka pale ya hao mona.

Ngola bohare ba pale ya hao mona.

Taaka setshwantsho mona.

Taaka setshwantsho mona.

Taaka setshwantsho mona.

Taaka setshwantsho mona.

Qala pale ya hao mona.

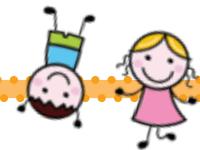
Handwriting practice lines for the word "Qala pale ya hao mona".

2

Qetella pale ya hao mona.

Handwriting practice lines for the word "Qetella pale ya hao mona".

7

Handwriting practice lines for the word "Tswella pele ka pale ya hao mona".

3

Handwriting practice lines for the word "Ngola se estahaling detellong ya pale ya hao mona".

9

Taaka setshwantsho mona.

Taaka setshwantsho mona.

Bukantswe ya ka

A
a

B
b

C
c

D
d

Bukantswe ya ka

E
e

F
f

G
g

H
h

Bukantswe ya ka

I
i

J
j

K
k

L
l

Handwriting practice lines for the letters I and i.

Handwriting practice lines for the letters I and i.

Handwriting practice lines for the letters J and j.

Handwriting practice lines for the letters J and j.

Handwriting practice lines for the letters K and k.

Handwriting practice lines for the letters K and k.

Handwriting practice lines for the letters L and l.

Handwriting practice lines for the letters L and l.

Bukantswe ya ka

M
m

N
n

O
o

P
p

Bukantswe ya ka

Q

q

R

r

S

s

T

t

Handwriting practice box for the letter Q.

Handwriting practice box for the letter R.

Handwriting practice box for the letter S.

Handwriting practice box for the letter T.

Bukantswe ya ka

u
u

v
v

w
w

x
x

y
y

z
z